

Genç Birikim'den...

Rabbimize hamd, Rasulüne ve O'nun yolunu sürdürönlere salât ve selam olsun; Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

İçinde bulunduğumuz şu zaman diliminde gerçekten önemli gelişmelere tanık oluyoruz; İleride çocuklarımıza, torunlarımıza ibretle ve heyecanla anlatacağımız olayları yaşıyoruz; adeta tarihe tanıklık ediyoruz.

Tunus'la başlayan daha sonra Mısır'a sıçrayan, domino etkisiyle, Ortadoğuda yıllardır zulüm ve baskı altında yönetilen diktatörlükler ve krallıkları etkileyen halk ayaklanmaları bu coğrafyayı yeni bir döneme soktu. Bütün bu olayları, gelişmeleri ülkeden ülkeye farklı bazı hususlarla izah edebiliriz. Ancak bütün bu olup bitenleri bir kez daha gerçekliği ortaya çıkan şu güzel sözle ortaya koyabiliriz: "Bir diyar küfürle yönetilebilir ama zulüm ile asla"

Ortadoğu şu an tam bir kaynayan kazan durumunda. Maalesef bu durumdan etkilenen kitleler bu coğrafyanın insanları yani Müslümanlar. Hâlâ bu bölgeden çıkar sağlamaya çalışan güçler bölgeyi rahat bırakmamakta, bir yandan kendi çıkarlarını garanti almaya çalışırken bir yandan da aynı pastadan pay almaya çalışan başka güçleri bertaraf etmek istemekteler. Adeta bir satranç oyunu, ama bu oyun İslam coğrafyasında gerçekleşiyor.

Rusya Esed'in düşmek üzere olduğu bir dönemde Suriye olayına doğrudan müdahil oldu.

Özellikle Esed'e doğrudan cephe almayan İŞİD hariç tüm muhalifleri vuruyor. Rusya bu sayede bölgeye yerleşerek özellikle sıcak denizlere inme ve bölgede yer alan zengin petrol ve doğalgaz rezervlerine yakın olma amaçlarını gerçekleştirme niyetinde. Türkiye ile Rusya arasında yaşanan uçak düşürme krizi de bu konuyu farklı boyutlara taşıdı. Genel Yayın Yönetmenimiz Ali Kaçar'ın bu konuyu kaleme alan yazısı sizlere Rusya'yla olan ilişkilerin tarihi boyutlarını öğrenebilmeniz fırsatını verecek.

Batının desteğini alarak halkın kanını sömüren, onları yoksullaştıran, insani hiçbir hakkını vermeyen, uyguladıkları politikalarla toplumları kişiliksizleştiren zalim ve tağut yönetimler zulümlerini devam ettiremeyecekler inşallah. Esed de gidecek.. Ancak burada sorulması gereken çok önemli bir soru var: Giden zalim yöneticilerin ve rejimlerin yerine gelecek yönetici ve rejimler acaba nasıl olacak? Eskilerine göre biraz daha özgürlükçü, biraz daha İslami görüşümlü, biraz daha halkın refahını düşünen ama yine Batının çıkarlarına göre hareket eden bir yönetim mi? Halkların gerçekten çok uyanık olması ve oyuna gelmemesi gerekiyor. Demokrasi adı altında güya özgürlük adına gelen ancak Batıya çalışan yöneticilerin iş başına getirilmesi gerekiyor.

Sizleri dergimizle baş başa bırakıyor ve Allah'a emanet ediyoruz.

Yıl: 18 Sayı: 199

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Hüseyin DOĞANAY

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Kaçar

Yazışma Adresi
Peyami Safa Mah.
356. Cad. No:25/A
Mamak - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Yönetim Yeri

Peyami Safa Mah.
356. Cad. No:25/A
Mamak - ANKARA
Tel : (0312) 229 67 18
Fax: (0312) 229 67 19

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı
Sistem Ofset
Strazburg Cd. No: 31/17
Sıhhiye - ANKARA
Tel: (0312) 229 18 81

Baskı Tarihi:
16.12.2015

genc
BİRİKİM

web : <http://www.gencbirikim.net>
e-mail : gencbirikimdergisi@gmail.com

Abone Şartları:

Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 50 TL'yi Yurt dışı abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 75 TL'yi ADNAN BOZAN - IBAN NO:TR60 0020 3000 0075 4150 0000 02 no'lu hesaba veya Ramazan DEMİRHAN 6157119 no'lu posta çeki hesabına yatırmanız ve Posta Çeki alındı belgesinin fotokopisini ve adresinizi İlkiz Sokak No: 22/B Sıhhiye /ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir.

Bu sayımızda...

3

Türkiye'nin Enerji Politikası ve Rusya

Ali KAÇAR

9

Vahiy ile Diriliş

Tahsin GAFFAROĞLU

15

Ölüm ve Ötesi - III

Muhammed İMAMOĞLU

21

Ashab-ı Kiram'ı Andıran Örnek Şahsiyet: İmam Nevevi (Rahimehullah)

Ahmet Muhammed MÜNİR

26

Çocuklar Şiddeti Unutmaz

İdris KERİMOĞLU

30

Panel: Üç Güzel Haslet

Genç Birikim

32

Hayâ

Ayşe Merve ADANUR

37

Eminlik ve Sıdk

Elif ÖĞÜT

41

Mücadele ve Sabır

Nisa NUR

44

Ahit ve Sorumluluk

Yalçın YILMAZ

50

Var Olana Sığınma

M. Cihat BATMAZ

52

İmtihan Bilinci

Cefai DEMİREL

57

Nübüvvet Kervanı: Hz. Lut (as)

Soner ARSLAN

63

Çocuğu Olmayan Kadınlar Var Bu Romanda

Fatih PALA

Türkiye'nin Enerji Politikası ve Rusya

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkiler tarih boyunca sürekli inişli-çıkışlı bir süreç izlemiştir. Özellikle de Osmanlı İmparatorluğu ile Rus Çarlığı döneminde bu ilişkiler, karşılıklı çatışmalar ve savaşlar şeklinde devam etmiştir. Kısa aralıklarla barış ya da ateşkes ilan edilmiş ise de bu, çok uzun sürmemiştir. Her iki ülke de birbirlerine karşı sürekli bir tehdit algılaması içinde bulunmuşlardır. Bu ise, doğal olarak iki ülke arasında bir güven bunalımı meydana getirmiştir. Bu güven bunalımının kaynağını ise, Rus Çarlığı'nın, Rusya'nın sıcak denizlere ine-bilmek için Boğazlara hâkim olmak istemesi ve Anadolu'daki doğu illerine yönelik toprak talepleri oluşturmuştur. İlerleyen yıllarda dönemsel düzelmeler olmuş ise de, bu durum, Stalin döneminde daha da gerginleşmiştir.

Stalin'in Türkiye'ye yönelik Çarlık Rusya'sı döneminden kalma talepleri gündeme getirmesi, Mustafa Kemal döneminde normalleşmeye başlayan ilişkileri daha da sıkıntılı hale getirmiştir. İlişkilerdeki bu gerginlik, Stalin'in (5 Mart 1953'de) ölmesine kadar devam etmiştir. Özellikle de Sovyetler Birliği Hükümeti'nin 30 Mayıs 1953 tarihinde, Türkiye'den toprak talebinde bulunmaktan vazgeçtiğini, Montrö Sözleşmesi'nin değişmesi ve Boğazların ortak savunması hakkındaki görüşlerinin değiştiğini beyan etmesiyle¹ iki ülke arasındaki gerginlik, yerini yumuşamaya bırakmıştır. Bu yumuşama nedeniyledir ki Mayıs 1960'daki U-2 casus uça-

ğı ve 1962'deki Küba Krizi'ne rağmen küçük de olsa teknik bazı anlaşmalar yapılmıştır.

Süleyman Demirel döneminde 25 Mart 1967 tarihinde imzalanan anlaşma ile Sovyetler Birliği'nden bazı sanayi kuruluşları² için kredi temin edilmiş, üst düzey askeri, teknik ve siyasi ziyaretler artarak devam etmiştir. Bu ziyaretlerde yapılan görüşmeler sonucunda, iki ülke arasındaki ilişkileri düzenleyen iki önemli belge imzalanmıştır. Bu belgelerden biri, 1972 yılında imzalanan "İlkeler Deklarasyonu", diğeri ise Başbakan Ecevit döneminde Haziran 1978'de imzalanan "İyi Komşuluk ve Dostça İşbirliği İlkeleri Siyasal Belgesi"³dir. Ekonomik işbirliği ilkelerini de kapsayan ikinci belge birinci Belge'nin daha da genişletilmiş şeklidir.

TÜRKİYE'NİN DOĞALGAZLA TANIŞMASI VE RUSYA

Türkiye, doğalgaz ve petrol rezervi bakımından oldukça fakir bir ülkedir. Petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip ülkeler sıralandığında Türkiye ilk 50 ülke arasında dahi yer alamamaktadır. Türkiye, petrol ve doğalgaz rezervleri açısından zengin olmasa da, coğrafi ve politik konumu itibarıyla petrol ve doğalgazın nakli için güvenli bir koridor sağlayan güvenilir bir 'partner' ola-

2 Bu kuruluşlar; İskenderun Demir Çelik Tesisleri, İzmir Aliağa Rafinerisi, Seydişehir Alüminyum Tesisleri, Paşabahçe Cam Sanayii, Bandırma Asit Sülfürük Fabrikası, Artvin Levha Fabrikası gibi. bkz; <http://hafif.org/yazi/turkiye-deki-sovyet-yatirimlari/>

3 http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyasub2005/buyutec_subat2005.html

1 http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyasub2005/buyutec_subat2005.html

rak görülmektedir. Avrupa Birliği'nin enerji açısından kaynak ülke ve güzergâhlarını çeşitlendirme politikası da Türkiye'nin bu pozisyonunu güçlendirmektedir.⁴

Türkiye, doğalgaz, petrol ve kömür ihtiyacını başta Rusya, İran ve Azerbaycan olmak üzere uzak yakın demeden –Nijerya, Cezayir gibi- birçok ülkeden gidermeye çalışmaktadır. Türkiye'nin doğalgazla ciddî anlamda ilk tanışması, önceden de TPAO'nun çok cüzi bir üretimi olmakla birlikte, 1984 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ile yapılan doğalgaz anlaşması ve buna bağlı olarak SSCB'nin gaz ihraç kuruluşu Gazeksport'la o tarihte Türkiye'de ham petrol boru hatlarından sorumlu devlet kuruluşu BOTAS arasında yapılan ticarî kontrat (Doğalgaz alım-satım sözleşmesi) ile başlamıştır. Bu sözleşme ile "BOTAS Boru Hatları ile Petrol Taşıma AŞ", faaliyetlerine doğalgazın ithali ve taşınmasını da katmış, 9 Şubat 1990 tarihinde çıkarılan 397 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile de bu konuda tekel statüsü kazanmış, bu konumu 4646 Sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu'nun kabulüne kadar devam etmiştir.⁵

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ekonomik işbirliğinde çok önemli yeri olan diğer bir gelişme ise 19 Eylül 1984 tarihinde imzalanan Doğalgaz Anlaşmasıdır. Bu anlaşmanın önemli yanı, doğalgaz bedellerinin, Türkiye'den Sovyetler Birliği'ne mal ve hizmet ihracı suretiyle ödenmesinin öngörülmüş olmasıdır. Bu sayede Rusya ile Türkiye'nin ticari ilişkilerinin daha da genişlemesi mümkün olmuştur. Aynı anlaşma çerçevesinde sonradan yapılan düzenleme ile Türkiye'nin 1989-1991 yıllarında Sovyet Rusya'ya açtığı ticari nitelikteki Eximbank kredilerinin doğalgaz bedellerinden ödenmesi de karara bağlanmıştır.⁶ Türkiye, Rusya'dan, 1984'de yapılan antlaşmadan sonra 1987'den itibaren yılda 6 Milyar metreküp doğalgaz almaya başlamıştır. Batı hattı olarak da bilinen bu hatla Rus doğalgazı Rusya'dan çıktıktan sonra Ukrayna, Moldova, Romanya ve Bulgaristan'ı geçerek Tekirdağ üzerinden Türkiye'ye ulaşmaktadır.⁷

4 <http://arsiv.setav.org/ups/dosya/58085.pdf>

5 http://www.enerji2023.org/index.php?option=com_content&view=article&id=113:enerj-doalgaz-ve-tuerkyenn-enerj-guevenIndex-rolue-ii&catid=15:stratej&Itemid=38

6 http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedia/subat2005/buyutec_subat2005.html

7 <http://www.turksam.org/tr/makale-detay/548-mavi-akim-turk-rus-iliskilerinde-mavi-bagimlilik>

Avrupa'nın hızlı büyüyen doğalgaz pazarı olan Türkiye'nin 1984'de SSCB ile yaptığı ilk doğalgaz anlaşmasından sonra Türkiye'nin diğer enerji kaynaklarına göre birçok yönden üstün olan doğalgazla tanışması ve bu enerji kaynağını benimsemesi Türkiye'nin doğalgaza olan talebini hızla artırmaya başlamıştır. Doğalgaza olan talebin hızla artması üzerine o dönemde tek kaynak olan Rusya ile 1996'da ikinci doğalgaz anlaşması imzalanmıştır. Ancak Türkiye'nin genelde var olan enerji açığı Türkiye'yi alternatif doğalgaz kaynakları arayışına yöneltmiştir. Başta Azerbaycan ve Türkmenistan olmak üzere Mısır, Irak, Cezayir ve Nijerya ile doğalgaz alım görüşmelerinin başlatılması bu ülkelerin 90'lı yılların başlarında hızla büyüyen sanayisi ve artan nüfusuyla enerji açığı çeken Türk doğalgaz pazarı için Rusya'yla rekabete girmelerine sebep olmuştur.⁸

Mavi Akım Projesi, Rusya Federasyonu ile yapılan üçüncü doğalgaz alım anlaşmasıdır. Türkiye, gittikçe büyüyen enerji açığını kapatmak için Rusya ile 15 Aralık 1997 tarihinde imzaladığı "Rus doğalgazının Karadeniz altından Türkiye Cumhuriyeti'ne sevkiyatına ilişkin anlaşma çerçevesinde Mavi Akım Doğalgaz Boru Hattı Projesi" gündeme gelmiştir. Botaş ve Gazeksport arasında imzalanan 25 yıl süreli anlaşmaya göre, Rusya Federasyonu topraklarından başlayıp Karadeniz'den geçecek bir boru hattı ile Türkiye'ye yılda 16 milyar m³ doğalgaz taşınması kararlaştırılmıştır. Projenin yaşanan gecikmelere rağmen başlangıçta doğalgaz verme miktarı 2 milyar m³ olarak belirlenmiştir. 25 yıllık anlaşma süresince Rusya'dan toplam 365 milyar metreküp doğalgaz alınması planlanmıştır.⁹

Mavi Akım hattı, uzunluğu 1200 kilometre olup, 17 Kasım 2005 tarihinde açılmıştır. Açılış törenine, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'la birlikte, Vladimir Putin ile Silvio Berlusconi katılmıştır. 1200 kilometre uzunluğunda doğalgazı taşıyan boru hattının, yaklaşık 380 kilometresi, Karadeniz'in altından geçmektedir. Deniz altındaki boru hattı, 2 bin 140 metre derinlikle, yeryüzünün en derindeki boru hattıdır. Hattın yapımını, İtalyan ENİ şirketi üstlenmiştir. Yıllık 16 milyar m³ kapasiteli boru hattından Türkiye, 2002 yılı sonundan bu yana gaz almaktadır.

Rusya Federasyonu ile imzalanan bu üçüncü doğalgaz alım anlaşması Türkiye'yi doğal gaz-

8 <http://www.emreozgur.com/Mavi.pdf>

9 <http://www.emreozgur.com/Mavi.pdf>

da Rusya'ya ciddi oranlarda bağımlı kılmıştır. Aynı zamanda siyasi yönü ile de çeşitli tartışmalara neden olan Mavi Akım projesi zaman zaman Türkiye ile Rusya arasında gerginliklerin de yaşanmasına sebep olmuştur. Ancak, bütün bu tartışma ve soruşturmalara rağmen projenin son aşaması olan 'altın kaynak' 20 Ekim 2002'de Samsun'da törenle gerçekleştirilmiş ve Ankara-Samsun hattı Karadeniz'den geçen Mavi Akım hattıyla birleştirilmiştir.¹⁰ SSCB ile yapılan anlaşma sonrasında doğalgazın Balkanlar üzerinden ülkemize naklini sağlayacak boru hattı sistemine, Bulgaristan sınırından bağlanarak ülke içinde gazı taşıyacak ana iletim hattımız inşa edilmiş, 1987 yılında doğalgaz alımına başlanıp elektrik üretiminde kullanıma başlanmış, 1988'de ilk şehir içi kullanım Ankara'da gerçekleşmiş ve Türkiye'de doğalgaz tanındıkça talep ve tüketim artmaya başlamıştır.

TÜRKİYE'NİN DOĞAL GAZ İHTİYACI

Türkiye'nin doğalgaz ihtiyacı her yıl, bir önceki yıla oranla artarak devam etmektedir. Sanayinin gelişmesi, yeni şehirlere doğalgazın götürülme politikası, bu ihtiyacı her yıl daha da arttırmaktadır. Türkiye'nin doğalgaz tüketimi 2014'de toplam 48-49 milyar m³ iken, 2015'de 51 milyar m³'den daha fazla olacağı tahmin edilmektedir. Oysa bu oran 2005 yılında 28 milyar m³, 2010'da ise 38 milyar m³ idi. Tamamına yakını ithal edilen doğalgazın %48-49'u elektrik üretiminde, %25'i sanayide, %6'sı hizmet sektöründe, %20'si ise meskenlerde kullanılmaktadır. Bu miktarın 2015'de 51 milyar m³'e çıkması tahmin edilmektedir.¹¹ 2016 yılında bütün illere doğalgazın götürüleceğini söyleyen Enerji eski Bakanı Taner Yıldız, "doğalgaz götürdüğümüz illerin sayısı 74, önümüzdeki yıl inşallah 78'e tamamlamış olacağız. 2016'nın sonunda da tamamını bitirmiş olacağız" demiştir. Bu da Türkiye'de doğalgaz tüketiminin 2016'da daha da artacağı anlamına gelmektedir. Bu sene (2015) 51 milyar m³ tüketim tahmin edilse de daha fazla olacağı hatta 55-60 milyar m³ ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye, doğalgaz ihtiyacını borularla 3 ülkeden temin etmektedir. Bu ülkeler, Rusya, İran ve Azerbaycan'dır. Bu borularla getirilecek ga-

zın kapasite olarak miktarı ikili anlaşmalarla tesbit edilmektedir. Rusya'dan, anlaşmada belirlenen kapasitenin üzerinde gaz alınırken, İran ve Azerbaycan'dan ise kapasitenin biraz altında alındığı belirlenmiştir. Boru hatlarıyla ilgili anlaşmalara göre boru hatlarından yılda toplam 36.3 milyar m³ gaz akmaktadır. Bu miktar Türkiye'nin doğalgaz ihtiyacının %85'ine tekabül etmektedir. Türkiye'nin toplam doğalgaz tüketimi 2014'de 49.2 milyar m³ olarak gerçekleşmiştir. Bu gazın %55'ini Rusya Federasyonu'ndan karşılanmıştır. Rusya'dan alınan toplam doğalgaz miktarı (2014) 27 milyar m³ olup, bu, iki hattan temin edilmektedir. Bu hatlardan birisi Batı Hattı, diğeri ise Mavi Akım'dır. Batı Hattı toplam 14 milyar m³, Mavi Akım ise toplam 16 milyar m³ kapasiteye sahiptir.

Azerbaycan'dan gelen boru hattı yıllık 6.6 milyar m³, İran'dan gelen boru hattı ise 10 milyar m³ kapasitesine sahiptir.¹² Türkiye ile Azerbaycan imzalanan bir başka anlaşma ile yeni bir boru hattı ile Azerbaycan doğalgazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması kararlaştırılmıştır. Adı TANAP (Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi) olan bu proje, ilk kez 17 Kasım 2011 tarihinde İstanbul'da düzenlenen 3. Karadeniz Enerji ve Ekonomi Forumu'nda gündeme getirilmiş, 26 Aralık 2011'de Türkiye ve Azerbaycan arasında mutabakat zaptı imzalanmıştır.¹³

TANAP, Türkiye'nin Gürcistan sınırında Ardahan ili Posof ilçesi Türk gözü köyünden başlayarak Ardahan, Kars, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Gümüşhane, Giresun, Sivas, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale, Ankara, Eskişehir, Bilecik, Kütahya, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Tekirdağ ve Edirne olmak üzere 20 ilden geçecek ve Yunanistan sınırında Edirne'nin İpsala ilçesinde son bulacaktır.

TANAP Projesi kapsamında ilk gaz akışı 2018'de gerçekleşecek olup, başlangıç için yıllık 16 milyar metre küp olacak taşıma kapasitesinin, kademeli olarak önce 24 milyar metre küpe ve ardından 31 milyar metre küpe çıkarılması hedeflenmektedir.

TANAP Doğal Gaz Boru Hattı sistemi; 19 kilometresi Marmara Deniz geçişi olmak üzere toplam 1850 km ana hat ile Türkiye içerisindeki

10 <http://www.turksam.org.tr/makale-detay/548-mavi-akim-turk-rus-iliskilerinde-mavi-bagimlilik>

11 Daha geniş bilgi için bkz; [http://www.enerji.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSayfalar%2F2012+Do%2F4%2F9Falgaz+Piyasas%2FC4%B1+Sekt%2FC3%B6r+Rapor+u+\(EPDK\).pdf](http://www.enerji.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSayfalar%2F2012+Do%2F4%2F9Falgaz+Piyasas%2FC4%B1+Sekt%2FC3%B6r+Rapor+u+(EPDK).pdf)

12 <http://www.dunyabulteni.net/manset/347886/rusya-gazi-keserse-alternatif-simdilik-zor-tablo>

13 <http://www.radikal.com.tr/ekonomi/trans-anadolu-hattinda-imzalar-atildi-1073615/>

çıkış noktalarına olan bağlantı hatlarının işletmesinde kullanılmak üzere sayı ve nitelikleri aşağıda belirtilen yer üstü tesislerinden oluşmaktadır.

Vladimir Putin, 1 Aralık 2014'de Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Putin bu ziyaretinde, Doğu Avrupa ülkeleri üzerinden Avrupa'ya gidecek olan Güney Akım Projesini iptal ettiğini, bu hattın yerine Türkiye üzerinden Mavi Akım-2 ya da Türk Akımı ismiyle yeni bir boru hattı projesini gündeme getirmiştir. Bu boru hattının planlanan tahmini taşıma kapasitesi yılda 63 milyar metreküp olmakla beraber Türkiye'nin bu projeden yılda yaklaşık 14 milyar metreküp doğal gaz alması ve geriye kalan 49 milyar metreküp gazın Avrupa'ya ihraç edilmesi planlanmaktaydı. Ancak Türkiye'nin, Rusya'nın sınırı ihlal eden uçağını düşürmesi üzerine Rusya'dan Enerji Bakanı Alexander Novak, Rusya'nın Türk Akımı doğalgaz boru hattı projesinin hazırlık çalışmalarının askıya alındığını açıklamıştır.

Türkiye'nin doğalgaz tüketimini borularla gelen doğalgaz karşılamadığı için Cezayir, Nijerya ve spottan LNG (sıvılaştırılmış gaz) temin edilmektedir. Cezayir'den 4,1 milyar m³, Nijerya'dan 1,4 milyar m³, spot piyasasından ise 1,7 milyar m³ (LNG)¹⁴ temin edilerek doğalgaz ihtiyacı karşılanmaya çalışılmaktadır. Türkiye getirilen sıvı gaz, BOTAS'ın Marmara Ereğlisi'nde 1994'de inşa ettiği 255 bin ton depolama ile yılda 5 milyar m³ kapasiteli tesisi ile Çolakoğlu grubunun 2006'da hizmete soktuğu, 280 bin m³ depolayabilen ve yılda 10 milyar metreküp doğalgazı ulusal boru hattına basabilecek kapasiteli Ege Gaz isimli bir LNG terminalinde depolanmaktadır.

Cezayir ve Nijerya'dan gemilerle getirilen, spot piyasadaki satın alınan sıvı gaz, bu iki LNG terminalinde gaza dönüştürülerek doğalgaz boru hattına basılıyor. Bir gemi 60 bin ton LNG taşıyor. 60 bin ton LNG ısıtılınca 100 milyon metreküp doğalgaz ortaya çıkıyor. LNG fiyatları da talebe göre değişiyor ama genelde doğalgaz fiyatlarının altında. LNG'de pazarlık şansı yüksek. Ancak daha çok LNG ithal edebilmek için, yeni terminallere ve depolara ihtiyaç vardır.

14 Sıvı gaz, (LNG) Liquid Natural Gas, bildiğimiz doğalgazın sıvıya dönüştürülmüş şeklidir. Doğalgaz eksi 162 santigrat derecede soğutulunca, hacim olarak 600 defa küçülüyor ve sıvı hale geliyor. Tankerlerle (-162 derecede) taşınıyor. Gemiden sahildeki özel terminallere boşaltılıyor ve sıvı olarak depolanıyor. Daha sonra -deniz suyu ile ısıtılınca- 600 defa büyüyor, gaz haline getiriliyor.

RUSYA DOĞALGAZI DURDURABİLİR Mİ?

Türkiye, kendine yetecek kadar –en azından belirlenmiş ya da çıkarılmakta olan– doğalgaz rezervi bulunmadığı için doğalgaz ihtiyacının tamamına yakını dışarıdan ithal etmek zorunda kalan bir ülkedir. Doğalgazı ithal ettiği ülkelerin başında ise Rusya Federasyonu gelmektedir. Türkiye, doğalgaz ithalatının yüzde 55'ini bu ülkeden yani Rusya'dan, geri kalanını ise İran ve Azerbaycan'dan boru hattı ile Cezayir, Nijerya gibi ülkelerden ise sıvılaştırılmış gaz olarak yapmaktadır. Aynı durum, petrol için de söz konusudur. Türkiye, petrol ithalatının da yüzde 35'ini Rusya'dan karşılamaktadır. Dolayısıyla Türkiye sadece doğalgazda değil petrol konusunda da Rusya'ya bağımlılığı söz konusudur. Ancak petrol ihtiyacını kısa sürede başka ülkelere temin etme durumu var iken, doğalgazda bu durum çok daha zordur.

Türkiye ile Rusya ilişkileri, Rusya'nın, 30 Eylül 2015 günü Esad rejimini desteklemek amacıyla Suriye'ye girmesiyle sıkıntıya girmiş, 24 Kasım günü Rus uçağının düşürülmesi ile tam anlamıyla krize dönüşmüştür. Aslında zaten Rusya, Suriye'de halk ayaklanması başladığından 30 Eylül tarihine kadar geçen süre içerisinde Esad rejimine silah, danışman ve lojistik desteği vermektedir. Ancak Esad'ın "gücüm tükendi, artık Suriye'nin %15'ini bile koruyamıyorum" demesi üzerine Rusya fiili, muharib/savaşçı güç olarak Suriye'ye girmiştir. Çünkü artık İran'ın, Hizbullah'ın, Şebbiha çetelerinin ve İran'ın çeşitli vaatlerle Pakistan'dan, Afganistan'dan getirttiği Şii milislerin gücü Esad'ı korumaya yetmemektedir. Muhalifler, Esad ve destekçilerine rağmen, rejimden yeni stratejik önemi olan (İdlib, Cüreş-Şuşur ve Halep'in bazı mahalleleri gibi) yerleri ele geçirmişlerdi. Dolayısıyla Rusya açısından tren kaçmak üzereydi. Bu nedenle Rusya Suriye'ye girmek zorunda kalmıştır. Aksi halde Tartus limanı egemenlik hakkı ve Doğu Akdeniz'deki doğalgaz rezervleri üzerindeki hayali bitmiş olacaktı.

Üstelik Rusya, Suriye'ye girme kararını yalnızca vermemiştir; bu karar, büyük bir ihtimalle Putin'in, Obama ile 28 Eylül'de BM'nin 70. Yıl kutlamaları dolayısıyla yaptıkları görüşmede alınmıştır. Rusya'nın Suriye'ye girme kararı Obama'nın da işine gelmiştir. Çünkü, böylece IŞİD ve Suriye'deki radikal İslamcılar Rusya eliyle yok edilmiş olacak ya da Rusya, Suriye'de tıpkı Afganistan'da olduğu gibi yeni bir bataklığa saplanmış olacaktır. Her iki hal de, Obama'nın

sadece Suriye’de değil bütününü Ortadoğu’da işini kolaylaştıracaktır. Çünkü İslamcıların -Ortadoğu halklarının- öfkesi Obama yerine Putin’e ve dolayısıyla Rusya’ya yönelmiş olacaktır. Aslında ABD, bir yandan da Putin’i/Rusya’yı zor durumda bırakmak için el altında bir takım girişimlerde bulunduğu dair de yaygın iddialar bulunmaktadır. Örneğin ağır silahların muhaliflerin eline geçmesine ses çıkarmaması ve Rus uçağının Türkiye tarafından düşürülmesi gibi. Aslında her iki emperyal ülkenin de amacı Suriye’ye yerleşerek, Doğu Akdeniz’deki trilyonlarca m³ doğalgaz rezervini kontrolleri altına almaktır, yoksa Suriye halkının zulümden ve katliamdan kurtulması ya da kurtulmaması onlar için hiç önemli değildir. Aylan, Sena vb. diğer bebeklerin deniz sahiline vuran o minicik bedenleri de onların hiç umurunda olmamıştır. Şayet kendi emperyal menfaatlerinin önünde bir engel olarak görmeseler IŞİD de onların hiç mi hiç umurunda olmayacaktır.

24 Kasım’da Rusya uçağının Türkiye tarafından angajman kuralları gereğince düşürülmüş olması, Rusya-Türkiye ilişkilerinin kopmasına hatta iki ülkenin bir savaşın eşiğine gelmesine neden olmuştur. Nitekim Rusya, uçağının düşürülmesi nedeniyle Türkiye’ye yönelik olarak;

1- Ekonomik kararlar alarak Türkiye’den gelen meyve ve sebzeleri almayacağını, gelenlerin de geri gönderileceğini,

2- Askeri ilişkilerin durdurulduğunu,

3- Rus Dışişleri Bakanı Lavrov’un Türkiye’ye yapacağı ziyaretin iptal edildiğini,

4- ÜDİK- Üst Düzey İşbirliği Konseyi’nin 14-15 Aralık’ta Rusya’nın St. Petersburg kentinde yapılacak toplantının da iptal edildiğini,

5- Türkiye’ye gelen 4 milyon civarında turistlin güvenli olmaması nedeniyle Türkiye’ye gitmelerinin yasaklandığını,

Her iki emperyal ülkenin (ABD ve Rusya) de amacı Suriye’ye yerleşerek, Doğu Akdeniz’deki trilyonlarca m³ doğalgaz rezervini kontrolleri altına almaktır, yoksa Suriye halkının zulümden ve katliamdan kurtulması ya da kurtulmaması onlar için hiç önemli değildir. Aylan, Sena vb. diğer bebeklerin deniz sahiline vuran o minicik bedenleri de onların hiç umurunda olmamıştır. Şayet kendi emperyal menfaatlerinin önünde bir engel olarak görmeseler IŞİD de onların hiç mi hiç umurunda olmayacaktır.

6- Afrin’deki PYD/YPG çetelerini eğittiğini ve silah yardımıyla bulunduğunu,

7- Suriye’ye askeri yığnağını arttırdığını; S-300, S-400 füzelerini Suriye’ye yerleştirdiğini, denizaltı gemilerine nükleer başlıklarını taktığını, savaş gemilerini Suriye’deki üslerine demirlediğini belirtmiştir.

Bunların dışında Rusya’nın asıl hedefi;

1- Suriye’de, Türkiye sınırındaki Türkmenlere dönük saldırılarını yoğunlaştırarak, Türkiye ile Türkmenlerin başını keserek, yeni bir göç dalgasının Türkiye’ye yöneltmesi,

2- Kilis’teki Öncü Pınar sınır kapısının hemen karşısında bulunan ve Türkiye’nin muhaliflerle tek bağlantı yeri olan Azez’e saldırılarını yoğunlaştırarak buranın rejim güçlerinin eline geçmesini sağlayarak muhaliflerin Türkiye ile olan bağıni kesmek istemesi,

3- Afrin’deki PYD çetelerini destekleyerek Cerablus’a yönelik yolun açılmasını sağlayarak Afrin ile Kobani kantonlarının birleştirilmesine yardımcı olmak ve böylece Irak’tan Türkmen Dağı’na kadar olan yerin tamamen PYD’nin eline geçmesini istemesi,

4- Türkiye’de özellikle de Nusaybin, Diyarbakır’ın Sur İlçesi, Silopi, Yüksekova ve benzeri yerlerde hendek kazarak, bomba yerleştirerek bu kentleri terörize eden PKK’lı teröristleri desteklemek suretiyle Türkiye’yi bölünmenin eşiğine getirmek ya da özür dileyerek diz çöktürmek istemesi (nitekim sayılan bu kentlerde ve diğer yerlerde PKK’nın bu kadar pervasızca davranması, gerek Rusya’nın ve gerekse İran’ın -aynı zamanda Almanya, Siyonist İsrail vb diğer emperyal ülkelerin destek ve katkılarını da unutmamak gerek- yardımı olmadan bu kadar dayanmaları ve bütününü bir bölgeyi terörize etmeleri mümkün değildir),

5- Nükleer savaş, Üçüncü Dünya savaşı ya da Türkiye ile savaş çok mümkün görünme-

mekle birlikte başta Rusya ve ABD olmak üzere diğer emperyal devletlerin, PKK ve benzeri diğer işbirlikçi örgütler ve yönetimler kanalıyla vekâlet savaşlarını kışkırtarak bölgedeki hedeflerini gerçekleştirmesi,

6- Rusya, doğalgazı kısma ya da bütünüyle kesmeyi şimdilik bir tehdit aracı olarak kullanarak Türkiye'nin en zor zamanında kendi aleyhine bile olsa doğalgaz vanalarını kısmak ya da kapatmak için fırsat kollaması (Rusya'nın, Türkiye'ye yönelik doğalgazı kesmesi hatta kısması bile çok kolay olmayacaktır. Çünkü Türkiye, Rusya'dan, Almanya'dan sonra ikinci büyüklükte doğalgaz tedarikçisi olan ülkedir. Üstelik Rusya'ya, Ukrayna ve Kırım'ı ilhakı dolayısıyla AB ülkeleri tarafından ekonomik ambargo uygulanmaktadır. Ayrıca buna ilave olarak petrol fiyatlarının da düşmesi Rusya'yı ekonomik olarak çok zor durumda bırakmıştır. Türkiye'ye ihraç ettiği doğalgazı kesmesi ya da kısması ekonomik durumunu daha da zora sokmuş olacaktır. Karizması çizilen Putin, bunu göze alabilir mi, zor da olsa alma ihtimali de az da olsa, vardır.)

olarak sıralanabilir.

Türkiye, Rusya'nın bu tavırlarına karşı nasıl bir tavır koyabilir;

1- AB'nin uyguladığı ekonomik ambargoya kendisi de katılarak Rusya'yı ekonomik anlamda daha da zorlayabilir,

2- Rusya'ya verilen Mersin'deki 22 milyar dolar maliyetli Akkuyu nükleer santral inşası gibi projeleri iptal edebilir.

3- Başbakan Davutoğlu'nun Aralık/2015 ayı başında Azerbaycan'a yaptığı ziyarette 2018'de faaliyete geçmesi planlanan TANAP doğalgaz boru hattı projesinin daha erken bitirilerek faaliyete geçmesini sağlayarak doğal gaz alımını arttırabilir.

4- Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Katar'a yaptığı ziyarette ise sivilaştırmış doğalgaz alımının

Bölge için Rusya ne kadar tehlikeli ise, ABD de o kadar hatta daha fazla tehlikelidir. Beşşar, Sisi, Netanyahu, Krallar, Sultanlar; hepsi emperyal ülkelerin kuklalarıdır. Elbette kuklalarla da uğraşılmalıdır, ama asıl uğraşılması gereken, asıl düşman, bunları destekleyen, ayakta tutan, darbeyle bunları işbaşına getiren emperyal ülkelerdir.

arttırılması konusunda anlaşmaya varıldığı gibi aynı şekilde Türkmenistan gibi doğalgaz üreticisi olan diğer ülkelerden de doğalgaz alımını gerçekleştirilmesi, dolayısıyla Rusya'ya olan bağımlılığını azaltma yoluna gidebilir. Ancak bütün bunların kısa sürede gerçekleştirilmesi mümkün görünmemektedir. Çünkü bu anlaşmalar yapılsa bile sivilaştırılmış gazı depolayacak ve gaza dönüştürecek tesisler Türkiye'de bulunmamaktadır. Bu ise Rusya'nın doğalgazı kesmesi halinde

de Türkiye'nin kış aylarını zor geçireceği anlamına gelecektir.

Türkiye kamuoyu, Rusya'nın, Suriye'ye girmesiyle sabah akşam Rusya'yı ve Putin'i konuşur hale geldi. Elbette konuşmalıdır; çünkü Rusya işgalci bir güçtür ve her gün onlarca masum sivili katletmektedir. Bu konuda Rusya'ya karşı ne yapılsa ve ne söylene azdır. Ama aynı şeyi ABD, İngiltere, Fransa, Siyonist İsrail de yapmaktadır ve onlar da her gün masum halkı katletmektedir. Ama nedense bunların yaptıkları katliamlar çok konuşulmamaktadır. Üstelik ABD öncülüğünde oluşan işgalci koalisyonu, birçok işbirlikçi ülke yöneticisi de gönüllü katılmıştır. Türkiye de -isteyerek ya da istemeyerek- İncirlik üssünü açmıştır. ABD'nin etkin olduğu bu koalisyon gücü de gerek Irak'ta, gerekse Suriye'de, tıpkı Rusya gibi her gün masum halkı katletmektedir. Rusya da PYD'yi desteklemekte, eğitmekte ve silahlandırmaktadır, ABD de aynı şeyi yapmaktadır. Ama her nedense ABD'ye çok fazla ses çıkarılmamaktadır. Oysa bölge için Rusya ne kadar tehlikeli ise, ABD de o kadar hatta daha fazla tehlikelidir. Beşşar, Sisi, Netanyahu, Krallar, Sultanlar; hepsi emperyal ülkelerin kuklalarıdır. Elbette kuklalarla da uğraşılmalıdır, ama asıl uğraşılması gereken, asıl düşman, bunları destekleyen, ayakta tutan, darbeyle bunları işbaşına getiren emperyal ülkelerdir. Bu bilinmeden ve bunlara karşı ciddi bir tavır geliştirilmeden, bu diktatörlerden ve onları destekleyen işgalci güçlerden kurtulmak mümkün olmayacaktır.

Vahiy ile Diriliş

Tahsin GAFFAROĞLU

Konumuzu üç başlık halinde ele alacağız İnşallah. İlk olarak **Vahyin Anlam ve Çeşitleri, Sosyal Hayata Etkileri**, sonrasında ise **Vahiyle Diriliş** olayına değinilecektir.

VAHYİN ANLAMI VE ÇEŞİTLERİ

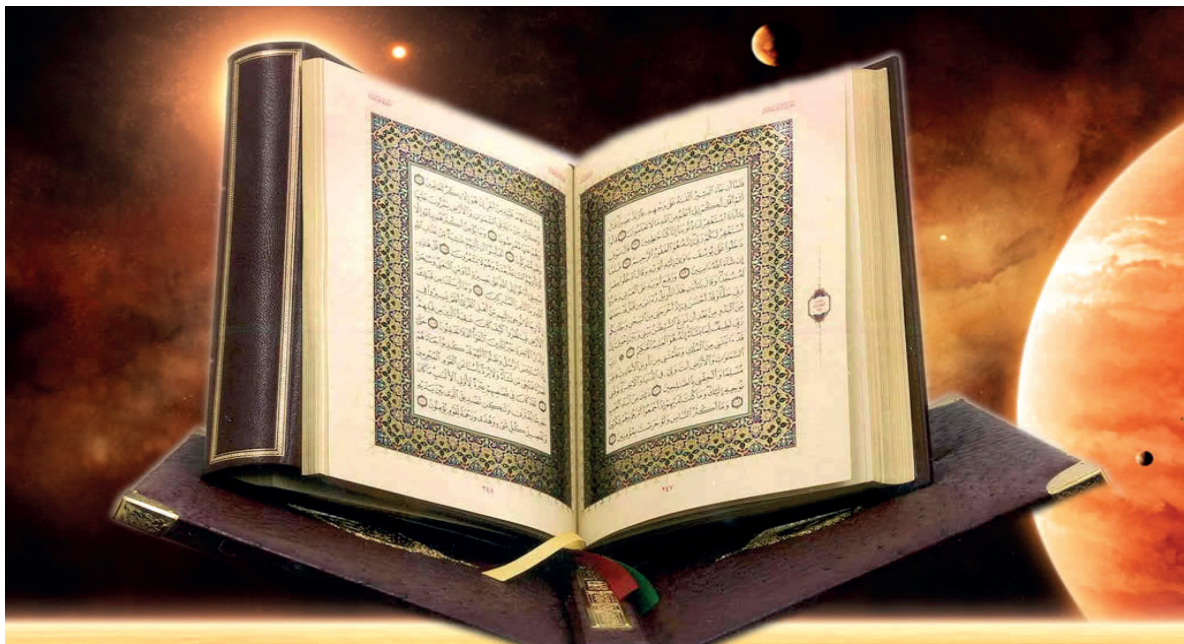
Sözlük Anlamı

“Vahiy” kelimesi Arapçada işaret etmek anlamına gelir. Başka anlamları da, “birinin kalbine bir şey ilham etmek, gizli bir şekilde bir meseleyi anlatmak veya mesaj vermektir. Sözlük anlamı, “sürekli işaret” veya “gizli işarettir. Yani öyle bir işaret ki bunu sadece görmüş olan kişi

anlayabilir, başkaları anlayamaz. Genelde kavram olarak hidayet veya doğru yolu göstermektir. Öyle bir hidayet ki, bir yıldırım gibi Allah-u Teâlâ’dan bir kulunun kalbine düşer.

Vahyin Çeşitleri

“Vahiy” kelimesi günümüzde sadece peygamberlere Cenab-ı Hak’tan gelen kelâm için kullanılıyor. Fakat Kur’an-ı Kerim’de bu kelime veya terim yalnızca bu anlamda kullanılmıyor. Meselâ, göklerde bütün düzenin vahye göre devam ettiği belirtilir (Hâ-mîm). Yeryüzüne de vahiy geliyor ki bu işareti alır almaz, dünyamız kendi fonksiyonunu icra ediyor (Zilzâl). Melek-

lere de vahiy iner. Buna göre işlerini yapar, görevlerini yerine getirirler (Enfâl). Hatta, arıya bile bütün işleri vahiy (doğal eğitim) yoluyla öğretilir. Ve vahiy sadece arılarla sınırlı değildir. Balık yüzmeyi, kuş uçmayı ve yeni doğan bebek süt içmeyi de Allah'ın vahiyiyle öğreniyor.

Dünyamızda ne kadar keşifler yapılmış, yararlı icatlar yapılmış, yararlı işler yapılmış ve ne kadar çok düşünür, filozof, bilim adamı, fâti, hükümdar ve yazarlar eserler ortaya koymuş veya başarılar kazanmışsa, hepsinde vahyin rolü olmuştur.

Bu tür meydana gelen olayların kaynağı, ilâhî ilham, başka bir deyimle vahiydir, işte bütün bu vahiylerin bir çeşidi var ki, sadece peygamberler bunlardan istifade edebilir veya sadece onlar için nazil olur. Bu vahiy, diğer vahiylerden farklı özellikler taşır. Böyle bir vahiy ilgili peygambere tamamıyla bilinçli bir biçimde gelir ve kendisi Kâdir-i Mutlak tarafından yönetildiğini derhal anlar.

Bu vahyin indiriliş sebebi de, insan soyuna Allah'ın doğru yolunu göstermek ve onu kurtuluşa erdirmektir.

Ayrıca Vahy-i Metlûv ve gayr-i metlûv Vahiy vardır ki; Kitapta yazılı olan tilavet olunan vahye Vahy-i Metlûv denilir. (Kur'an-ı Kerim'in ayetleri buna örnektir.) Gayr-i Metlûv Vahiy ise tilavet edilmeyen, okunmayan vahiy'dir. Buna da vahy-i hafi (gizli vahiy) denilmektedir. Manası Allah'a ait, lafzı Peygamber(a.s.)'a ait olan Vahye Kutsi Hadis de denilmektedir.

Yüce Allah (c.c.) Ahzab suresinde meâlen; "Allah ve rasulü herhangi bir işte hüküm verdiği zaman mü'min erkek ve mü'mine kadınlara seçme hakkı, muhayyerlik yoktur." (Ahzab-36) Buyurmaktadır. Başka bir ayet-i kerimede, Necm suresinde ise: "O hevâsından konuşmaz." buyrulmaktadır.

Vahyin Niteliği Hakkında Başka Açıklamalar

Vahiylerin bir çeşidine **tabîi veya içgüdüsel vahiy** denilir. Bununla Allahu Teâlâ her yaratığa yapması gereken işi öğretir. Bu vahiy insanlardan çok hayvanlar ve bunlardan da çok, bitki ve maddelere aittir. Vahyin ikinci çeşidine **cüz'î vahiy** denilir. Bununla, Allah kendi kullarından birine hayat meseleleri veya herhangi bir hususta fikir, bilgi veya hidâyet sağlamış olur. Dünyada birçok keşif ve icatlar bunun sayesinde olmuştur.

Yukarıda anlattığımız vahiylerin iki çeşidinden çok farklı bir vahiy daha var ki, bununla Allah, kullarından bazısına gaybın bütün gerçeklerini anlatır. Allah bu vahiyyle hayat düzeni hakkında gereken yol gösterici talimatı verir ve diğer insanların hidayeti için onlara iletilmesini ister. Bu vahiy peygamberlere mahsustur. Kur'an-ı Kerim'den anlaşılacağı gibi, adı ister "ilkâ" ister "ilham", "keşif veya "vahiy" olsun, bu tür bilgi Rasûl ve Nebi'lerden başkalarına verilmez. Ayrıca bu ilim ve bilgi peygamberlere öyle verilir ki, bunların Allah'tan geldiğine, bunlara şeytanın hiç karışmadığına ve de kendi fikir, görüş hayâl ve arzularından soyutlanmış olduğuna iyice inanırlar. Bunun dışında, bütün vahiy aynı zamanda şeriat delilidir de. Buna uymak her insan için farz olup, peygamberler bunu, başka insanlara ulaştırmak ve kulları Allah'a davet etmek için de görevlendirilmişlerdir. Aynı vahiy ile kurtuluş yolu açılır ve bundan sapmak hüsrana uğramak sonucunu doğurur.

Rüya Yoluyla Vahiy

"O çocuk onunla birlikte koşabilecek yaşa gelince, (bir gün) İbrahim (a.s.) ona dedi ki: Evlâdım, rüyamda gördüm ki seni boğazlıyorum. Şimdi sen söyle, senin fikrin nedir?" O dedi ki: "Babacığım, sana verilen emri yerine getir, inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın." (Saffât; 102)

Burada görüldüğü gibi, peygamber olan babanın oğlu, rüyayı Allah'ın emri olarak kabul etti. Müslümanlar, peygamberlerin rüyalarının vahyin bir çeşidi olduğuna inanırlar.

Arıya Vahiy

"Rabb'in, bal arısına vahyetti. Dağlardan, ağaçlardan ve kurdukları çardaklardan evler edin." (Nahl; 68)

Daha önce gördüğümüz gibi, vahyin anlamı gizli ve âni işarettir. Bu işareti ancak işaret eden ile, işaret edilen kişi anlayabiliyor. Bu sebeple, bu sözcük "ilkah" (kalbe söz söylemek) ve "ilhâm" (gizli haber ve telkin) ile eş anlamdadır. Kur'an-ı Kerim bu bilgi alış verişini **vahiy, ilhâm** ve **ilkâ** olarak tabir eder. Ama artık bu üç kelime üç ayrı terim ve ıstılah haline gelmiştir.

Nitekim Vahiy kelimesi peygamberlere mahsus bir kelime haline gelmişken, İlham Allah'ın Veli kullarına, İlkâ da sıradan insanlara özgü sözcükler kimliğine bürünmüştür.

Hiz. Musa'nın Annesine Vahiy

"(Sen doğduğun zaman), annene vahyedile-ni vahyetmiştik." (Taha; 38)

"Biz Musa'nın annesine vahyettik ki ona süt versin. (Ve dedik ki) onun canından korktuğun zaman onu nehre indir ve hiç korkma, üzü-lme..." (Kasas; 7)

Yani, Hazreti Musa (a.s.)'nın validesi bu işi Allah'ın vahyi üzerine yapmıştı.

Şeytanların Kendi Arkadaşlarına Vahyetmeleri

Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Şeytanlar kendi arkadaşlarının kalplerine kuşku ve itirazlar ilkâ ederler ki Se-ninle kavga etsinler..." (En'âm; 121)

Peygambere (s.a.v.) Vahyin Gelmesi Yeni Bir Olay Değildir

"Ey Muhammed, Biz Nûh ve daha sonraki Rasûl'lere gönderdiğimiz vahiyler gibi Sana va-hiy gönderdik. Ve Biz İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve evlâtlarına da vahiy indirdik..." (Nisa; 163)

Burada, Resul-i Ekrem'in bilinmeyen ve eş-i-ne rastlanmayan bir şeyle gelmediği vurgulan-mak isteniyor. Zaten o da dünyaya ilk defa böy-le bir şeyle kendisinin geldiğini iddia etmiyor. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de diğer pey-gamberler gibi aynı ilim ve bilgi kaynağından hidayet almıştır ve o da kendisinden öncekilerin yaymaya çalıştıkları hakikati insanlara duyur-maya çalışmıştır.

Peygamberimiz (s.a.v.)'e Vahiy Yoluyla Kur'an-ı Kerim'in İnmesi

"Ve bu Kur'an bana vahiy ile gelmiştir ki sizi ve bunun ulaşabildiği herkesi uyarayım..." (En'âm; 19)

"Elif lâm ra. Bunlar apaçık Kitâb'ın âyetleridir."

"Biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik ki anlayasınız".(Yusuf;1-2)

"Seni de böylece, kendilerinden önce nice milletler geçmiş bulunan bir millete gönderdik ki, sana vahyettiğimizi onlara okuyasın (oysa buna rağmen) onlar yine Rahman'a nankörlük ederler, (O çok merhamet eden Allah'ın nimet-lerine şükretmezler). De ki: O (Rahmân), be-nim Rabbimdir, O'ndan başka ilâh yoktur. O'na dayandım, dönüş yalnız O'nadır."(Râd; 30)

Peygamberimize Gelen Çeşitli Vahiyler

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

"Hiçbir beşer (insan) Allah ile yüz yüze konu-şacak kadar (yüksek) mevkide değildir. O'nunla konuşma ya vahiy (işaret) ile olur ya perdenin arkasından veya O bir habercisini (melek) gön-derir. O (melek) O'nun (Allah'ın) emriyle istediği gibi vahiy getirir. O yüce ve hakimdir."(Şûra; 51)

Gerek Kur'an-ı Kerim, gerekse Hadis-i Şe-riften Rasûlullah'a aşağıdaki üç şekilde vahiy geldiği anlaşılır:

1) Hadis'e göre, Hazreti Ayşe (r.a.) Pey-gamber Efendimiz'e vahiylerin ilk önce tabirleri doğru olan rüyalar şeklinde gelmeye başladığını rivayet eder. (Buhârî ve Müslim). Kur'an-ı Kerim'de de bir yerde Peygamberimizin bir rüya gördüğü beyan edilir. (Feth; 27). Ayrıca, çeşit-li hadislerde, Peygamberimiz'in şöyle ifadeleri vardır: "Falanca mesele içime doğdu, falanca iş bana anlatıldı, bana emredildi veya ben bundan menedildim vs." Bütün bunların vahyin ilk kıs-mına ait olduğu söylenebilir. Hadis-i Şeriflerin çoğu bu minval üzerindedir.

2) Mi'râc sırasında Peygamber Efendimiz (a.s.) vahyin ikinci çeşidiyle şereflendirildi. Çeşitli hadislerde belirtildiği gibi mi'râc sırasında Resûlullah'a beş vakit namaz kılınması emredil-miş ve bu hususta bazı maruzatı olmuştur. Bun-lardan ayrıca, Allahu Teâlâ ile Hz. Muhammed (a.s.) arasında, tıpkı Allah ile Hz. Musa (a.s.) arasında geçen Tûr dağındakine benzer bir ko-nuşma olduğu da anlaşılır.

3) Vahyin üçüncü çeşidi, bizzat Kur'an-ı Kerim'in teyid ettiği gibi Cebrail (a.s.) vasıta-sıyla gönderilen emir ve mesajlardı. Bu hususta özellikle Bakara; 97. âyetine dikkat edilmelidir.

"De ki: "Cibril'e kim düşman ise, (bilsin ki) gerçekten onu (Kitabı), Allah'ın izniyle kendin-den öncekileri doğrulayıcı ve mü'minler için hi-dayet ve müjde verici olarak senin kalbine in-diren O'dur."

Peygamberimiz (a.s.)'e Vahiy Çeşitli Şekil ve Şartlarda Gelirdi

Bunun ayrıntılarını Allâme İbn Kayyım "Zâd'ül-Me'ad" adlı eserinde vermiştir:

1) Doğru olan rüyalar: Hz. Muhammed'e (SAV) gelen vahyin ilk çeşidiydi. Gördüğü her rüya, çıplak gözleriyle gördüğü olaylar gibiydi.

2) Melek, Peygamber Efendimiz'in kalbi-ne bir mesaj iletirdi ve olaylar görülmemesine

rağmen içine doğmuş olurdu. Meselâ bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber şöyle buyuruyorlar: "Rûh'ul-Kuds (Cibril), hiçbir canlının payına düşen rızkını almadan ölmeyeceği gerçeğini kalbime iletmiştir. Onun için, Allah'tan korkarak iş yapınız ve rızk talep etmenin iyi yollarını biliniz. Sonra rızkın gelmesinde bir gecikme olduğu takdirde, Allah'a itaatsizlik etmeyiniz. Çünkü Allah'da ne varsa (yani onun mükâfatı) hepsi O'na itaat etmekle elde edilebilir."

3) Melek, Hz. Peygamber (a.s.)'in yanına bir insan kılığında gelir ve söylediklerini tam olarak kavrayınca kadar kendisiyle sohbet ederdi. Bu vak'a muhtelif yerde ve zamanlarda tekrarlandığı için sahabeler de bunu görmüşlerdi.

4) Vahiyden önce Hazreti Peygamber'in kulağına bir ses gelir ve daha sonra melek kendisiyle konuşmaya başladığı. Bu vahyin en şiddetlisi olup Rasûlullah'ı kış mevsiminde bile ter içinde bırakırdı. Bu vaziyet yolculuk sırasında zuhur ettiği zaman, Rasûlullah'ın bindiği deve müthiş ve âni gelen ağırlıktan çöküyordu. Bir defasında bu vahiy Hz. Peygamber'in (a.s.) Hz. Zeyd bin Sabit (r.a.)'in dizine başını koyup uzandığı sırada geldi. Ağırlık öylesine korkunçtu ki Zeyd bin Sabit'in ayağı kırılacak gibi oldu.

5) Hz. Peygamber (a.s.) meleği Allah'ın yarattığı şekliyle görürdü. Melek bu durumda, Allah'tan gelen emri kendisine iletirdi. Kur'an-ı Kerim'in Necm sûresinde belirtildiği gibi bu tip vahiy yalnızca iki kez gerçekleşti.

6) Allahu Teâlâ, Hz. Peygamber'e doğrudan vahiy verirdi. Örneğin, Hz. Peygamber'in mi'râc sırasında göklerde bulunduğu ve namazların farz kılınması ve diğer konuların iletildiği konuşmanın geçtiği zaman, işte böyle bir vahiy gerçekleşmişti.

7) Allahu Teâlâ'nın, arada melek olmadan Hz. Peygamber (a.s.) ile görüşmesi. Benzer bir görüşme Allah ve Hz. Musa arasında da yapılmıştı. Hz. Musa'ya tanınan bu şeref Kur'an-ı Kerim'le sabittir. Hazreti Peygamber'e gelince, bunun mi'râc sırasında gerçekleştiği hadiste beyan edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın Vahyidir

Hz. Muhammed (a.s.) peygamberlik mertebesine erişmeden önceki kırk yıllık yaşantısında toplum içerisinde yalan söylememesiyle, dürüstlüğüyle ve erdemli özellikleriyle "Muhammed'ül emin" olarak anılmasına rağ-

men, bilgisini ve kültürünü arttıracak fevkalâde herhangi bir öğrenim ve eğitimden geçmemişti. Hatta okuması, yazması bile yoktu. Fakat gördüğümüz gibi, peygamber olur olmaz dili açılıyor, derya gibi konuşmaya başlıyordu. Bu demektir ki Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'in kafasında doğan değil, hariçten kalbine inen bir ilâhi ışıktır. Meselâ şu ayete bakalım:

"Mûsâ'ya o işi yaptığımız (yâni kendisine bildirmek istediğimiz işi ona vahyettiğimiz) vakit sen (Mukaddes Vadinin) batı tarafında değildin, o (hâdiseyi) görenlerden de değildin."

"Fakat biz (Musa'dan sonra) birçok nesiller yarattık da onların üzerinden uzun zamanlar geçti (vahiylerimiz tahriflere uğradı. İşte insanları doğru dine çağırman için sana bunları vahyettik. Bunlar tamamen senin bilmediğin, vukuuna şahid olmadığın gayb haberleridir). Sen Medyen halkı arasında oturup da âyetlerimizi onlardan oku(yarak öğren)miyordun. Fakat (onları sana) gönderen biziz."

"(Mûsâ'ya) seslendiğimiz zaman sen Tûr'un yanında değildin. Fakat Rabbi'nden bir rahmet olarak (orada geçenleri sana bildirdik) ki senden önce kendilerine bir uyarıcı (peygamber) gelmemiş olan toplumu uyarasın; belki düşünp öğüt alırlar." (Kasas; 44-46)

Bu üç husus, Hazreti Muhammed (a.s.)'in peygamberliğini ispatlamak için anlatılmıştır.

Vahyin Yağmura Benzetilmesi

Kur'an-ı Hakim'de iki yerde Rasûlullah (a.s.)'a inen vahiy, yağmura benzetilmiştir:

"Allah, gökten bir su indirdi de dereler (kendi ölçüsünce dolu su ile) çağlayıp aktı. Sel de yüze çıkan köpüğü götürdü." (Ra'd; 17)

Bu ayette, Peygamber (a.s.)'e vahiyle inen ilim, gökten yağan yağmura benzetilmiştir.

Örneğin, şu ayete bakalım: "Görmüyor musunuz ki Allah gökten yağmur yağdırır ve bunun sayesinde topraklar yemyeşil olur?" (Hac; 63)

Burada yine, açık sözlülük anlamının ardında bir işaret saklıdır. Görünüşte Allah'ın kudretinden söz ediliyor. Fakat ifadenin inceliğine bakılırsa gizli işaret şudur: Nasıl ki Allah'ın yağdırdığı yağmur damlaları kuru toprağı yemyeşil araziye çeviriyorsa, yağmur şeklinde gelen vahiyler de bir gün Arabistan çöllerini eşine rastlanmayan ilim, irfan, ahlâk, fazilet ve temiz bir medeniyetin beşiği haline getirecektir.

Rasûllere Gelen Vahiy İçin "Ruh" Kelimesinin Kullanılması

"O, ruhunu istediği kullarına kendi emriyle melekler vasıtasıyla gönderir. (Bu hidayetle, insanlara) anlat ki Ben'den başka mabudunuz yoktur. Onun için Benden korkmalısınız." (Nahl; 2)

"Bunlar sana ruh hakkında sorular soruyorlar. De ki: Bu ruh Rabbimin emriyle geliyor, ama ne çare ki, size ilim ve hikmetten az bir şey verilmiştir." (İsra; 85)

Burada bahsedilen Nübüvvet ruhu vahiydir. Bununla peygamberler dünyaya yeni bir mesaj verirler. Vahiy, peygamberlik görevinde insan hayatındaki ruh kadar önemli bir yer tuttuğu için, Kur'an-ı Kerim'de vahiy için "ruh" sözcüğü kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de birkaç yerde hemen hemen aynı ifadelerle ruh'un vahiy manasına geldiği ortaya çıkıyor. Mü'min sûresi 15. ayette şöyle buyruluyor: "O kendi emriyle, istediği kuluna ruhunu indirir. Bununla maksadı, insanlara toplanacakları günü (kıyamet) bildirmektir." Şûrâ sûresi 52. ayette de şöyle buyruluyor: "Ve aynı şekilde, Biz sana kendi emrimizle bir ruh gönderdik. (Oysa) sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin."

Bu ayetlerle ilgili olarak İbn-i Harir, "Ruh-ül-Meâni"nin yazarı Hasan Basri ile Katâde'nin şöyle dediğini nakletmiştir: "Burada ruh'tan Cibril (a.s.) kastedilmiştir. Asıl sorun şuydu: Cibril nasıl geliyor ve Resûl-i Ekrem'in kalbine vahiy nasıl ilkâ' ediliyordu?

Bir âyet-i kerimede Yüce Rabbimiz: "Ve aynı şekilde (Ey Muhammed) Biz kendi emrimizle sana bir ruh gönderdik, vahiy olarak." Buyrulmuştur.

Burada görüldüğü gibi, rûh, vahiy veya vahiy ile Peygamber Efendimiz'e verilen bilgi anlamına kullanılmıştır.

Vahiy İle İlgili Deliller

Peygamber Efendimiz'e inen vahiy, Allah'ın kelâmıdır. Bu gerçek, Kur'an-ı Kerim'de dört delille ortaya konmuştur.

Birincisi: Allah'ın kelâmı bir hayır ve bereket alâmetidir. Yani Kur'an-ı Kerim'de insanın gelişmesi ve refahı için en doğal ve en güzel kurallar gösterilmiştir.

İkincisi: Kur'an-ı Kerim, geçmişte Allah tarafından çeşitli ümmetlere gelen mukaddes ki-

taplarda yer alan ve tahrif edilmeyen hüküm ve emirleri de içermektedir.

Üçüncüsü: Yüce Kitabımız her devirde Allah tarafından dünyaya indirilen mukaddes kitapların yüklendiği amacı taşır. Yani gayesi ve hedefi, gaflet içinde olanları uyandırmak ve onları kötülüklerin kötü sonuçları konusunda uyarmaktır.

Dördüncüsü: Kur'an-ı Kerim'in İslâm'a davet ettiği İnsanlar arasında dünyayı seven ve nefsine köle olmuş olanları bulmak mümkün değildir. Kur'an-ı Kerim'in İslâm camiasında topladığı kişilerin dünyaya bakış açısı bambaşkadır. Onlar dünyayı geçici bir han ve imtihan yeri olarak kabul etmişler, âhiretlerini de güvence altına almaktan geri kalmamışlardır. İnsan olarak büyüklüğün ve kişiliğin tek değer ölçüsü, İslâm'a bağlılık ve Allah'a yakınlıktır.

Bu gibi erdemli özellikler ve bu kadar olumlu ve muazzam sonuçlar, hâşâ yalancı bir insanın uydurduğu bir kitaptan elde edilebilir mi?

VAHYİN SOSYAL HAYATA ETKİLERİ

İslam'ı (Vahiy) Yaşanılır Kılmak

"O, hem ölümü, hem de hayatı yaratmıştır ki sizi sinamaya tâbi tutsun ve davranış yönünden hanginiz daha iyidir (onu göstereyin)." (Mülk/2)

İnsanın, kendisini yeni bir doğuşa hazırlayacağı alan, üzerinde yaşadığı yeryüzü ve içinde bulunduğu çevredir. Onun, hayat yolunda imtihan edileceği çalışma alanı buralardır. Yeryüzü, üzerindeki nimetlerden faydalanmamız için yaratılmış ve Allah tarafından bize emanet edilmiştir. Yeryüzünün nimet ve imkânlarına mirasçı olmak, salih amel şartına bağlanmıştır. Bu emanete ihanet edilirse, karada ve denizde huzursuzluk meydana gelir; insan, eliyle yaptığı azapları tatma sonucuyla karşılaşır. Şu halde insan, iyi işleri en güzel biçimde yapmak için çalışmalıdır.

Hayatı İslam'la (Vahiy'le) Bütünleştirmek

"Ey iman değerine ermiş olanlar, hep birlikte İslam'ın emrine girin, kendinizi Allah'a tam olarak teslim edin. Şeytanın ardından gitmeyin. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır." (Bakara/208)

Vahiy adına en doğru ve güvenilir bilgi kaynağı olan Kur'an, bütün insanları İslam'ın aydınlığına davet etmekte ve onlara tam mutluluğa ermenin yollarını göstermektedir.

Vahyi Anlamak ve Yaşamak

"...Biz bu mesajları hakikati kavrayabilecek insanlar için açık ve anlaşılır kılmaktayız." (En'am/98)

Kur'an, ilahi iradeyi insana taşıyan eşsiz bir kitaptır. O, Allah'tan gelmez. Allah'ın bildirisi ve İslam dininin kavramlaşmış biçimidir. İslam'ın asıl şekli ve ideal resmi, Kur'an'dadır.

Apaçık bir Kitap olan Kur'an'ın muhatabı, insandır. O, insanın kendisini okumasını ve ayetleri üzerinde düşünmesini ister. Kur'an'ı anlayarak okuyan ve düşünen insan, iman değerine ulaşır. Onun hükümlerini iradeli, bilgili ve şuurlu biçimde uygulayarak da İslami bir kişilik kazanır. İnsanın yapması gereken öncelikli iş, Allah'ın kitabını anlamak ve Kur'an'a göre yaşama farzını yerine getirmektir.

VAHİYLE DİRİLİŞ

Vahy Allah'ın kelimasıdır, Vahy Kur'an'dır. Hz. Peygamberin ümmeti olma yolunda adım atmak isteyen, bu bilinçle hareket etmek isteyenlerin başucu kitabı olmalıdır Yüce Kitabımız. Hz. Peygamber efendimiz (s.a.v) iki dudağını işaret ederek "... bunların arasından hak'tan başka söz çıkmaz" manasında buyurduğu Hadis-i şerifi de unutmadan, Ölü kalpleri diriltten tüm insanlığın dirilişinin Allah'ın Vahyine müracaatla mümkün olduğunu unutmamalıyız.

Ayrıca Vahiy-Sünnet bütünlüğüne riayet etmemiz gerekmektedir. Vedâ Hutbesinde Efendimiz (s.a.v.); "Ey insanlar! Size iki emanet bırakıyorum; bunlardan ilki Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim, ikincisi ise benim Sünnet'imdir. Bunlara sımsıkı sarılırsanız sapıklığa, dalalet düşmezsiniz. Bunlardan uzaklaşırsanız da her türlü kötülüğe ducar olursunuz." Buyurmaktadırlar.

Sahabe Kur'an ile yeniden doğmuş, yeniden dirilmişti

İslam'ın özellikle Mekke dönemine baktığımızda; Hazreti Ömer örneğinde olduğu gibi Sahabe Kur'an ile Vahiy ile yeniden doğmuş-dirilmiştir. Hz. Ömer, Peygamber'i öldürmeye giderken kendisi dirilmiş, dinlediği Kur'an onu

Apaçık bir Kitap olan Kur'an'ın muhatabı, insandır. O, insanın kendisini okumasını ve ayetleri üzerinde düşünmesini ister. Kur'an'ı anlayarak okuyan ve düşünen insan, iman değerine ulaşır. Onun hükümlerini iradeli, bilgili ve şuurlu biçimde uygulayarak da İslami bir kişilik kazanır.

bir anda değiştirmişti. Kızını toprağa diri diri gömen Ömer, Allah'ın Vahiy sayesinde insanları irşad eden, merhamet ve adalet timsali Hz. Ömer, Vahiy'le dirilişe güzel bir örneklik teşkil eder.

İslâm'ın zorluk yıllarında Müslümanların Habeşistan'a yaptıkları hicret olayında; Habeş Kralı Necaşi'nin Peygamberimizi ve getirdiği mesajı anlatmasını istediğinde Cafer (r.a.); "Ey Necaşi! Allah (c.c.) bize Peygamberini ve dinini göndermeden önce haksız yere kan döken, birbirimizin mallarını haksız yere gasp eden, güçsüz ve zayıfları ezen barbar bir kavim idik. O bize Allah'ın vahyi ile geldiğinde barbarlığı-eşkıyalığı bırakarak ona tabi olduk, İslam'la şereflendik..." diyerek Vahiyle dirilişlerini anlatmıştır.

Sosyalizm'den İslam'a dönüş yapan ve hayatını Şehadetle taçlandıran Seyyid Kutup'lar, şöretin doruklarından İslam'la şereflenmiş Yusuf İslam'lar... Fert planında tek tek yaşanan bunun gibi sayısız diriliş örnekleri vardır. Yaşadığımız çağda da birçok diriliş hidayet öyküleri bulunmaktadır. Âdem ÖZKÖSE'nin kaleme aldığı 'Cennete Otostop' adlı kitabı okunduğunda bu örnekler açıkça görülecektir.

Hz. Aişe annemize Peygamberimizin ahlâkı sorulduğunda; "Siz hiç Kur'an okumuyor musunuz?" diyerek O'nun ahlâkının Kur'an ahlâkı olduğunu bizlere bildirmiştir.

Kur'an ile Vahiy ile yeniden doğmak, yeniden dirilmek isteyenlerin Kur'an-ı Kerim'i başucu kitabı yapmaları gerekmektedir. Rahmetli Ruhi ÖZCAN Hoca'nın deyimiyle "VAHİY KÜLTÜRÜ" ile donanmalıyız. Âdeta yürüyen Kur'an olmamız gerekmektedir.

Hayatımızın her safhasında, karşılaştığımız her meselede; "Rabbim bu hususta bana ne emrediyor?" sorusunu kendimize sorarak kitabımıza müracaat etmeliyiz. **Hayatımızın hiçbir bölümünde boşluk bırakmayan, hatta duygu ve düşüncelerimizin dahi hâkimiyetini kendisine vermemizi emreden bir dinin müntesipleri olduğumuzu unutmamak dileğiyle Allah'a teslim ve emanet olunuz.**

Ölüm ve Ötesi - III

Muhammed İMAMOĞLU

Yazı dizimizin ilk iki bölümünde ölüm kavramı üzerinde durmuş, Müslüman'ın ölüm karşısındaki tavırını açıklayıp, ölmekte olan birine ve öldükten sonra Müslüman kardeşimize olan görevlerimizi ana hatlarıyla açıklamaya gayret etmiştik. Bu bölümde de Kabir ve berzah âlemi hakkında bilgi verip, kabir suâli konularına açıklık getirmeye çalışacağız. Tefvik Allah'tandır.

C) KABİR VE BERZAH KELİMELEİNİN LÜGAT VE İSTİLÂH ANLAMI:

Türkçe de sıklıkla kullanılan **"kabir"** kelimesi aslen Arapça bir kelime olup, insanın ölümden sonra defnedildiği yer anlamına gelmektedir.¹ Aslı itibariyle "kabera" kökünden mastar olarak, "kabir" kelimesinin çoğulu "Kubûr"dur. Aynı anlamda "makbera" ve "mekâbir" kelimeleri de kullanılmakta ve Kurân-ı Kerim'de her iki şekilde de geçmektedir.

Kabir kelimesinin Kur'an'daki, yani istilâh manası da lügat manasıyla aynıdır ve "insanın öldükten sonra defnedileceği yer" anlamına gelmektedir. Kabir kelimesi, Kur'an'da şu şekillerde geçmektedir: "Çoğunluk olmak iddianız sizi o kadar meşgul etti ki, mezarları ziyaretle oradakileri de sayacak kadar oldunuz."(Tekâsür,1-2); "Şüphesiz yok ki kıyamet mutlaka gelecektir (kopacaktır). Kabirlerde olanları diriltecek olan Allah'tır."(Hacc,7); "Sonra onu öldürdü ve kabre gömdürdü."(Abese, 21)

Ayrıca **"cedes çoğulu ecdâs"** ve **"merkad"** kelimeleri de kabirle aynı anlamda kullanılan kelimelerdir.² "Nihayet Sûr'a üfürülecek. Bir de bakarsın ki onlar kabirlerinden kalkıp koşarak Rablerine giderler. (İşte o zaman:) Eyvah, eyvah! Bizi kabrimizden kim kaldırdı? Bu, Rahman'ın vaat ettiği şeydir. Peygamberler gerçekten doğru söylemişler! derler." (Yâsin, 51-52)

Berzah kelimesi ise, lügatte iki şey arasına giren engel, mânia, ayırıcı hudut gibi manalara gelmektedir.³ Bu anlamıyla ölümle-hayat, âhîret ile dünya arasına giren perde, engel manasına gelir ve kişi ölünce berzah'a girmiş olur. Dolayısıyla onunla dünyaya geri dönme arasında veya Kıyâmet Günü tekrar diriliş arasında engel (berzah) vardır.

Kur'ân-ı Kerim'de Rahmân sûresinin 20. âyetinde, "O iki denizin arasına (berzah) engel /perde koymuştur; birbirlerine karışmazlar" ve Furkân sûresinin 53. âyetinde, "Birinin suyu tatlı ve kolay içimli, diğerininki tuzlu ve acı olan iki denizi salıveren ve aralarına bir engel (berzah), aşılmaz bir sınır koyan O'dur." geçen Berzah, engel ve ayırıcı anlamında kullanılmıştır.

Bu âyetlerden şunu anlayabiliriz: Bu âyetlerde belirtildiği gibi, iki denizin suyu nasıl iki tarafa da karışmıyor ve geçemiyorsa, insanlar da öldüğü ve Berzah âlemine geçtiği zaman öyle bir engel oluşur ki, bundan sonra

1 İbn Manzûr, Lisânul -Arab, c.5, s.68, Dâru'n-Neşr, Beyrut Trs.

2 İbn Manzûr, , a.g.e., II, 118

3 İbn Manzûr, a.g.e., III, 8

ne Âhirete geçebilirler, ne de tekrar dünyaya dönebilirler. İkisinden de engellenmiş ve mahrum bırakılmış olurlar.

Mü'minin sûresinin 100. âyetinde : **"Onlardan birine ölüm geldiği vakit 'Rabbim! Beni geri gönder. Umulur ki, terk ettiğim o yerde ve hayatta salih ameller işlerim' der. Hayır, bu onun söylediği (boş) bir sözdür. Onların arkalarında ise, yeniden dirilecekleri güne kadar bir Berzah (hayatı) vardır."** buyrulmuştur.

Yukarda kaydettiğimiz âyetteki ifadede ise, Berzah kelimesi istilâhi anlamda kullanılmıştır. Dolayısıyla ölümle tekrar dirilme / ba's arasındaki bu âleme "Berzah" ismini veren bizzat Allah Teâlâ'dır. Onun içindir ki, Berzah kelimesi Kur'ânî bir kelimedir. Bu kelime yukarıdaki âyetlerde de, hem lügat manasında hem de ölümden dirilmeye kadar devam eden dünya ile Âhret arasındaki âlemi ifade eden istilâhî manasında kullanılmıştır.

Çoğu zaman Berzah hayatı veya Berzah âlemi için kabir hayatı veya kabir âlemi denilmesi, ölenlerin çoğunun kabre gömülmesinden kaynaklanan bir genellemeden ibarettir. Ölenlerin hepsi kabre gömülmesine de, ölen herkes Berzah hayatı ve âlemine girer ve oranın durumlarına ve şartlarına maruz kalır.⁴

Berzah hayatında - her ne kadar ceset de ruhla birlikte azap ya da nimete iştirak ediyorsa da - bazı parçaları hariç- çoğunlukla cesetler çürümüş olup ruhlar olduğundan bu âleme "âlem-i ervah" yani ruhlar âlemi ismi de verilmektedir.

Bu âlem, dünya ile Âhret arasında geçici bir istasyondur. Dünyada Allah'ın rızasına uygun hareket eden insanlar, henüz kabir hayatındayken cennetvâri bir hayat yaşamaya başlayacaklardır. O'na isyanlarla dolu bir hayatın sonunda buraya gelenler ise burada azap ve sıkıntı çekmeye başlayacaklardır.⁵

Kabir/berzah âlemi, Kur'ân'da müphem olarak yer almış olup sünnette açıklığa kavuşturulan bir meseledir. Bazı âyetlerin delalet ettiği kabir suâli, kabir azabı ve nimeti hususları Hz. Peygamber (sav) tarafından izah edilmiştir. İnsan zihnini meşgul eden bu önemli konunun Hz. Peygamber'in sünnetinde vuzuha kavuşması hem Kur'ân'ın beyanı açısından hem de sünnetin itikat alanındaki değeri açısından önemlidir. Kur'ân ayetlerinde işaret edilen ve Hz. Peygamber'in hadislerinde bildirilen kabir hayatı, inanılması vacip olan gaybî konulardandır.⁶

s.37, Esra Yay., 7. Baskı, Ankara, 1997

5 Kasım Oğan, Kabir Hayatıyla İlgili Rivayetlerin Tespit Tahrif ve Değerlendirilmesi, s.12, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010

6 Hamdi Gündoğar, İslâm İtikadında Sünnet, s. 195-196,

D) KABİR SUÂLİ

Kabir suâlinin varlığına pek çok sahih hadis, haber ve icma delâlet etmektedir. Bu konuda pek çok hadis ve haber gelmiş olup, bunlar mana bakımından birbirini tamamlamaktadırlar. Kabir suâli hakkında gelen hadisler tek tek tevatür derecesine ulaşmamakla beraber, asırlardan pek çok kimse kabir suâlinin varlığına delalet eden hadisler rivayet ettikleri için, manâ yönünden mütevatirdirler. Bu sebeple kabul etmek ve olacağına inanmak gerekir.

Net bir şekilde kabir suâlini beyân eden âyet yoktur. Ancak buna işaret eden âyet vardır. Kur'an-ı Kerim'deki : **"Allah, iman edenlere dünya hayatında da âhirette de o sabit sözde daima sebat ihsan eder. Allah, zâlimleri (kâfirleri) şaşırtır, Allah ne dilerse onu yapar."** (İbrahim, 27) âyeti kabir suâline açıkça delâlet etmektedir. Nitekim İbn Abbas'ın, bu âyetin mü'minlerin kabirde sorguya çekileceklerine delil olduğunu söylediği rivayet edilmiştir.⁷

Ebû Hureyre'den nakledilen ve Müslim'in Sahih'i ile Ebu Davud'un Süneni'nde yer alan bir hadiste Hz. Peygamber (sav), İbrahim sûresinin 27. âyetini okuduktan sonra şöyle buyurmuşlardır: "Bu, ona kabrinde, "Rabbim kim? Dinin ne? Peygamberin kim?" denilip de onun: 'Rabbim Allah, dinim İslâm, Peygamberim de Muhammed (s.a.s.) dir. Bize Yüce Allah katından açık deliller getirdi, ben de ona iman ettim ve onu tasdik ettim,' dediği zamandır."⁸

Abdullah b. Mes'ud da: "Size bir hadis söylediğimiz zaman mutlaka Kitap'tan (Kur'an-ı Kerim'den) onu doğrulayan bir şey getiririz. Müslüman kabrine konduğunda oturtulur ve kendisine şöyle denir: "Rabbim kim? Dinin ne? Nebin Kim?" Allah onu sabit söz üzere tespit eder ve (kul) şöyle der: "Rabbim Allah, dinim İslâm, peygamberim de Muhammed Aleyhisselamdır." Bunun üzerine onun kabri genişletilir ve hoşça kokulanır." der ve ardından İbrahim sûresinin 27. âyetini okur.⁹ Demek ki, Abdullah b. Mes'ud bu âyeti kabir suâline ve bu suâlde mü'minin doğru cevap verişine delil olarak getirmişti.

Çıra Yay., İstanbul 2006.

7 Beyhakî, İsbâtu Azabi'l-Kabr, s.22, elyazma, İst. Beyazıt Umum Küt. Nr. 18807

8 Müslim, Kitâbu'l-cennet, 51; Ebû Dâvûd, Sünnet, 27.

9 Beyliaki, a.g.e, s. 21

Ebû Katâde el-Ensârî¹⁰, kabirde sorulacak suâlleri ve mü'minle kâfirin vereceği cevapları zikrettikten, her birine sorgulanmalarını müteakip makamlarının gösterileceğini anlattıktan sonra İbrahim sûresinin 27. âyetini okuyup, dünya hayatındaki tesbitten kasıt, dünyada Kelime-i Tevhidi söylemesidir; âhirettekinden kasıt ise, kabrinde sorguya çekilişi esnasında doğru cevap vermesidir, diye tefsir etmiştir.¹¹

Hülasa, bu âyet-i kerimede "sabit söz" den kasıt, Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet; "ahiret" den kasıt da kabirdir ve kabir sorgusu esnasında mü'minin aynen dünyadaki gibi Kelime-i Tevhidi söylemesidir. Kelime-i Tevhidi dünyada kalplerine yerleştirenler, kabirdeki sorgu esnasında, Allah'ın da yardımıyla, şaşmazlar ve dosdoğru, inandıkları gibi söylerler. Ama bu iman kalplerinde kökleşmemiş olanlar orada şüpheye düşer ve cevap veremezler.¹²

Buhârî, Müslim, Nesâî ve Ahmed b. Hanbel'in rivâyet ettikleri hadiste, kabre konulan ölüye, iki meleğin gelip Rabbi'nin ve peygamberinin kim olduğu hakkında soru soracakları anlatılır, fakat meleklerin adından söz edilmez. Yalnız Tirmizî'nin rivâyet ettiği ve garip olarak nitelendiği hadiste bu meleklerin, birinin Münker, diğeri Nekir adlı iki siyah melek oldukları belirtilmiştir.

Ebu Hureyre'nin (ra) anlattığına göre Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Ölü (ya da sizden biriniz) defnedildiği zaman ona siyah ve mavi gözlü -ki bunlardan birisine Münker diğeri Nekir denir- iki melek gelir ve derler ki: 'Bu adam hakkında ne derdin'? Bunun üzerine o kimse (ölmeden önce) söylediğini aynen söyler ve: 'O, Allah'ın kulu ve Rasûlüdür. Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Hz. Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir' der. Melekler: "Biz senin bunu söylediğini biliyorduk." derler ve kabri yetmiş arşın kare genişletilerek içi nurla doldurulur ve ona "uyu" denir. O kimse: 'Aileme döneyim ve onlara haber vereyim mi' der. Bunun üzerine onlar:

10 Hz. Peygamber'in süvarisi olarak tanınan cengâver sahâbî. Medineli olup Benî Selime kabilesindendir. Gâbe Gazvesi'ndeki gayret ve başarısından dolayı Resûlullah onun hakkında, "Süvarilerimizin en hayırlısı Ebû Katâde'dir" demiştir. Ashabın ileri gelenlerinden olan Ebû Katâde 54 (674) yılında Medine'de vefat etti. Hayatı hak. bilgi için bak: Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi, c. 10, s.175

11 Suyûtî, Şerhu's-Sudûr, s. 58, elyazma, Konya Yusufpaşa Küt.Nr. 7253

12 Süleyman Toprak, Ölümünden Sonraki Hayat Kabir Hayatı, s.267

'Uyu! Düşün gecesinde güveyin uyuduğu gibi uyu! Çünkü onu uykusundan ancak ailesinden en çok sevdiği kimse uyandırır' derler. O kişi, Allah onu o yatağından mahşere kaldıracaya kadar (rahat rahat) uyur. Eğer o kimse müna-fık ise (soruya): "İnsanların (ona peygamber) dediklerini işittim ve ben de aynı şeyi söyledim, (doğru mudur) bilmiyorum" diye cevap verir. Melekler: 'Biz senin bunu söylediğini biliyorduk' derler. Ardından toprağa: 'Çullan onun üzerine' denilir. Toprak onun üzerine çullanır; (bu sıkma neticesinde) kaburga kemikleri birbirine geçer. Allah onu yattığı yerden kaldıracaya (mahşer için diriltinceye) kadar kabrinde azab görmeye devam eder."¹³

H. Osman diyor ki: "Resulullah (sav) ölü-yü defnetme işini bitirince kabrin yanında du-rup şöyle derdi: 'Kardeşiniz için istiğfar edin (Allah'tan affını isteyin) ve (imanda) sebat gös-termesi için (Allah'a) niyazda bulunun. Çünkü şu anda o sorguya çekilmektedir.'¹⁴

H. Osman'ın kölesi Hâni şöyle demiştir: H. Osman bir kabirde durduğunda sakalı ıslanacak (ıslanincaya) kadar ağlardı. Kendisine "Cennet ve cehennemden söz ettiğin zaman ağlamıyorsun. Bundan dolayı mı (kabirden söz ettiğin zaman mı) ağlıyorsun? denildiğin-de O, H. Peygamber'in (sav) şöyle buyurdu-ğunu naklederdi: " **Kabir ahiret konakları-nın ilkidir. Orada kurtulana ondan sonrası daha kolaydır. Orada kurtulamayana (ba-şaramayana) ise, ondan sonrası daha da zordur.**"¹⁵

Yine O, Allah Rasûlü (sav) şöyle buyurdu dedi: "Hangi manzara ile karşılaştımsa, kabri ondan daha korkunç buldum."¹⁶

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre H. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Kul kab-rine konulup arkadaşları geri dönünce, arkadaş-larının ayak seslerini işitir. Ve ona iki melek ge-lir, onu oturturlar ve kendisine: "Şu Muhammed

(s.a.s.) denilen kimse hakkında ne diyordun?' diye sorarlar. (Mü'min olan kimse): "Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şahadet ederim." der. O za-man sorgu melekleri o mü'mine şöyle derler: "Cehennem'deki yerine bak. Allah onu senin için Cennet'ten bir yerle değiştirdi." Bundan sonra Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki: 'Ölen kimse, hem Cennet'teki yerini hem de Cehennem'deki yerini beraber görür." Müna-fık veya kâfir olan kimse-ye gelince: (Meleklerin sorularına): "Bilmiyorum; ben O'nun hakkında insanların dedikleri şeyi diyordum" der. Bunun üzerine o kimseye şöyle derler: "Ne anladın ne de (O'na) uydun." Sonra demirden bir tokmakla (kamçıyla) kulaklarının arasına (ense köküne) öyle bir vurulur ve o öyle bir feryat eder ki, onun sesini insan ve cinlerden başka bütün varlıklar duyar."¹⁷

Kabir suâli hakkında Bera b. Azib, Carir b. Abdullah, Enes b. Mâlik ve Esma bt. Ebû Bekr başta olmak üzere, yirmiden çok sahabeden değişik lafızlarla hadisler rivâyet edilmiştir.

Sonuç olarak, "âyetlerde işaret olunan, ri-vayetlerde açıkça anlatılan ve olmasında aklın hiçbir imkânsızlık görmediği kabir sualinin ola-cağına inanmak, âhirete imana dâhildir" diyebi-liriz. Ahiretin varlığına inanan bir insan, âhiretin ilk durağı olan kabir hallerine de inanmalıdır. Nitekim İmam Kurtubî bu hususta şunları söy-lemektedir: "**Allâh Teâlâ, ölen her mükellef kulu, kendisine sorulan soruları anlayıp cevaplandırarak şekilde aklını vererek, kabir nimet ve azâbını tadacak şekilde hayatını ona iade ederek diriltir. Haberler bu şekilde gelmiş, ashâb ve tabiûn da bu itikad üzere olmuştur. Kabir hayatı ve fit-nesine haberlerde geldiği şekilde iman et-mek ve Peygamber'i (s.a.s.) tasdik etmek vaciptir.**"¹⁸

İbnul Kayyım El-Cevziyye ise, Kitâbu'r-Rûh adlı kitabında kabir hayatıyla ilgili olarak şun-ları kaydetmektedir: "Yüce Allah, üç tane 'dâr' yaratmıştır. Dâr-ı Dünya, Dâr-ı Berzah, Dâr-ı Karâr. Ayrıca her dâr-la ilgili bir takım hüküm-ler koymuştur. İnsanoğlunu, beden ve nefisten mürekkep yaratarak dünya ile ilgili hükümleri, dil ve uzuvlardan – nefsin isteklerine karşı da olsa –meydana gelen fiillere göre ayarlamış-

13 Tirmizi, Cenâiz, 10

14 Ebu Davud, Cenâiz, 73

15 Tirmizî, Sünen, Zühd, 3; İbn Mâce, Sünen. Zühd, 32.

16 Tirmizî, Zühd, 5.

Hadiste bahsedilen "kabirdeki başarı"dan maksat; kabir sualinin başarılı geçmesidir. Zira Rasûlullah (sav), cenaze namazlarında ölü için dua ederken, onun kabir azabı ve im-tihanından koruması için Yüce Mevla'ya "...Allahım onu kabir fitnesinden (imtihtanından) ve cehennem azabından koru" (Müslim, Cenâiz, 26; İbn Mâce, Cenâiz, 23) şeklinde niyazda bulunurdu.

17 Buhari, Cenâiz, 66, 85; Müslim, Kitâbu'l-cennet, 17; Nesâî, Cenâiz, 109-110

18 Kurtubi, et-Tezkira Fî Ahvâli'l-Mevtâ ve Umûri'l-Âhira, s. 132, (tah. Abdulmecid Tâmmete el-Halebî), Dârul-Ma'rife, 6. Baskı, Beyrut 2003

tır. Berzah'la ilgili hükümlerse, bedenlere uyan ruhlaradır. Dünyadayken nasıl ki ruhlar bedenlere uyararak, bedenlerin sevinciyle sevinmiş eleminde üzülmüşse, aynı şekilde Berzah'ta da nimet ve azâba muhatap olan, nimet ve azâb sebeplerini hazırlayan ruhlara bedenler uyararak, nimet ve azapta müşterek olurlar. Bu takdirde Berzah'ta nimet veya azap içinde olan ruhlardır.

Bedenler zâhirdir ama ruhlar hafidir. Beden bir mânâda ruhun kabridir. Berzah'ta ise, ruhlar bedenlerin kabri olmakta bu nedenle de Berzahla ilgili hükümler direk ruha uygulanmakta, nimet veya azap ruha geçmektedir. Bu hususu iyice anlayarak içten ve dıştan gelen şüphelerini böylece gidermen gerekmektedir. Yüce Allah'tan, dünya hayatında bize misaller göstermesi için, lütfuyla, rahmeti ve hidayetiyle dua ettik. O' da, uykudaki kişiyi bize hatırlattı. Uykudaki sevinme ve üzülmeye hakikatte ruha yöneliktir, bedense ruha tabiidir. Rüyada etkilene o kadar belirginleşir ki, beden de bunu hisseder; rüyasında yediği dayaktan dolayı bağırır, yaranın izi vücudunda görülebilir. Bazen de yediği içtiği şeyin tadını ağızda duyar, açlık ve susuzluğunu giderebilir. Bundan daha garibi, rüyasında ayağa kalkar, birini döver, birini yakalar ya da kendini savunur. Oysa ki uykudaki kişi şuursuzdur, normalde bunları yapamaz. Yani burada ruha yapılan bir işleme, hariçten beden de iştirak eder. Bilfiil bedeninin ruha yapılan işlemlere rüyada katılması durumunda, beden uyanır ve hisseder.

Ruh acı çeker veya sevinir; bu durum da ruha uymakla bedene geçince Berzah'ta bu daha belirgin olur. Çünkü Berzah'ta ruh, bedenden -uykuya nisbetle- daha da uzaktır. Bedenle ilgisi olmakla birlikte, ondan tamamen irtibatını kesmez. Haşir günü gelip insanlar kabirlerinden kalkınca, azap ya da nimet ebedi olarak hem ruha hem bedene birden uygulanır. Dolayısıyla Rasûlullâh'ın (s.a.s.), kabir hayatıyla ilgili olarak verdiği haberlerin akla uygun ve hepsinin gerçek olduğu açık bir şekilde belli olur.

Bundan daha garibi de, aynı yatakta yatan iki kişinin durumudur. Birinin ruhu nimetler içinde olur ve uyandığında bu ferahlığı bedene vurur. Diğerinin de ruhu azaplar içinde olur ve uyandığında bu azâbın korkusunu bedeninde hisseder. Önemli nokta, birbirlerinin ne yaptığının farkına varmamalarıdır. Rüyada bu kadar garip olaylar olabiliyorsa, Berzah'ta daha

acayibinin olması normaldir."¹⁹

Yeri gelmişken birkaç cümle ile bedenden ayrılan ruhun yeri konusunu ele alalım: Bedenden ayrılan ruhun yeri konusu gayb ile ilgili bir konudur. Bu konuda başvurulacak bilgi kaynakları ise Kur'an ve Sünnettir. Ruhun yeri neresidir? Gökte midir, yerde midir? Cennette mi yoksa Cehennem'de midir? Azap mı görmekte, mükâfat mı görmekte, bir başkasının bedenine mi girmekte? gibi sorular insan zihnini hep meşgul etmiştir. Bütün bu sorulara İslam âlimleri cevap aramışlar ve özetle şu sonuçlara ulaşmışlardır: Ebu Hureyre ve Abdullah b. Ömer'e göre şehid olsun, olmasın işledikleri büyük bir günah veya üzerlerinde kalan borç kendilerini alıkoymamışsa, bütün müminlerin ruhları Cennette, Allah katındadırlar. Mücâhid'e ve İslâm âlimlerinin bazılarına göre, ruhlar Cennet'in içinde değil, kapısının önündedirler. Onlara Cennet'in kokusu, nimeti ve rızık gelir. Bazı âlimlere göre de ruhlar, kabirlerinin çevresinde bulunurlar. İmam Ahmed b. Hanbel'e göre, şehit olsun olmasın müminlerin ruhları Cennet'e, kâfirlerin ruhları da Cehennem'e gider. Bazı âlimlere göre, müminlerin ruhları yedinci kat semadaki illiyyûn(yüceler) de, kâfirlerin ruhları ise yedinci kat arzda (yerde), İblis ordusunun altındaki Siccîn'dedir.

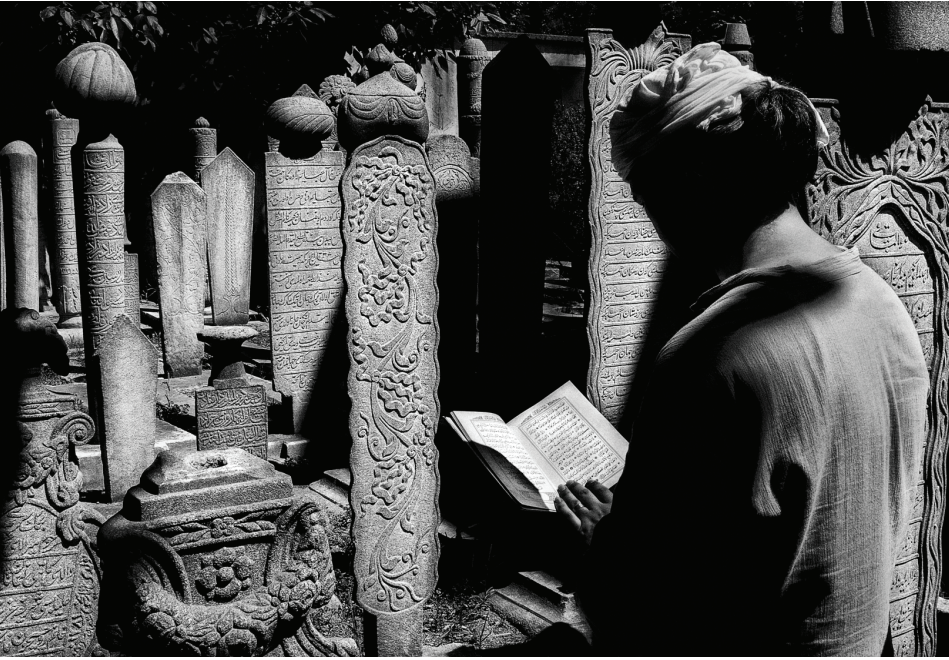
Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Peygamberlerin, şehitlerin, müminlerden itaatkâr olanların ruhları cennettir. Müminlerden asi olanların ruhları sema ve arz arasındadır. Kâfirlerin ruhları ise, yedi kat göğün altındaki Siccîn'dedir.

İslâm ümmeti içerisindeki genel kanaat ölümden sonra kabirde ruhun tekrar bedene döneceği, sorgulamanın ve azab ile nimetin ruh-beden bütünlüğüne yönelik olacağı şeklindedir. Çünkü ruh-beden ayrılığı, hayatın olmaması anlamına gelir. Hâlbuki kabirde bir hayat vardır ve bu da ancak ruhun beden ile irtibatı şeklinde. Ruh her ne kadar bedenden ayrılmış, ondan soyutlanmış ise de hiçbir şekilde onunla bir irtibatı bulunmayacak surette ondan ayrılmaz.²⁰

Ölüye nasıl suâl sorulacağı ve ölünün nasıl cevap verebileceği hususu ve bilhassa çeşitli şekillerde ölüp cesedi dahi ortada mevcut ol-

19 İbnul Kayyim El-Cevziyye, Kitâbu'r-Ruh, s.91-93. (ter. Saban Haklı), İz yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2003.

20 İbn Ebî'l İzz El-Hanefî, El-Akide'tü't-Tahaviyye ve Şerhi, s. 430, Çev. M. Beşir Eryarsoy, 2. Baskı, Guraba Yay., İstanbul, 2008.

mayanların ne şekilde sorguya çekilecekleri mevzuu, bizim maddi ölçüler ve duyularımızla algılayıp izah edemeyeceğimiz konulardandır. Yani bunlar bize göre gaybî, gizli ve saklı konulardandır ki, duyularımızla idrak sahamıza girmeyen bu gibi konularda, ancak nakli deliller doğruyu gösterir. Naklî delille haber verilen hususların nasıl olacağı veya olabileceği akla gelirse o zaman da Allah'ın güç ve kudretinin her şeye şâmil olduğunu düşünmekle, mümkün olan, olması imkânsız olmayan her şeyi yaratmaya Allah'ın muktedir olduğunu hatıra getirmekle problem çözümlür.

Buraya kadar "kabir sualinin varlığı", "kabirde sorulacak melekler", "sorulacak sorular" ve "kabir sualinin zamanı" gibi sorulara cevap aradık. Son olarak kabir suâlinden muaf olacaklar var mıdır? Buna dâir mülâhazalarımızı serdedelim:

Ehl-i Sünnet âlimleri, -Allah'ın (cc) müstesna kıldıkları hariç- ölümünden sonra her insanın berzah âleminde sorguya çekileceği hususunda ittifak etmişlerdir. Bu insan, ister mezara defnedilmiş, isterse defnedilmemiş olsun, ister normal yolla ölsün, isterse yakılmış, asılmış, boğulmuş ya da terkedilmiş olsun. Yahut mumyalanıp, ilaçlanıp insanların gözü önünde bulundursun. Her ölüye mutlaka sorulur.²¹

Hadis-i şeriflere göre "şehitler"²², murabıtlar (nöbet tutanlar) kabir sualinden muaf olacaktır. Bu duruma işaret eden birçok rivayet mevcuttur. Ashâb-ı Kiramdan birisinin Hz. Peygamber'e (sav) şöyle dediği haber verilmektedir: "Ey Allah'ın Resulü! Ne oluyor da şehitlerden başka müminlerin hepsi kabirlerinde sorguya çekiliyorlar? (Niçin şehitlere kabir sualı yoktur?) Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Onların başı üstünde kılıçların parıltısı, (onlara) imtihan olarak yeter."**²³

Bu rivayetten anlaşıldığına göre Hz. Peygamber (sav) şehitlerin kabir sualinden muaf olduğunu gerekçesiyle

birlikte açıklamıştır.

Bir de Allah yolunda murabıt olanların kabir sualinden muaf olduğunu anlatan rivayet şu şekildedir: Selman-ı Fârisî (ra) şöyle demiştir: "Hz. Peygamber'i (sav) şöyle derken işittim" : "Allah yolunda bir gün, bir gece nöbet tutmak, bir ay (nâfile) oruç tutmak ve namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Eğer bu esnada (nöbet tutan o kimse) ölürse, dünyada iken yaptığı ameli (yazılmaya) devam eder ve (şehitlerin cennette rızıklandırıldığı gibi) rızıklandırılır ve fettandan (kabirde sorguya çeken iki meleğin sorgulamasından) emin olur."²⁴

(Devam Edecek)

22 Şehid, kelime olarak kesin bir haberi veren, bildiğini söyleyen, hazır olan, bulunan, bir hadiseye şahid olan, şahidlik eden manalarına gelir. Dinî anlamda, Allah rızası için, O'nun yolunda canını fedâ eden Müslümana verilen isimdir. Ona bu ismin verilmesinin sebebi, cennetlik olduğuna şahidlik edilmiş olması veya onun yüce Allah'ın huzurunda yaşıyor bulunması yahut ölümü sırasında meleklerin hazır bulunması yahut ta ruhunun doğrudan doğruya Daru's-Selâm'da (Cennet'te) bulunması veya Allah tarafından çeşitli mükâfatlarla mükâfatlandırılmış olmasıdır. "Yüce Rabbimiz bu konuda şöyle buyurmuştur: "Allah yolunda öldürülenleri, ölümler sanma. Hayır, (onlar) diridirler. Rabb'leri katında rızıklanmaktadır. Allah'ın keremiyle kendilerine verdiklerinden sevinçli olarak, arkalarında henüz (şehid olup) kendilerine yetişemeyenlere de korku olmadığı, onların da üzüntüye uğramayacakları müjdesiyle sevinmektedirler. Allah'ın nime-ti, keremiyle ve Allah'ın mü'minlerin ecrini zayı etmeyeceği müjdesiyle sevinirler"(Âl-i İmran, 169-171)

23 Nesâî, Cenâiz, 112.

24 Müslim, İmâre, 50

Ashab-ı Kiram'ı Andıran Örnek Şahsiyet: İmam Nevevi (Rahimehullah)

Ahmet Muhammed MÜNİR

Bir tek, mutlak gâlip, sonsuz kudret sahibi, çok bağışlayıcı olan, gönül ehli ve basiret sahiplerine bir hatırlatma, akıl ve düşünce ehline bir ibret olsun diye geceyle gündüzü birbirine katan Allah'a hamdolsun. Allah, yarattığı kullarından bir kısmını seçip, bu dünyada zühd ehlinden kıldı. Onları, emir ve yasaklarını gözetme, devamlı olarak düşünme, öğüt dinleyip sapıklıktan uzak durma, unuttuktan sonra hatırlama ve gafletten sonra uyanma meziyetleriyle donattı. Onları, Allah'a itaatta ve âhirete hazırlıkta, gazabını gerektirecek davranış ve cehenneme girmelerine sebep olacak işlerden sakınmada, zamanın ve şartların değişmesine rağmen güzel hallerini korumada başarılı kıldı.

Hamdin en yücesi, en üstünü, en şümüllüsü ve en mükemmeliyle Allah'a hamedederim. Kullarına çok iyilik yapan ve Kerîm olan, onlara çok acıyan ve Rahîm olan Allah'tan başka ilâh olmadığına, Efendimiz Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in O'nun kulu ve resûlü, sevgili ve dostu olduğuna, dosdoğru yola ulaştırıp, en kâmil dine dâvet ettiğine kesinlikle inanırım. Allah'ın salât ve selâmı, onun, bütün peygamberlerin, herbirinin inanmış dostlarının ve diğer sâlih kimselerin üzerine olsun.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Ben, cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Ben onlardan rızık istemiyorum, beni beslemelerini de istemiyorum"** [Zâriyât sûresi (51), 56-57]. Bu âyet, onların ibadet için yaratıldıklarını açıkça ifade eder. O

halde onların, yaratılış gayelerine özen göstermeleri, zühd yolunu tutarak dünyanın geçici zevklerinden yüz çevirmeleri gerekir. Çünkü bu dünya geçici bir yurt olup, ebedî kalınacak bir yer değildir. Dünya âhiretin bineği olup, kalıcı bir sevinç ve neşe yeri de değildir. Ayrılık yeridir; sürekli vatan değildir. Bu sebeple, dünya halkının en uyanıkları, Allah'a en iyi kulluk yapanlardır. İnsanların en akıllı olanları da zâhidler, dünyaya bağlanıp kalmayanlardır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Dünya hayatı, tıpkı gökten indirdiğimiz bir suya benzer: İnsanların ve hayvanların yiyeceklerinden olan yeryüzü bitkileri o su sayesinde gürleşip birbirine girer. Nihayet yeryüzü zînetini takınıp rengârenk süslendiği ve sahipleri de onun üzerinde kudret sahibi olduklarını sandıkları bir sırada, bir gece veya gündüz ona emrimiz gelir de, onu sanki dün yerinde yokmuş gibi kökünden kopararak biçilmiş bir hale getiririz. İşte iyi düşünecek kavimler için âyetlerimizi böyle açıklıyoruz"** [Yûnus sûresi (10), 24] (İmam Nevevi'nin Riyazu's Salihin'e yazdığı mukaddimeden)

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmuştur: **"Kulları arasında Allah'tan en çok korkanlar, âlimlerdir."** (Fatır, 28)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur: "Yalnız şu iki kimseye gıpta edilir: Allah'ın kendisine ihsân ettiği malı hak yolunda harcayıp tüketen kimse; Allah'ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince hükmeden ve

onu başkalarına da öğreten kimse.” (Buhârî, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, İ’tisâm 13, Tevhîd 45; Müslim, Müsâfirîn 268)

Yüce Allah, hiç bir dönemde, kendisine iman edenleri alimsiz/öndersiz bırakmamış; Rabbani alimler de bu ümmetin kandilleri ve önderleri olmaktan geri durmamışlardır. Bu kıymetli ve nadide şahsiyetlerden birisidir İmam Nevevi (rahimehullah).

İmam'ın tam adı, **Ebû Zekerıyyâ Yahyâ İbni Şeref İbni Mürî en-Nevevî**'dir. 631 yılı Muharrem ayının ortalarında (Ekim 1233), (Günümüzde; Esed, İran, Rusya vb zalim mücrimlerce 4-5 yıldır bombalanan ve tarumar edilen) Suriye'nin güneyindeki Havran bölgesinde bulunan **Nevâ** köyünde doğdu. Köyüne nisbetle **en-Nevevî** veya **en-Nevâvî** diye anıldı. Kendisinin Nevevî nisbesini kullandığı, yazılarında görülmektedir. Adı Yahyâ olanlar, baba oğul iki peygamberin hâtırasına hürmeten Ebû Zekerıyyâ diye künyelendikleri için, o da geleceğe uyararak, hiç evlenmediği halde, bu küneyi aldı. İslâm dinine olan hizmetlerine bakarak kendisine, dini ihyâ eden kimse anlamında **Muhyiddin** lakabı verilmiştir.

Nevevî on yaşında, babasının dükkânında çalışmaya başladı. Fakat o ticaretle uğraşmayı sevmediği gibi, arkadaşlarıyla oynamayı da arzu etmezdi. Erginlik çağına girerken hıfzettiği Kur'ân-ı Kerîm'i her fırsatta okumaktan büyük haz duyardı.

Kendisinde ilme karşı öyle bir iştîyâk vardı ki, bizzat söylediğine göre, iki yıl boyunca yere uzanıp yatmadı. Uykusu gelince kitaplarına yaslanarak biraz uyuklardı. Onun ilme olan düşkünlüğü darb-ı mesel hâline geldi. Hocalarına gidip gelirken bile, okuduklarını tekrar ederdi. Yıllar sonra yazacağı eserlerde belirttiği gibi, ona göre **"İlimle uğraşmak, Allah rızâsını kazanmak için tutulan en iyi yol ve en üstün ibadetti. İlim tahsili nâfile oruç, namaz ve zikirden daha faziletliydi."**

"Bir kimsenin hocaları, onun dinde babalarıdır. Allah ile irtibatını sağlayan vâsitalardır" diyen Nevevî, en çok fıkıh ve hadis sahalarındaki âlimlerden faydalandı. Günümüzde kendisine hoca denilen fakat Rabbani-likten uzak o kadar çok ilim ehli(!) var ki. Bu tip hoca(!)lardan uzak durmalı, Rabbani ulemaya ittiba etmeliyiz.

İmam Nevevi (rahimehullah), Şâfiî fıkıhında devrinin en büyük âlimiydi. Bu mezhebin

esaslarını, usûl ve fûrûunu, bir meseleye dâir sahâbe ve tâbiîn âlimlerinin neler söylediklerini, hangi noktada birleşip hangi noktada birbirinden ayrıldıklarını ezbere bilirdi. Bir gün İmâm Gazzâlî'nin *el-Vasît*'inden yapılan bir nakil hakkında kendisiyle münakaşa ettiler. Hâlbuki Nevevî münakaşa etmekten hiç hoşlanmadığı gibi, münakaşa edenleri de sevmezdi. Şöyle dedi:

"Benimle el-Vasît hakkında münakaşa ediyorlar. Ben o eseri dört yüz defa okudum."

Tahsil için geldiği Dimaşk'ta (günümüzde Şam diye isimlendirilmektedir) kendisinden ilk faydalandığı hocası Şam müftüsü Firkâh ile aralarında daha sonraki yıllarda ganimetlerin taksimi konusunda görüş ayrılığı çıktı. Hocalarına aşırı derecede saygı duymakla beraber, sünnetin açık hükmüne aykırı görüşleri karşısında hiç mütevâzi davranmayan Nevevî, devrin şartlarını dikkate alarak fetvâ veren hocasını tasvip etmedi; bu sebeple araları açıldı. Bu noktada İbn-i Kayyım'ın şu sözünü hatırlatmak isterim: **"Biz şeyhimizi/hocamızı severiz fakat şeriatı şeyhimizden daha çok severiz."**

Nevevî orta boylu, kara yağız bir kimseydi. Bir kaç teli ağarmış sık ve siyah sakalı heybetli görünüşüne ayrı bir ağırlık verirdi. Ciddi yüzünde tebessüm az görülürdü. Kılığı kıyafeti devrinin âlimlerinin özel giyim kuşamına hiç benzemezdi. Sırtındaki kaba dokunmuş pamuk elbise ve başındaki küçük sarığıyla onu gören, Dimaşk'ı gezmeye gelmiş Nevâlî bir köylü zannedirdi.

Ömrünü ilme nikâhlayan Nevevî hiç evlenmedi. Belki evliliğin kendisini meşgul edeceği, belki de kendisine muhtelif sorumluluklar yükleyeceği kanaatıyla evlenmeyi hiç düşünmedi.

Âhirete duyduğu özlem sebebiyle dünya zevklerine, yiyip içmeye, giyinip kuşanmaya, kısaca söylemek gerekirse rahat yaşamaya değer vermezdi. Günde bir defa geceleyin, sadece bir çeşit yemek yerd. Sofrasında iki çeşit yiyecek nâdiren bulunurdu. Eti, köyüne gideceği zamanlar yerd. Sadece seher vakti su içerdi. Karla soğutulmuş suyu içmez; rutubeti uyku getirir diye salatalık bile yemezdi. Kebap ve tatlıya zâlimlerin yiyeceği diye iltifat etmezdi. Talebeliğinden itibaren kazandığı az uyuma alışkanlığını, fânî ömrü, yeterince değerlendirebilmek için hayatı boyunca uyguladı.

Onun hayatını yazanların hemen hepsinin belirttiğine göre, Dimaşk'ta yetişen meyveleri yemezdi. Bunun sebebini soran talebesi İbnü'l-Attâr'a, Dimaşk'ta pek çok vakıf arazi bulunduğunu, bunların titizlikle idare edilmediğini, ortaklığın meşrû bir şekilde yapılmadığını, dolayısıyla bu meyvelere haram karıştığını söylediler. Babasının getirdiği yiyeceklerle geçimini sağlar, sadece onun getirdiği incirleri yerdiler. Bütün bu hâller onun iradesinin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir.

En büyük ibadetin samimi bir niyetle helâl ve haramları öğrenmek olduğunu söyleyen Nevevî, hayatı boyunca kimseden bir kuruş almadı. Görev yaptığı medreselerden kendisine verilen aylıkla kitap alır, sonra da bunları o medreseye vakfederdi. Eşrefiyye dârülhadisinden hiç maaş almadı. Onun bu hâli, hak mefhumuna ne büyük önem verdiğini göstermektedir. Nevevî'yi yakından tanıyan bazı âlimler onun bir sahâbî gibi, bazıları ise bir tâbiî gibi yaşadığını söylemişlerdir.

İlimle bu kadar çok meşgul olmasına rağmen ibadete, Kur'an okumaya ve Allah Teâlâ'yı zikretmeye geniş zaman ayırırdı. Bir gece sabaha doğru Dimaşk Câmii'nde bir direğe yönelmiş karanlıkta namaz kılıyordu. Allah Teâlâ'nın, zâlimler ile onların arkadaşı olan günahkârları cehenneme götürmeleri için meleklerle verdiği **"Onları tutuklayın; çünkü onlar sorguya çekileceklerdir"** [Sâffât sûresi (37), 24] emrini, hesâba çekilen kendisiymiş gibi derin bir hüznün ve huşû içinde dakikalarca tekrarlayıp durmuştu.

Haçlılara karşı verdiği savaşlarla ünlü melik Baybars, aslında samimi bir Müslümandı. Bu Kıpçak asıllı Türk sultanı, Moğolların (günümüzde Rusya, **İran** vb **mücrimlerin yaptığı gibi**) Suriye'ye saldırdığı sıralarda halkın münbit topraklarını, bahçelerini hazineye katmak istemiş, bunun için de Suriyeli âlimlerin

En büyük ibadetin samimi bir niyetle helâl ve haramları öğrenmek olduğunu söyleyen Nevevî, hayatı boyunca kimseden bir kuruş almadı. Görev yaptığı medreselerden kendisine verilen aylıkla kitap alır, sonra da bunları o medreseye vakfederdi. Eşrefiyye dârülhadisinden hiç maaş almadı. Onun bu hâli, hak mefhumuna ne büyük önem verdiğini göstermektedir. Nevevî'yi yakından tanıyan bazı âlimler onun bir sahâbî gibi, bazıları ise bir tâbiî gibi yaşadığını söylemişlerdir.

fetvasına başvurmuştu. Bazı âlimler korktukları için, bazıları dünyalık elde etmek için sultanın istediği fetvâyı vermişti. Baybars, Nevevî'den de fetva istemiş, fakat bu uygulamanın haksızlık olduğuna inanan Nevevî fetvâ vermeye yanaşmamıştı.

Anlatıldığına göre Sultan'ın bu konudaki ısrarları üzerine Nevevî ona şunları söylemişti: "İyi biliyorum ki, sen bir zamanlar Emîr Bunduktâr'ın kölesiydin. Hiçbir şeyin yokken Allah lutfedip seni melik yaptı. Duyduğuma göre sarayında, eğlencelerinin kayışları altından mâmul bin kölen, çeşit çeşit zinet eşyalarına sahip iki yüz câriyen varmış.

Bütün bunları onlardan alıp savaş hazırlığı için kullandığın hâlde devlet hazinesi yetersiz kalırsa, halkın malına el koymak için o zaman sana fetvâ veririm." Daha sonra Suriyelilere yüklenen savaş vergilerinin ağırlığından söz ederek bu vergilerin kaldırılmasını, müderrislerin maaşlarının azaltılmamasını istedi. Nevevî'nin bu cesur sözlerine ve istediği fetvâyı vermemesine çok kızan melik: "Şehrimden çık git!" dedi. Nevevî: "Baş üstüne!" diyerek Dimaşk'ı terk etti ve Nevâ'ya gitti.

Nevevî huzurundan çıkınca sultan Baybars, onun vazifesine son verilmesini ve maaşının kesilmesini emretti. Adamları ona Nevevî'nin bir vazifesi bulunmadığını, dolayısıyla maaş da almadığını, söylediler. Bunun üzerine Baybars: "Öyleyse ne ile geçiniyor?" diye sordu." Babasının gönderdikleriyle, "dediler. Söylendiğine göre melike Nevevî'yi niçin öldürtmediğini soruklarında: "Bunu istemedim değil. Fakat onu öldürtmeyi her arzu ettiğimde, ikimizin arasında ağzını kocaman açmış bir arslan buna engel oldu. Öldürülmesini emretseydim beni parçalayacaktı" dedi. Nevevî ile birkaç defa görüşen el-Melikü'z-zâhir, ondan çekindiğini yakınlarına itiraf etmiştir. Nevevî 665 (1266-67) yılında, 34 yaşında Eşrefiyye dârülhadisi şeyhi olduğuna göre, bu hâdisenin daha önce meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Nevevî'nin melik Baybars'a karşı gösterdiği bu yiğit tavrından sonra ünü yayıldı. Eserlerine büyük rağbet gösterildi.

Vefât edeceğini sezmiş olmalı ki, kendisine sefer izni çıktığını söyleyerek hocalarının kabirlerini, şehirdeki tanıdıklarını ziyaret etti ve kitaplarını medrese-ye vakfetti.

Daha sonra Kudüs'e gitti. Ziyâretini tamamlayıp Nevâ'ya döndü. Birkaç gün sonra babasının evinde hastalanarak 676 yılının 24 Receb (22 Aralık 1277) çarşamba günü seher vakti Mevlâ'sına kavuştu. Rab-bim, Firdevs Cennetiyle mükafatlandırın.

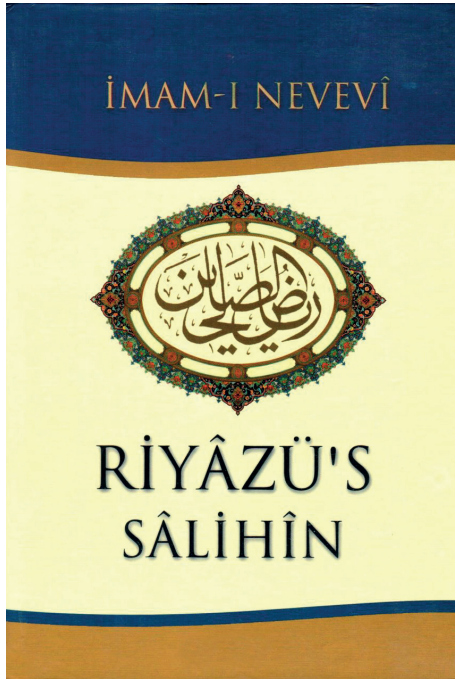
Hakkında Söylenenler

Ashâb-ı kirâmı andıran bu örnek şahsiyeti tanıtırken **Zehebi**, zühd-ü takvâ bakımından eşsiz, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırma hususunda benzersiz bir kimse dedikten sonra, onun azla yetindiğini, basitçe giyindiğini, yemeye içmeye değer vermediğini, bununla beraber vakur ve heybetli olduğunu, kısaca onun Allah'dan, Allah'ın da ondan memnun kaldığını, bu sebeple kendisini cennetinde ağırlayacağını (inşaallah) söylemektedir.

İmam Nevevî'nin talebelerinden fakih ve muhaddis **İbni Ferah el-İşbîlî** (ö. 699/1300), onun üç önemli özelliği bulunduğunu söyledikten sonra, bir kimsede bu özelliklerden sadece biri bulunsa, insanlar ondan faydalanmak üzere, ona dünyanın dört bucağından kalkıp gelirler, diyerek bu üç özelliği şöyle sayar:

- * İlim ve görev sorumluluğu,
- * Dünyaya ve dünya menfaatlerine değer vermemek,
- * İyiliği tavsiye edip kötülükten sakındır-mak.

Tâceddin es-Sübkî'nin naklettiğine göre babası **Takiyyüddin es-Sübkî** (ö. 756/1355), Nevevî'ye derin hayranlık duyardı. Eşrefiyye dârülhadisine Nevevî'den sonra büyük muhad-dis Mizzî (ö. 742/1341), onun vefâtı üzerine

de Takiyyüddin es-Sübkî şeyh olmuştu. Fıkıh ve hadis sahalarında değerli eserler vermiş ve Şam kadılığı yapmış olan bu âlim, Nevevî'nin Eşrefiyye dârülhadisinde ders verdiği yerde geceleri ibadet ederken yanağını yere koyar ve "Nevevî'nin ayak bastığı yere belki yüzüm temas eder" diye duygulanırdı.

Yine Tâceddin es-Sübkî'nin anlattığına göre, babası bir gün binitiyle giderken yolda halktan câhil, yaşlı bir adama rastladı. Bu ihtiyar, bir zamanlar Nevevî'yi gördüğünü söyleyince, Takiyyüddin es-Sübkî binitinden inerek

adamın elini öptü, duasını istedi. Sonra da "Nevevî'yi gören biri benim önümde yürürken ben hayvana binemem" diyerek onu terkisine aldı. Takiyyüddin es-Sübkî, Nevevî'nin evliyâullahdan olduğunu söylerdi.

Şeyh Kutbuddîn el-Yûnînî, "İlim, vera, ibadet, azla yetinmek ve hayatın sıkıntılarına katlanma hususunda zamanında tek idi."

Merhum üstat **Abdulfettah Ebu Gude** "el-Ulemau'l-Uzzab (Evlenmemiş Alimler)" adlı eserinde Nevevî'yi evlenmemiş alimler arasında zikretmektedir. Tacuddin es-Subkî'nin Tabakatuş-Şafiiyyeti'l-Kübra adlı eserinden şu nakli yapmakta dır: "Yahya (rh. a.), hem seyyid hem de hasur idi. Yani hayatı boyunca evlenmemişti. Nefsine hâkim bir aslan gibiydi. Öyle bir zahid idi ki, dini mamur olduğu zaman dünyanın harap olması onun umurunda değildi. Aşırı derecede kanaati, ehli sünnet ve'l-cemaatin selef âlimlerine saygısı ve mutabaatı vardı. Hayrın her çeşidinde kararlıydı. Tek bir saatini bile taat ve ibadet dışında sarf etmezdi..."

Batılıların, çağımızda "cihadın babası" dediği ve hayatını şehadet ile taçlandıran Abdullah Azzam da şöyle demiştir: "Fikri olarak beni şerefliendirip yönlendiren Seyyid Kutub olmuştur. Akidede İbn Teymiyye, ruhi olarak İbn Kayyim ve **fikhi olarak İmam Nevevi** beni yönlendirmiştir. İşte bu dört kişi benim hayatımda çok derin izler bırakmıştır."

Bereketli bir hayatı olan İmam Nevevi, bir çok alanda eser vermiştir. Özellikle Hadis alanında yazdığı eserler, İslam âleminde şöhret bulmuştur.

Özellikle, "*Riyâzü's-sâlihîn min hadîsi seyyidi'l-mürselîn*" adlı eseri (halk arasında kısaca **Riyâzü's-sâlihîn** diye anılır), İmam Nevevî'nin çalışmaları arasında önemli bir yer tutar. Nevevî (Rahimehullah) bu kitabını, 45 yıllık kısa fakat çok verimli hayatının en olgun ve bereketli dönemleri kabul edilen bir yaşta, 40 yaşlarında yazmıştır. Bundan üç sene önce de, bir başka önemli eseri *el-Ezkâr*'ı telif etmiştir. Bu eserle ilgili olarak şu söz darbı mesel halini almıştır: "**Evini sat, el-Ezkar al.**" *Riyâzü's-sâlihîn*'in telifini, 14 Ramazan 670 (1271) tarihinde bir pazartesi günü tamamlamıştır.

İmam Nevevî, gerçek ilim ehlinin önde gelenlerinden biri olarak, böyle bir zamanda ve bu şartlarda ne yapılması gerektiğini, âlimlerin mesuliyetinin büyüklüğünü iyi biliyordu. İçinde yaşadığı topluma ve İslâm ümmetine karşı sorumluluğunu yerine getirme şuuruyla hareket ediyordu. Ona göre, dünyanın en uyanık kişileri, Allah'a karşı ibadetlerini ve kulluk vazifelerini yapmanın bilincine varmış kimseler olmalıydı. O halde yolun en doğru olanını bulmak ve hakikate ulaşmak için, Allah'ın Kitab'ını ve Resûl-i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini iyice bilmek ve bu iki kaynağa sınıksız sarılmak gerekmektedir.

Nevevî, kendi zamanında gerçek ilim adamı haysiyetiyle İslâm'ın sancaktarlığını yaparak, dinin hakikatini ve güzelliklerini ortaya koymayı, İslâm'ın hayat, cihad, şefkat, merhamet ve müsâmahe dini oluşunu bir kere daha gözler önüne sermeyi, tasavvuf ve zühdü Kur'an ve Sünnet'teki gerçek yerine oturtmayı kendisi için vazife bildi. Bunu yaparken, her türlü eziyete katlanmayı, karşısına çıkacak engelleri aşmayı, kötülerin kınamasına aldırmamayı da

hayat düsturu edindi. İnandığı hakikatleri biz-zat hayatında uygulayarak, insanlara en güzel örnek oldu.

İmam Nevevî, *Riyâzü's-sâlihîn*'i, dindarlık iddia eden bazılarının yaptığı gibi, insanları yanlış yorumlanan bir tasavvuf ve zühhd anlayışına, cihadı terk etmeye, dünyadan yüz çevirmeye davet etmek için yazmadı. Bunun tam aksine

Nevevî, kendi zamanında gerçek ilim adamı haysiyetiyle İslâm'ın sancaktarlığını yaparak, dinin hakikatini ve güzelliklerini ortaya koymayı, İslâm'ın hayat, cihad, şefkat, merhamet ve müsâmahe dini oluşunu bir kere daha gözler önüne sermeyi, tasavvuf ve zühdü Kur'an ve Sünnet'teki gerçek yerine oturtmayı kendisi için vazife bildi. Bunu yaparken, her türlü eziyete katlanmayı, karşısına çıkacak engelleri aşmayı, kötülerin kınamasına aldırmamayı da hayat düsturu edindi.

Allah Teâlâ'nın hoşnut olduğu bir hayatı bütün unsurlarıyla bilip yaşamaya, düşmanlar ve sapıklarla cihada, hakkı ve adaleti toplumda hâkim kılmaya, kişiyi Allah'a yakınlık derecelerinin en yükseğine çıkarmaya, iyilikleri emir ve kötülüklerden nehiy konusundaki naslara ve bu nasların gerektirdiği hayat tarzına sınıksız bağlanmaya davet etmek için kaleme aldı. O, bu kitabıyla, Kur'an ve sünnetin ışığında yaşanması gereken bir hayatın yollarını gösterdi. Fert, aile, cemaat ve cemiyet planında uyulması gereken ana prensipleri, büyük bir maharet, üstün bir anlayış ve kavrayışla, âyet ve hadis temeline oturttu. Böylece

hem dînî hayattan uzaklaşanlara, hem de tasavvuf ve zühhd yoluna sülûk ettikleri iddiasıyla sapıklık ve bid'atlara düşenlere hakkı ve doğruyu gösterdi. İfrat ve tefrite düşmeksizin iddiasız, riyasız, gösterişsiz bir İslâmî yapılanmanın yol ve yönteminin nasıl olması gerektiğini, ana başlıklar, alt birimler, âyet ve hadislerle dayalı bilgiler halinde bu kitapta ortaya koydu. Kur'an temeline dayalı sünneti ihya ederek, hakikatin önüne set çekmek isteyen bâtili ve bid'atı, hatayı ve yanlışı ortadan kaldırmayı hedefledi.

Telif edildiği günden bu yana *Riyâzü's-sâlihîn*, İslâm dünyasının her yerinde, âlimlerin, ilim tâliplerinin, vâiz ve hatiplerin ve nihayet hadis okumak isteyen hemen her Müslümanın âdeta el kitabı oldu. Böylece bu güzel eser, müellifinin arzuladığı hedefe ulaştı.

Kaynaklar

Riyazu's Salihin Cilt 1, Erkam Yayınları

Çocuklar Şiddeti Unutmaz

İdris KERİMOĞLU

Şiddet; güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan hareketlerin tümü olarak tanımlanabilir. Şiddet, istemesek de insan var olduğundan bu yana hayatın içinde var olmuştur.

Şiddetin farklı uygulamalarına şahit olmak-tayız. Bunların en yaygını fiziksel şiddettir. Fiziksel şiddet; güç kullanmak, dayak atmak, darp etmek vb. şekillerde sürdürülen şiddettir.

Dayak, bir eğitim metodu değildir. Eğitici bir faydası da görülmemiştir. Dayakla hizaya getirilen kişi tırtığı için, uygun görülme-yen hareketi bir süre yapmaz. Şiddet gören kişi uygunsuz hareketten vazgeçme konusunda ikna olmamıştır ve uygun ortam bulunca hareketine devam edecektir. Dayak, kişide psikolojik travmalara da yol açabilir. Dayak yiyenin dayak atana saygısı kalmaz, dolayısı ile daha sonraki öğütleri de fayda vermez.

Nitekim Sevgili Peygamberimiz, üç sınıf insanın yaptıklarından sorumlu olmadığını ve bunların içinde çocukları sayması, dayanın bir eğitim aracı olamayacağını göstermektedir.

Şiddet uygulama alışkanlığı olanlar;

1. Derin bir nefes alarak,
2. Konuyu değiştirerek,

3. Gergin ortamı terk ederek ya da çocuğu o ortamdan uzaklaştırarak olumsuz durumu soğukkanlılıkla geçiştirmeye ve öfkesini kontrol etmeye çalışmalıdır.

"Ya Sabır, Hasbünallah, la havle vela kuvve-te illa billah" denilerek de öfke kontrolü yapılabilir. Peygamberimiz (s.a.v.) sinirlenince abdest almayı tavsiye etmiştir. Eğer zaman ve ortam müsaitse duş da alınabilir. Bu sayede bütün sinirler gevşer ve bir rahatlama sağlar.

Diğer bir şiddet çeşidi olan sözel şiddet ise; bağırarak, korkutarak, hakaret etmek, sen adam olmazsın demek, aşağılamak, küfürlü sözler sarf etmek, sık sık sorgulamak, sıkıştırmak, suçlamak, eleştirmek, yaptığı iyi işleri hafife almak, başkaları ile kıyaslamak, ben senin yaşındayken diye başlayan sözler. Küsmek, sevmediğini söylemek, duygu sömürsü yapmak (Siz beni hasta ettiniz, ben ölsem de sizden kurtulsam, değerimi ben ölünce anlarsınız vb. sözler), yapılan iyilikleri, masrafları sık sık hatırlatıp bir nevi başa kakmak.

Sözel şiddete maruz kalan çocuk, demek ki ben yeteneksizin tekiyim, benden bir şey olmaz vb. düşüncelere kapılabilir. Çocuğun özgüveni ve medeni cesareti gelişmez. Kendisini ve meramını ifade etmekten aciz bir kişi olarak yetişir. Aşağılanan ve hakaret işiten çocuklarda aşağılık kompleksi oluşur.

İbni Haldun Mukaddime'sinde mektep ve medreselerde dayanın yasaklanması gerektiğini söyler. Bu görüşün yüzyıllar öncesinde dile getirilmesi dikkat çekicidir. Sebebinin de şöyle açıklar: "Dayak yiyen çocuk pısırik olur, çocuğun hevesi ve neşesi yok olur ve onu ilgisizliğe sevk eder, çocuk içine kapanır. Kendisini baskı altında hissettiği için düşüncelerini açıkla-

maktan çekinerek, yalancılığa ve ikiyüzlülüğe sürüklenir. Bu yönelimler zamanla onun alışkanlığı ve kişiliği hâline gelir. Baskı ve şiddet korkusuyla dürüstlük kazanmaya alıştırılan çocuk, baskıdan kurtulduğunda bu meziyetlerinden de uzaklaşır.

Çocuklar, büyüklerin yol göstericiliğine ihtiyaç duyarlar ve onların davranışlarını örnekleyerek kendi davranışlarını inşa ederler.

On iki yaşın altındaki çocuklar ekranda gördükleri şiddet görüntülerini doğru yorumlayamazlar. Ekranda, ailesinde ve sokakta şiddet gören çocuklar, şiddetin normal ve uygulanabilir olduğu mesajını alırlar. Çocukların düşüncesine göre ekranda görünenler ve büyüklerin yaptığı doğrudur.

Şiddeti tetikleyen en önemli faktörlerden biri de olumsuz aile ortamıdır. Şefkatten yoksun, ebeveyni ile sürekli bir çatışma ortamında büyüyen, ebeveynin aşırı baskı ve dayacağı altında yetişen çocukların şiddet uygulamaya daha meyilli oldukları gözlenmiştir. Aynı şekilde istismar edilen (hakaret edilen, dövülen, taciz edilen) çocukların davranışlarında daha çok şiddet görülmektedir. Çocuklarını öfkeyle, dayakla büyüten bir anne, onların yüreklerinde sevgi değil öfke biriktirmektedir. Ayrıca anne babası tarafından şiddete maruz kalmayan ama itici, soğuk ve ilgisiz yetiştirilen çocuklarda da şiddet davranışları görülebilmektedir.

Çocuklar anne babasının olaylar karşısında verdiği tepkiyi de modellemektedir. Trafikte küfreden, kavga eden, en ufak gerilimde şiddete başvuran bir ebeveyn, çocuğuna "Problemlerini böyle çözebilirsin" mesajını verir.

Saldırgan davranışların ve şiddetin en önemli kaynaklarından biri ailedir. Çocuk için arkadaşlığı, paylaşmayı ve saldırganlığın boşaltılmasını sağlayan en doğal aktivite oyundur. Ancak çoğu anne-baba oyun sırasında çocuğun arkadaşlarına ya da oyuncaklarına karşı sergilediği saldırgan davranışları, "aferin", "iyi yapmışsın" ya da sen de vursaydın" gibi ifadelerle pekiştirmektedir. Buna benzer şekilde çocuğun istediklerini bağırp çağırarak, ağlayarak, vurup kırarak çevresindekilere kabul ettirmeye çalışması da engellenmez ve denetlenmezse ödüllendirilmiş olur. Bu durumlar çocuğun saldırgan davranışları benimsemesine ve kişilik özelliği haline getirmesine neden olur. Aynı durum ergenlik dönemi içinde geçerlidir.

"Şiddet göstererek terbiye etmeye çalışıyorsanız, o çocuk, havaya attığınız bumerang gibi gelip yüzünüze çarpar bir gün. İşte o çok acı bir çarpış olur. Anne-babaların hüzne boğulduğu, kendilerini çaresiz hissettikleri andır o an."

Şiddetin bir hayat tarzı ve çözüm yöntemi olduğu bir çevrede büyüyen çocuklar ister istemez bu ortamdan etkilenirler ve bu şiddeti kendi hayatlarına aktarabilirler. Bu nedenle sadece

evdeki şiddeti kaldırmak tek başına toplumun şiddetten arınması için yeterli değildir. Toplum genelinde şiddete karşı toplu bir hareket başlatmak gerekmektedir. Aileler çocuklarını eğitirken, çevrenin etkisini de göz önüne almalı ve çevreyi de doğru seçmelidir.

Çocukların şiddet ortamında yetiştirilmesi sürdürülürse bütün hataların tokatla, yumrukla, silahla cezalandırıldığı, gücü yetenin yettiğine baskı uyguladığı bir yaşam ortamını göreceğiz.

Maalesef okullarımız bu şiddet ortamından uzak değiller. Öğretmen ve şiddet gibi birbiri ile asla yan yana gelmemesi gereken kelimeler olmasına rağmen realitede çok sıkıntılı durumlarla karşılaşmaktadır.

Öğretmenlerimiz ve idarecilerimiz şiddetin uygulanmadığı eğitim ortamları oluşturmakla yükümlüdürler.

Ailelerden şiddeti kaldırmadan, okuldan kaldırmanın zorluğu bir gerçektir. Ancak buna okuldan başlamaktan başka yol da yoktur. Çünkü "okul özel bir çevredir". Okulu "özel" yapan, toplumda bulunan ama gelecek kuşaklara aktarılmak istenmeyen olumsuzlukların okula girememesidir. Gelecek kuşakların okulda hâzırlanmışına göre, şiddet kullanmayan insan yetiştirmeye de orada başlanmalıdır.

İnsan, sadece insan olduğu için saygıdeğerdir. Saygıdeğer olmak için yaş, cinsiyet, inanış, düşünüş ve statü gerekmez. Öğrenci bir insandır ve salt insan olduğu için saygı görmelidir. Öğretmenin öğrenciden daha önce doğmuş olması, daha fazla kitap okumuş olması, ünvanının bulunması, öğrencinin savunmasız olması, ona öğrencinin iyiliği için de olsa, şiddet kullanarak aşağılama hakkını vermez. "Dayak atanı küçültücü, yiyeni aşağılayıcı bir etkiye sahiptir." Öğretmenin saygınlığını, öğrencinin özsaygısını yok eder.

Şiddetin nedenleri konusunda yapılan araştırmalar, şiddetin tek bir nedene indirgenemeyeceğini göstermiştir. Şiddet bugün toplumsal bir sorundur. "Yani, çevredeki okul, aile, ekonomik örgütler vb. toplumsal kurumlar devreye girmektedir.

Şiddetle mücadele etmek istiyorsak ailede ve çevremizde gördüğümüz ve yakıcı sorunlar olarak karşımıza çıkan aşağıdaki sorulara samimiyetle cevap vermeliyiz.

Baba, anneye bağırıyor; anne, köşelerde ağlıyorsa?

Anne, çocuğuna kızıyor; hızını alamayıp dövüyorsa?

Dede, ananeyi her seferinde tansiyon krizine sokuyorsa, sofradaki tuz eksik diye kıyameti koparıyorsa?

Mağazalara girildiğinde, istekleri yerine getirilmeyen çocuk, rezalet çıkmasını adı altında eninde sonunda amacına ulaşıyorsa?

Evde izlenen filmlerde, sorun çözme yöntemi olarak hep şiddet gözlemleniyorsa? Sokaktaki amcalar, yol üstünlüğü veya park önceliği için, kulakları tıkamamız gereken türden küfürler savuruyorsa?

En doğal davranışlar, öfkeyle karşılanıp, üzerine şiddete maruz kalıyorsa? Yere düşen bez parçası "Allah kahretsin yaa, ne düşüp duruyorsun?" gibi ilginç ifadelerle tekmelenerek ayakla yerden alınmaya çalışılıyorsa?

Temizlenen evin doğal yollardan yeniden kirlenmesinin bedeli, çocuğun darp görmesi olarak kendisine dönüyorsa?

İki kardeş kavga ederken, onları ayırmanın yegâne yolu her ikisine de şiddet uygulayıp, ağır hakaretlerle odaya kilitlemek oluyorsa?

Aşılabilir en ufak zorluklarda, yetişkinlerin asılan suratları, ağızlarından çıkan çirkin sözler, gözlerinden fırlayan şimşek bakışlar çevreyi kuşatıyorsa?

Konuşarak sorun çözülebileceğinin, doğru anlarda doğru tavır koymanın her zorluğun üstesinden gelebileceğine dair şirin hayatlar azalmaya başlamışsa?

Nereden öğrenecek bu çocuk şiddetten uzak yaşamayı?!

Anne-babanın arasında güven ve sevgi dolu bir yaşantı olmalı ki çocuk önce ailede görsün sevgi dilini. Merhameti, güler yüzü, birbirine bakarak mutlu olmanın ne demek olduğunu. Kırılan ümitlerin, olası sorunların çözüm noktası olmalıdır "ilişki"nin kendisi. "Hayat bu! Her türlü zorluğu olacak illa ki, ama biz el ele verirse hepimizin üstesinden geliriz." anlamına gelen davranışlar hâkimse evinizde, çocuğunuzun şiddete başvurmasına fırsat olmaz.

Anne babalar çocuklarının güven ve sevgi dolu bir evde yaşamalarını sağlayarak şiddeti azaltmada önemli bir rol üstlenebilirler

Anne babalar bazen farkında olmadan çocuklarını şiddet dolu davranışlara teşvik edebilirler. Örneğin bazı aileler erkek çocuklarının kavga etmeyi öğrenmeleri gerektiğini ileri sürerler. Çocuklarınıza anlaşmazlıklarını tehdit, fiziksel güç yada silah kullanarak değil, sakin ve yerinde kullanılan cümlelerle çözmelerini öğretin.

Şiddet içerikli faaliyetlerde bulunmalarını ve bu tür oyunlar oynamalarını engellemeye çalışın.

Televizyon yada bilgisayar oyunlarında şiddet içerikli izlenmeler çocuklarda saldırgan davranışlara neden olabiliyor. Bu yüzden şiddet içerikli izlemeleri kontrol altında tutmalısınız.

Bunun için:

- Televizyon izlemeyi sınırlandırın.
- Hangi programları izlediklerini hangi bilgisayar oyunlarını oynadıklarını kontrol edin.
- Tv’de, sinemada, bilgisayar filmlerinde izledikleri şiddet hakkında onlarla konuşun. Bu tür davranışların gerçek hayatta ne kadar acı verici ve ciddi sorunlara yol açacağını onlarla paylaşın.
- Sorunların şiddet kullanmadan nasıl çözülebileceğini onlarla tartışın.

Mükemmel anne babalar olmadığımız için mükemmel bir eğitim yöntemi uygulamamız da beklenemez ancak çocuk eğitiminde doğru ve yanlış bilinmesi ve yanlışın en aza indirilmesi halinde, söz konusu yanlışların daha sonra biz ya da başkası tarafından telafisi de kolay olacaktır.

Her konuda olduğu gibi bu konuda da bizim için rol model, örnek şahsiyet Allah Rasülü Muhammed (sav) dir.

Hiz. Peygamber (sav) çocuklara karşı gösterilmesi gereken şefkate şu sözleriyle dikkat çeker. *"Küçüklerimize şefkat etmeyen bizden değildir."*

"Çocuklarınızı çok öpün, zira her öpücük için size cennette bir derece verilir, melekler öpücüklerinizi sayarlar ve sizin için yazarlar." diye, çocukları sevmeye teşvik eden Hiz. Peygamber (sav), torunlarından birini öperken, orada bulunanlardan birisi,

"Benim on çocuğum var, hiçbirini de öpmedim." diyerek Hiz. Peygamberin (sav) davranışı

Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: **"Çocuklarının, kendilerine karşı saygılı olmalarına sebep olan anne ve babaların üzerine Allah'ın rahmeti olsun."**

nı yadırgadığını ifade eder. Resulullah'tan aldığı cevap şu olur: *"Şefkati olmayana merhamet edilmez."*

Bir başka rivayetin bildirdiğine göre, bir grup bedevi. *"Çocuklarınızı öper misiniz?"* diye Hiz. Peygamber (asm)'den sorar. *"Evet!"* cevabını alan bedeviler *"Fakat biz Allah'a*

andolsun öpmeyiz!" deyince Resulallah (sav)'ın onlara cevabı şu olur: *"Allah kalplerinizden merhameti çıkardı ise ben ne yapabilirim?"*

Hiz. Enes, her yönüyle, her davranışıyla insanlara en iyi örneği sunan Hiz. Peygamber (asm)'i **"çocuklara karşı insanların en müşfifi"** olarak tavsif eder.

Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: *"Çocuklarının, kendilerine karşı saygılı olmalarına sebep olan anne ve babaların üzerine Allah'ın rahmeti olsun."*

Aile içerisinde yaşanan sorunları tatlılık ve sükûnet içerisinde çözen Hiz. Peygamber, en başta kadınlara karşı hayır ve iyilikle davranılmasını tavsiye etmiştir. Kadına hiçbir şekilde el kalkmaması gerektiğini bizzat yaşayarak gösteren Efendimiz, eşlerini köle gibi dövdükten sonra onlarla aynı yatağı paylaşanları kınamıştır.

Eşlerine, çocuklarına ve yanında çalışanlara asla el kaldırmamış, Müslümanlara hanımlarıyla iyi geçinmeyi, onlara karşı sevgi ve şefkat göstermelerini istemiştir

Öyleyse, anne ve baba olan kimseler çok ağır bir sorumluluk altına girmektedirler ve Allah'a, mahlûkata ve çocuklarına karşı mes'uldurlar. Eğer doğru bir şekilde vazifelerini ifa ederlerse onlara en büyük hizmeti etmiş olurlar, dünyada ve ahirette de çok iyi bir mükâfata ulaşırlar. Aynı şekilde, eğer bu hususta gereken zahmeti göstermezlerse, hem kendileri ziyana uğramış olacak hem de çocuklarına ve geleceğin topluma hıyanet etmiş olacak ve affedilmez bir günaha duçar olacaklardır.

Unutmayalım ki çocuklarımız kendilerine gösterilen şiddeti unutmaz ve şu anda şiddet sarmalı içinde yaşadığımız bir ortamda, evde, okulda, ülkede ve coğrafya içinde çocuklarımızı göstereceğimiz şefkat ve merhametin önemi bir kez daha artmaktadır.

Panel: Üç Güzel Haslet

Genç Birikim

5 Aralık 2015 Cumartesi günü, Medeniyet Vakfı Ankara Şubesinde gerçekleştirilen, oturum başkanlığını Beyza Şahin'in yaptığı ve konuşmacıların Ayşe Merve Adanur, Elif Öğüt ve Nisa Nur olduğu "üç güzel haslet" konulu panel gerçekleştirildi.

Ahlakın değer yargısı olmaktan çıkıp ahlak-sızlığın olabildiğine yaygınlaştığı içinde yaşadığımız modern çağda bir Müslümanın şahsiyetinde yer etmesi gereken "Hayâ, Eminlik ve Sıdk, Sabır ve Mücadele" panelistlerin sunumlarına konu olan kavramlardı. Panel, takdim ve Kur'an-ı Kerim tilavetinden sonra oturum başkanı Beyza Şahin'in giriş konuşmasıyla başladı. Daha sonra sözü sırasıyla konuşmacılara verdi. Konuşmacılar kavramlarını açıkladıktan sonra ayetler ve hadislerle kavram çerçevelerini genişletip güncel konulara değinerek bunlara biz Müslümanların nasıl yaklaşmamız gerektiği üzerinde durdular.

"Hayâ" kavramını ele alan Ayşe Merve Adanur; "Kimden haya edilir?" sorusunu:

- 1- Allah'tan utanmak
- 2- İnsanlardan utanmak
- 3- Kendinden utanmak,

olarak cevaplayıp bunları açıkladı. Üstün bir ahlaka sahip olan Peygamberin hayâsı ile ilgili Ebu Said el-Hudri'den rivayet edilen; "Rasulullah (sav) çadırdaki bakire kızıdan daha çok hayâ sahibi idi. Hoşlanmadığı bir şey görmüşse biz bunu yüzünden anladık" hadisini aktarıp: "Dikkat edelim Peygamber (sav) bir erkekti ve

böyle bir hayâya sahipti. O böyle bir hayâya sahipken biz kadınlar nasıl olmalıyız? Hepimiz biliyoruz ki bir toplumu hayâsızlığa sürüklemek o toplumda fuhşu, arsızlığı yaymak, önce o toplumun kadınlarını hayâsızlaştırmakla olur" dedi ve Cumhuriyet'ten bu yana kadınların kıyafetlerindeki değişikliğe ve hayâmızı, utanma duygumuzu hatta çirkin şeylere buğz etme özelliğimizi kimlerin bizden almak istediğini ve ne ölçüde başarılı olduklarını herkesin dönüp kendine sormasını istedi.

Konuşmasında Hz. Yusuf ve Hz. Meryem'in yaşamlarından örnekler sunan konuşmacı Hz. Yusuf'un zindanın karanlığını, Züleyha'nın odasının karanlığına tercih ettiğini hatırlatıp Hz. Yusuf Züleyha'nın odasının karanlığını iffet ve hayâsıyla nura çevirmeyi bilmiş ve asırlar boyu da hayâsıyla gönüllerde ve dillerde destan olmuştur. Burada sormamız gereken soru şudur: Biz kendi karanlıklarımızı nura çevirmeyi bilebiliyor muyuz? Sosyal medya dediğimiz şey çağımızın gençleri olarak bizler için Züleyha'nın odasının karanlığı gibidir. Bir grup kız görüyorsunuz. Bunlar Müslüman ailelerin kızları, internetin başına geçmişler beğendikleri bir erkeğin resimlerine bakıp beğeniyorlar ya da bir sanatçıya ölürcesine sevgi besliyorlar. Karşılaştırırsak, kendimize bir öğüt ararsak, Yusuf'u görünce büyülenip ellerini bıçaklarla kesen kadınlarla bu bahsettiğimiz kızlar arasında ne fark vardır? Televizyonu, interneti, kendi değerlerimizi sahip olduğumuz güzel hasletlerimiz çerçevesinde kullanmazsak onlar bizim karanlık kuyularımız haline dönüşür. Çünkü her gün internette

veya televizyonda bizim hayatımızı söküp alacak, bizi batının değersiz kadın figüranlarına dönüştürecek, onlara özendirecek nitelikte planlanmış programlar sunulmaktadır. Biz önlem almazsak, dur demezsek yarının nesilleri, bugünün gençlerinin çocukları çok daha kötü bir dünyada doğacaklardır. Bakın Allah-u Teâla Hz. Şuayb'ın kızlarının, Hz. Musa'nın yanına yaklaşırkenki tavırları hakkında ne söylemiştir: "Derken o iki kadından biri, utanarak ona geldi de babam dedi, hayvanlarımızı suladığından dolayı seni mükâfatlandırmak için çağırıyor..." Dikkat edin "utanarak" demiştir. "Mümin bir kadının tavrı bu olmalıdır" hatırlatmasında bulundu.

"Eminlik ve Sıdk" kavramını ele alan Elif Öğüt, "sıdk ve emanet" in peygamberlerin ortak özelliklerinden olduğunu hatırlatıp çoğu peygamberin "Bilin ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim" dediğine ve güvenilir olmanın önemine vurgu yaptıklarına yani bir insanın dediklerine uymak için ön koşulun o kişinin güvenilir olması olduğuna değindi. Müslüman olduğunu söyleyenlerin mümin ve münafık olmak üzere ikiye ayrıldığına ve bu iki grubun temel farkının doğruluk olduğuna dikkat çekti. "Abdullah İbn Amr anlatıyor, çocukluğundan hatırladığı bir olayı şu şekilde aktarıyor: "Annem çağırdı yanına defalarca ve ben gitmedim. En son gelirsene avucumdakini vereceğim, dedi. Allah resulü hemen ayaklandı ve avucunu aç dedi anneme, avucunda da birkaç hurma vardı. Peygamberimiz rahatladı, eğer bir şey olmasaydı ve çocuğunu kandırsaydın günahkâr olurdun" rivayetini aktarıp çocukların ahlak ve terbiyesinde doğruluğun önemine de vurgu yaptı. Tebuk gazvesine ihmalkârlığı nedeniyle katılmayan Kab bin Malik'in "Ben ancak doğrulukla, sıdk ile kurtuldum." dediğini ifade eden konuşmacı, doğru sözlülüğün bir bedelinin olduğunu, ancak sonuçta kazandırdığına değindi.

Son olarak "Sabır ve Mücadele" kavramlarını ele alan Nisa Nur, hayatımıza koyduğumuz engellerden bahsederek "bu engelleri önümüzden

H. Yusuf'un zindanın karanlığını, Züleyha'nın odasının karanlığına tercih ettiğini hatırlayıp H. Yusuf Züleyha'nın odasının karanlığını iffet ve hayâsıyla nura çevirmeyi bilmiş ve asırlar boyu da hayâsıyla gönüllerde ve dillerde destan olmuştur. Burada sormamız gereken soru şudur: Biz kendi karanlıklarımızı nura çevirmeyi bilebiliyor muyuz?

çektığımızda aslında zamanımızı bereketli kullanmayı da öğrenmiş olacağız. Çünkü ders çalışmak, arkadaşlarla bir yerlere gitmek, bunların hepsi için zaman aslında zaten var. Sadece biz kullanmayı bilmiyoruz. Bunlara ayırdığımız vakti merkeze aldığımız için başka bir şeye zaman ayıramıyoruz. Ama merkeze Allah'ın davasını alırsak göreceksiniz hepsine zamanınız olacaktır." dedi. Allah'ın bize yol yordam öğretmeden sadece mücadele edin demediğine, insanlar içerisinde peygamberler

seçerek ve onları büyük sıkıntılarla yüzleştirerek, ağır imtihanlardan geçirerek birer örnek olarak insanlığa sunduğuna, İslami mücadele iddiasını taşıyan herkesin meşruiyetini mutlaka nebevi metoda dayandırma kaygısı göttüğüne o yüzden bu yoldaki en büyük örnekimizin nebiler olduğuna dikkat çekti. Mücadele etmediğimiz zaman da "Ey Musa! Sen ve Rabbin gidin onlarla savaşın. Biz burada oturacağız." diyen İsrailoğullarına benzeyeceğimizi hatırlatan konuşmacı, "Ve şunu da unutmamak gerekir ki biz çıktığımız bu yolda zaferle mükellef de değiliz. Yani Allah'ın dinini yaymak için çaba sarf etmemiz asıl olan. Sonuçta Allah bize başarı nasip eder etmez bilemeyiz. Nitekim Hz. Nuh 950 sene tebliğ etmiş, ama inanan bir avuç insan olmuş. Çok şükür ki bizim çabalamamız kazananlar olmamız için yetecek İnşallah." dedi.

Konuşmasında Hz. Ömer'in "Sabır boyun eğmek değil; mücadele etmektir." Sözüne yer veren Nisa Nur, sabrın acizlik ve tembellik olmadığını, mücadelemizin en önemli noktalarından birinin de sabır olduğuna değinerek, "İslami mücadele Allah'ı tanımakla başlar ve onunla ilişkiyi en üst düzeyde tutmayla devam eder. Bu mücadele uzun soluklu bir mücadele olup insanın vahiy ile kendisini yeniden ve sürekli olarak inşa etmesiyle mümkün olur, bugün en çok ihtiyacımız olan şey şanımız ve şerefimizin içinde saklı olduğu Kuran'ı gereğince okumak, anlamak ve hayatımıza tatbik etmeye gayret etmektir." sözleriyle konuşmasını tamamladı.

Hayâ

Ayşe Merve ADANUR

Hayâ kelimesi dilimize Arapça'dan geçmiştir. "Hâyiye" kökünden gelen kelime utanma ve utangaçlık anlamlarında kullanılır. Sözlüklerde utanma, sıkılma, utanç, ar, edep, namus gibi anlamlarının olduğu geçer.

Terim olarak ise; "Allah Teâlâ'nın razı olmadığı çirkin şeyleri yapmaktan kaçma, başkalarının kötülerinden korkma, kötü iş yapınca utanma" demektir.

Maliki âlimlerinden Kadı İyâz ise hayâyı şöyle tanımlar: "Kötü bir işin yapılmasından ve iyi bir işin terk edilmesinden dolayı insanın yüzünü kızartan bir sıkıntıdır."

Hayâ kelimesinin semantik anlamına baktığımızda kelimenin *iman* ve *ahlâk* kavramlarıyla doğrudan alakalı olduğunu görürüz. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in "**Hayâ imandandır.**" hadisini hatırladığımızda hayâ ile iman arasında bir doğru orantı olduğunu söyleyebiliriz. İbn Kuteybe bu hadisi açıklarken şöyle söyler:

Kişi, hayâsı sebebiyle günahlardan uzak durur, böylece hayâ imanın bir parçası olur. Fâsik ise her kötülüğü işler dini ve hayâsı ona engel olmaz. Kötü ve çirkin fiiller işledikçe bu kişinin kalbi kararır ve iman o kalpte barınamaz hale gelir. Böylece hayâsızlığın kişiyi imansızlığa götüreceğini yani hayâ ve imanın aynı işi gördüklerini görürüz. Yine bunu destekleyen bir hadis de şöyledir: "**Hayâ ile iman beraberdirler. Biri gidince, diğeri onu takip eder.**"

Yine hayâ ile ilgili Peygamber Efendimiz (s.a.v.) diğer bir hadiste şöyle der: "**Utanmadıktan sonra istediğini yap!**" İbnu'l-Esîr bu hadisten iki yorum çıkartır:

Birincisi: Hadiste sanki "canın ne istiyorsa onu yap" deniliyormuş gibi gözükür. Buradaki söyleyiş emir şeklindeymiş gibi gözükse de aslında anlamı azarlama ve tehdit içerir. Hayânın insanı kötü pozisyonlardan caydırdığına işaret vardır. Eğer bir kimsenin hayâ perdesi yırtılırsa, her kötülüğü ve çirkinliği işlemek o kişinin sanki vazifesiymiş gibi olur.

İkincisi: Hadis, yapacağın işin utanmayı gerektiren bir iş olmadığına yani doğru olduğuna inanıyorsan onu işle demektir. Nitekim bir iş utanmayı gerektirmiyorsa demek ki doğru bir fiildir.

Mâverdî ise aynı hadisi yani "**Utanmadıktan sonra istediğini yap!**" hadisini yorumlarken kişinin bir fiili işleyeceği zaman o fiilin doğru mu yanlış mı olduğuna karar vermesi noktasında hayânın hakem tayin edildiğine dikkat çekmektedir. Yani eğer kişi bir fiili işledikten sonra kendisinde utanma ve hayâ duygusu hâsıl olacaksa öyleyse o fiil doğru bir fiil değildir, ancak eğer fiil işlendiğinde utanmayı gerektirecek bir durum olmayacaksa öyleyse o fiil işlenmesinde sakınca olmayan bir fiildir. Öyleyse biz bir fiili işleyeceğimizde onun sonucuna göre hareket etmeli, hayâyı kendimize bir ölçü tayin etmeli, bizi utanca ve pişmanlığa sürükleyecek, insanların gözünde hayâsız konuma düşürecek fiillerden uzak durmalıyız.

Hayâlî olan insan hayatının bütün safhalarında, diğer insanların kendisi hakkında ne düşüneceğini hesap ederek hareket eder. Hayânın temelinde kınanmak, küçük görülmek gibi toplumsal ve psikolojik duygular vardır. Ebu Süleyman-ı Dârânî de hayâlî bir insanla ilgili şöyle söylemiştir: "Kul haya sahibi olduğu zaman, hayır ve iyi işlere yapışır. Hayâ kalbe yerleştiğinde, nefsin arzu ve istekleri ondan uzaklaşır." Ayette de hayâsızlığı emreden şeytan ile ilgili olarak şöyle geçmektedir: "*O size ancak kötülüğü, çirkin ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.*" (Bakara-2) Dikkat edin ayet insanın kötü işler işlediğinde veya bir hayâsızlık yaptığında şeytana uymuş olacağını haber vermektedir. Her türlü hayâsızlık şeytan işidir.

Yine Nûr suresi 19. Ayette şöyle geçmektedir: "*İnananlar arasında çirkin şeylerin yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da ahirette de çetin bir ceza vardır. Allah bilir siz bilmezsiniz.*" Ayette geçen "*çirkin şeyler*" ifadesi bize kendisinden sakınılacak, utanılacak yani hayâ edilecek şeyler manasını vermektedir. Allah bu ayette müminleri çirkin şeyleri yaymak isteyenlere karşı uyarmaktadır. Yani siz hayâlî olun, çirkin şeyler işlemeyin ve işleyenlere karşı da her zaman tetikte olun. Hayâsızlığı yaymayın ve yayanları uyarın. "*Emr-i bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker*" dediğimiz "*İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak*" buyruğu da buna dâhildir.

Buraya kadar ifade ettiklerimiz kısaca şunlardı: Hayâ çirkin şeylerden utanmak, ar etmektir. Peygamber (s.a.v.) hayâyı imanla bir tutmuştur ve bize hayâyı tavsiye etmiştir. Ayetlerde de hayâsızlığın şeytanın ve şeytanlaşmış insanların işi olduğuna vurgu yapılmıştır.

Hayâ ile ilgili bu kısa tanımlamalardan sonra şimdi "Kimden hayâ edilir?" sorunu cevaplamaya çalışacağız. Maverdî hayâyı bu soru çerçevesinde

vesinde ana hatlarıyla üç şekilde ele almakta:

- 1- Allah'tan utanmak
- 2- Kuldand, insanlardan utanmak
- 3- Kendinden utanmak

Bunları kısaca açıklayacak olursak.

1-Allah'tan Utanmak

Allah Rasûlü bir hadisinde: "**Kendisine karşı hayâ edilmeye Allah daha layıktır.**" buyurmuştur. Makamı en yüce olan Allah olduğuna göre; kudretin, mülkün, gazabın, rahmetin, her şeyin sahibi Allah olduğuna göre, insanın

hayâ edeceği makamın Allahu Teâlâ olması şüphesiz en isabetli davranıştır. İnsanı yanlış fiillere sürüklenmede frenleyecek en yüce ve güzel otorite Allah Teâlâ'dır.

Bu noktada *Cibril Hadisi* olarak bilinen hadisi hatırladığımızda, *ihsan* kavramı için söylenen "**Siz Onu görmesiniz de O sizi görmektedir.**" ifadesinin Allah'tan hayâ etmemizle de yakından ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim kimsenin olmadığı bir mekânda dahi Allah bizimledir ve bizi görmektedir. Öyleyse işlenen bir hayâsızlığı kimse görmese de Allah görmektedir, bilmektedir. Bu unutulmamalı ve Allah'tan hayâ edilerek

çirkin fiillerden uzak durulmalıdır.

Kur'ân-ı Kerîm'de "Allah'tan korkmak, sakınmak" manasında kullanılan ve "takva" kelimesinin kökü olan "ittikâ" kelimesi de "utanma ve hayâ etme" fiilleriyle doğrudan ilgilidir. Nitekim Hz. Ömer'in takvaya yaptığı tanımı hatırlarsak, o: "Takva dikenli bir arazide eteklerini toplayarak yürümektir." demiştir. Dikkat ediniz dikenli bir elbise insana sıkıntı verir, eza verir. İşte hayâsızlığa yol açan bir fiili işleyen insan da aslında hem kendisine hem çevresindekilere eza vermiş olur, sıkıntı çektirmiş olur. Hz. Meryem'i hatırlayalım, melek ona bir bebek müjdelemek için, bir delikanlı kılığında geldiğinde Hz.

Eğer kişi bir fiili işledikten sonra kendisinde utanma ve hayâ duygusu hâsıl olacaksa öyleyse o fiil doğru bir fiil değildir, ancak eğer fiil işlendiğinde utanmayı gerektirecek bir durum olmayacaksa öyleyse o fiil işlenmesinde sakınca olmayan bir fiildir. Öyleyse biz bir fiili işleyeceğimizde onun sonucuna göre hareket etmeli, hayâyı kendimize bir ölçü tayin etmeli, bizi utanca ve pişmanlığa sürükleyecek, insanların gözünde hayâsız konuma düşürecek fiillerden uzak durmalıyız.

Meryem ona: "Gerçekten ben senden, Rahman olan Allah'a sığınırım. Eğer takva sahibiyse bana yaklaşma." demiştir. Dikkat edin "takva sahibiyse" demiştir. "Takva sahibiyse bana yaklaşma, Allah'tan korkuyorsan, Allah'tan hayâ ediyorsan benden uzak dur" demektir bu. "Ne bana eziyet et zarar ver, ne bu çirkin fiili işleyerek kendine eziyet et." demektir bu. Öyleyse takva ve hayâ arasında yakın bir ilişki vardır. Yani Allah'tan gerektiği gibi korkmak da ancak hayâ ile mümkün olur.

Burada, Peygamber Efendimiz'in **"Allah'tan gerektiği gibi hayâ ediniz."** hadisini düşündüğümüzde aklımıza şöyle bir soru gelebilir: "Allah'tan nasıl hayâ edilir?" Yani biz ne yapmamız gerekir nasıl davranmamız gerekir ki Allah'tan gerektiği gibi hayâ etmiş olalım? Bu soru Rasûlullah'a sorulduğunda o şöyle cevap vermiştir: **"Başın (beş duyu organının), bedeninin ve beynin algıladığı konularda haramlardan kendinizi koruyunuz."** demiştir. Öyleyse bir müminin Allah'tan hayâ etmesi, her türlü günah, kötülük ve çirkin işten Allah'tan korkarak uzak durmasıdır.

2- İnsandan/Kuldan Utanmak

Kişinin insanlardan utanması açıktan açığa onlara ezâ vermemesi, kötülük etmemesidir. Nitekim Rasûlullah **"Allah'tan sakınan insanlardan da sakınır."** buyurmuştur. Yani en yüce olandan sakınan kişi tabi ki O'nun yaratıklarından da sakınır. Hadisi tersten okursak çevresindeki insanlardan sakınmayan birisinin, görmediği bir Allah'tan sakınmasını beklemek abes olur.

Kuldan utanmak kişinin kendisi gibi insanlardan çekinerek bazı fiillerden uzak durmasıdır. Gelenek, kanun korkusu, kınanma vs gibi yaptırımlar da bu başlığın içine girer. Nitekim *Adam adamdan korkmaz, utanır* gibi atasözleri de kişinin bir fiil sonucu etraftan küçük görülme korkusunu anlatır niteliktedir. Bu noktada insanın üzerindeki toplumsal baskı da onun

Kişinin kendinden utanması, iffetli olması, yanlış bir işi kendi nefesine yakıştıramaması, yalnız olsa dahi yanlış işlerden uzak durmasıdır. Hayânın bu kısmı kişinin kendi nefsinin güzelliğinden, ahlâkının güzelliğinden ileri gelmektedir. Nitekim böyle bir kişi her nerde olursa olsun, her şeyin mubah olduğu bir toplumda dahi olsa kendi karakteri ve insanlığının güzelliği nedeniyle çirkin işlerden uzak durur.

ahlâkının güzelleşmesi noktasında kişinin hayrına olan bir faktördür. Sonuç itibarıyla kişinin diğer insanlardan korkması onun yanlış şeyler yapması noktasında bir engel oluşturmaktadır.

3- Kendinden Utanmak

Kişinin kendisinden utanması, kendisine karşı tutarlı olması demektir. Hatalı olan bir iş, ayet ve hadislerle belirlenmiş olmasa bile, tutarlı olan bir insan bu işi kendi aklına ve gönlüne danışarak da yanlış olduğuna karar verip o işten uzak durur. "Kişinin yaşından başından utanması" gibi tabirler de

yine kendisinden utanması manalarına gelir.

Kişinin kendinden utanması, iffetli olması, yanlış bir işi kendi nefesine yakıştıramaması, yalnız olsa dahi yanlış işlerden uzak durmasıdır. Hayânın bu kısmı kişinin kendi nefsinin güzelliğinden, ahlâkının güzelliğinden ileri gelmektedir. Nitekim böyle bir kişi her nerde olursa olsun, her şeyin mubah olduğu bir toplumda dahi olsa kendi karakteri ve insanlığının güzelliği nedeniyle çirkin işlerden uzak durur. Bu Allah'ın insana verdiği temiz fitratı muhafaza edenler için söz konusu olan bir şeydir. "Vicdanlı insan, vicdanı körelmiş insan" gibi tabirler de insanın içindeki kendisine doğruyu telkin eden sesi susturmuş olup olmaması, temiz fitratını muhafaza edip etmemesiyle alakalı olarak ortaya çıkmış tabirlerdir.

İnsanlar İçinde Hayâlî Bir Kimse Olmak

Son olarak insanlar içinde hayâlî bir kimse olmak nasıl olur, bize ne kazandırır ve tarih boyunca hayâlarıyla ön plana çıkmış kimseler kimlerdir buna değineceğiz.

Kalem Suresi 5. ayette kendisi için *"üstün bir ahlâka sahip"* ifadesi kullanılan, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in hayâsı ile ilgili Ebu Said el-Hudrî'den şöyle rivayet edilmiştir: "Rasûlullah (s.a.v.) çadırdaki bakire kızdan daha çok hayâ sahibi idi. Hoşlanmadığı bir şey görmüşse biz bunu yüzünden hemen anlardık." Dikkat ede-

lim Peygamber (s.a.v.) bir erkekti ve böyle bir hayâya sahipti. O böyle bir hayâya sahipken biz bayanlar nasıl olmalıyız? Hepimiz biliyoruz ki bir toplumu hayâsızlığa sürüklemek, o toplumda fuhşu, arsızlığı yaymak, önce o toplumun kadınlarını hayâsızlaştırmakla olur. Cumhuriyet'ten bu yana kadınların nasıl yavaş yavaş kıyafetlerinin değiştiğine bakın. Televizyonların evlere ilk girdiği zamanlarda bizim annelerimiz anneannelerimiz belki sadece başı açık kadınları görüp, utanıp televizyonu kapatırken bu

görüntülere buğzederken, biz çok daha açık kadınları televizyonda internette görüp sanki normal bir şeymiş gibi davranıyoruz. Bu noktada bizim hayâmızı, utanma duygularımızı hatta çirkin şeylere buğzetme özelliğimizi kimler bizden almak istedi ve ne ölçüde başarılı oldular, bunu herkes kendisine dönüp sormalı.

Yine bizim için bir başka örnek olan Hz.Yusuf'u hatırlayalım. Onun Allah'a karşı olan hayâsı onu fuhş ve kötülükten korumuştur. Rivayetlerde şöyle anlatılır: Züleyha Yusuf'u odasına kapattığında odasında bulunan putun üstünü bir örtüyle örter. Yusuf "Bu yaptığın işin manası nedir?" diye sorduğunda, Züleyha "Puttan utanıyorum" der. Bunun üzerine ise Yusuf, "Senin puttan utanmandan ziyade ben Allah Teâlâ'dan utanıyorum." der. Hz Yusuf hakkında üç karanlık varid olmuştur. Birincisi kuyunun karanlığı, ikincisi Züleyha'nın odasının karanlığı, üçüncüsü ise zindan karanlığıdır. Bunlardan en ağırı Züleyha'nın yatak odasıdır. Nitekim Yusuf Suresi 33. Ayette bildirildiğine göre Hz. Yusuf Allah'a duasında "Zindan bana o kadınların bana teklif ettiğinden daha iyidir." diye yakarmıştır. Burada önemli olan şudur ki Hz. Yusuf Züleyha'nın odasının karanlığını iffet ve hayâsıyla nura çevirmeyi bilmiş ve asırlar boyu da hayâsıyla gönüllerde ve dillerde destan olmuştur. Burada sormamız gereken soru şudur: Biz kendi karanlıklarımızı nura çevirmeyi bilebiliyor muyuz? Sosyal medya dediğimiz şey çağımızın gençleri olan bizler için Züleyha'nın oda-

Televizyonu, interneti, kendi değerlerimizi, sahip olduğumuz güzel hasletlerimiz çevresinde kullanmazsak onlar bizim karanlık kuyularımız haline dönüşür. Çünkü her gün internette ya da televizyonda bizim hayâmızı söküp alacak, bizi Batı'nın değersiz kadın figüranlarına dönüştürecek, onlara özendirecek nitelikte planlanmış programlar sunulmaktadır.

sının karanlığı gibidir. Bir grup kız görüyorsunuz. Bunlar Müslüman ailelerin kızları, internetin başına geçmişler beğendikleri bir erkeğin resimlerine bakıyorlar, beğenme butonlarına basıyorlar ya da bir sanatçıya ölürcesine sevgi besliyorlar. Karşılaştırırsak, kendimize bir öğüt ararsak, Yusuf'u görünce büyülenip ellerini bıçaklarla kesen kadınlarla bu bahsettiğimiz kızlar arasında ne fark vardır? Televizyonu, interneti, kendi değerlerimizi, sahip olduğumuz güzel hasletlerimiz çevresinde kullanmazsak onlar bizim karanlık ku-

yularımız haline dönüşür. Çünkü her gün internette ya da televizyonda bizim hayâmızı söküp alacak, bizi Batı'nın değersiz kadın figüranlarına dönüştürecek, onlara özendirecek nitelikte planlanmış programlar sunulmaktadır. Biz önlem almazsak, dur demezsek yarının nesilleri, bugünün gençlerinin çocukları çok daha kötü bir dünyaya doğacaklardır. Bakın Allah-u Teâlâ Hz. Şuayb'ın kızlarının, Hz. Musa'nın yanına yaklaşırkenki tavırları hakkında ne söylemiştir: "Derken o iki kadından biri, utanarak ona geldi de babam dedi, hayvanlarımızı suladığından dolayı seni mükâfatlandırmak için çağırıyor. Musa, ona gidip başından geçenleri anlatınca o, 'korkma' dedi, 'zalim topluluktan kurtuldun.'" Dikkat edin "utanarak" demiştir. Mümin bir bayanın tavrı bu olmalıdır.

Kur'ân'daki bir diğer hayâsıyla anılan şahsiyet ise kadınların en hayırlıları arasında anılan Hz. Meryem'dir. Babasız bir çocuk dünyaya getirecek olmanın üzüntüsü ve utancıyla, Meryem Suresi 23. ayette geçtiği üzere şöyle demiştir: "Keşke bu iş başıma gelmeden öleydim, adı sanı unutulmuş bir kişi olaydım." Düşünün ki Hz. Meryem bayanların giremeyeceği mabede girmiş, orada kendisine bir oda verilmiştir. Ve o kendi toplumunda Allah'a adanmış bir kişi olarak bilindiği bir zamanda, üstelik dönemin ileri gelen isimlerinin kendisini mabedde istemediği, onu oradan atmanın yollarını aradıkları bir zamanda babasız bir çocuk dünyaya getirme durumuyla karşı karşıya kalmıştır. Onun ayet-

te dile getirdiği üzüntüsü, "keşke ölseydim" demesi aslında onun ne kadar hayâlî bir bayan olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü düşünün ki bu fiili alenen işleyen ve bundan utanmayan kadınlar vardır. Veya hangimiz Hz. Meryem'in bu imtihanını kaldırabilirdik? Bunun üstesinden gelebilirdik? Tüm bu faktörler şunu gösterir: Hz. Meryem temiz fitratıyla, dilelere destan hayâsıyla, Peygamber Efendimiz'in haber verdiği gibi cennet kadınlarının efendisidir. Ve onun hayatına baktığımızda şunu görürüz bir Meryem olmak kolay değildir. Evet, biz ona hep imrenerek bakarız ama onun gibi olmayı gerçekten istemek onun iffet ve hayâsını örnek almaktan, onun izlerini takip etmekten ve bu yolda sabır ve sebat etmekten geçer. Böyle olmanın tadı ve meyvesi ise çok daha güzeldir.

Bakınız bu saydığımız örnek şahsiyetlerden biri olan Hz. Ali hayâlî bir kişinin kazancını şöyle ifade etmektedir: "Bir kimse hayâ elbisesini giyinse, yani hayâyı kendisine prensip edinse halk o kimsenin ayıbını göremez." buyurmuştur. Gerçekten de hayâ öyle onur ve şeref verici bir elbisedir ki, onu giyinenler ayıp ve eksikliklerini örtmekle birlikte herkes tarafından saygı ve ikram görürler. Hz Yusuf'a bakalım, o hayâsının sonucunda nasıl itibar gördü, Mısır melikinin sağ kolu oldu. Çevremizdeki hayâlî insanlara baktığımızda, hayânın onlara bir ağırlık, bir nur verdiğini görürüz. İnsanlar böyle insanların yanlarında oturup kalkmalarına konuşmalarına her hareketlerine dikkat ederler. Hayâ elbisesi giyinmeyen kimseler ise ne kadar haysiyetli ve itibarlı olursa olsunlar kendilerinden aşağı kimselerden bile hakaret görürler. Toplumda sevilmeyen ve kendileriyle birlikte olunmaktan hoşlanılmayan kimseler olurlar. Nitekim böyle insanların davranışlarında kontrol mekanizması olan hayânın etkisi bulunmadığı için, nasıl davranacakları belli olmaz, onlarla oturup kalkmak istenmez.

Şüphesiz hayâ en çok müminlere, müminlerden de kadınlara yakışır. Nitekim düşünürlerden biri şöyle demektedir: "Hayâ özellikle kadınlar için çok gereklidir. Çünkü sahip oldukları yüz güzelliği bir kat artar." Bir başka düşünür ise; "Kadınlarda en çok sevicecek şey nedir?"

"Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini harama bakmaktan korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine örtsünler..."

(Nur Suresi, 31)

sorusuna "yüzlerinde hayâdan dolayı ortaya çıkan kırmızılık" cevabını vermiştir.

Şu da unutulmamalıdır ki mümin kadının hayâsı örtüsüyle kâmil olur. Nitekim Allah Tealâ Nûr Suresi 31. Ayette mümin kadınlarının hayâsını şöyle tarif eder: *"Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini harama bakmaktan korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine örtsünler..."*

simlari müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine örtsünler..."

Ayette sırayla bir mümin kadını hayâ sahibi kılacak faktörler sıralanmıştır. Önce harama bakmaktan sakınması tavsiye edilir, "Namusunu iffetini koru" denir. Dikkat edin bu insanın iç dünyasını güzelleştirmesiyle, fitratını korumasıyla alakalıdır. Sonra ise "Zinetlerini gizlesinler başörtülerini yakalarının üzerine indirsinler." uyarısı gelir. Bu ise hayânın dış tezahürü içindir. Fitrat çirkinlikten muhafaza edildikten sonra sıra beden çirkinlikten korunmasına gelir. Bir mümin kızın hayâsı ancak bu şekilde kâmil olur. Neden? Çünkü o örtünerek, hem erkeklere sıkıntı çektirmekten korunmuş olur hem de kendisine bir eza sıkıntı dokunmasından korunmuş olur. Bu mümin bayanın incinmemesi ve toplumun hayâsızlığa sürüklenmesinin önlenmesi için koyulmuş bir kaidedir.

Bu cümleden olmak üzere Allah hepimize razı olduğu hayâyı ve razı olduğu örtüyü nasip etsin. Maalesef günümüzde bir takım kapalı kızlar görüyoruz hayâ bilmez. Yine bir takım kapalı kızlar görüyoruz örtünün hakkını vermez. Unutulmamalıdır ki toplumun ahlâkî değerlerini biz oluşturuyoruz. Şu ayeti unutmayalım: *"Bir millet kendisini değiştirmedikçe Allah onları değiştirmez."* diyor Allah Rad suresinde. Önce kendimizden başlamak bir toplumu değiştirmenin nüvesidir.

Başta Rasûlullah (s.a.v.)'e ve onun âline olmak üzere, burada andığımız veya anmadığımız, bizim hayatımız için örnek şahsiyetler ve hidayet yolunun işaret taşları olan tüm önderlerimize selam olsun ve Allah onların ahlâkıyla ahlâklanmayı bize nasip etsin...

Eminlik ve Sıdk

Elif ÖĞÜT

İslâm'da güvenilir olma (itimat edilme), doğru-dürüst davranma hakkında iki önemli kavram bulunmaktadır. Emîn olmak ile sâdık (doğru olmak). Bu iki kavramın arasında fazla fark yoktur. Birisi doğru olmayı, diğeri doğru olduğu için başkasına güven vermeyi ifade ediyor. Yani birisine güven vermek doğruluktan geçer. Emânet genel anlamıyla Müslümanların güvenilirliğini ifade eden bir kavramdır. İki taraf söz konusudur; Birisi, kendisine güvenilen, itimat edilen, emîn olan taraf; diğeri de ona herhangi bir şeyi gönül huzuruyla, güvenerek veren taraf. İki kişi arasında geçen konuşmalar da birbirine verilen emanettir. Konuşulanlar o kişide kalır. Böylelikle kişiler arasında güveni temel alan sağlıklı bir iletişim oluşur.

Bütün peygamberlerin ortak özelliklerinden ikisidir sıdk ve emanet. Diğer üç özellik de tebliğ, fetanet, ismettir. Farklı zaman dilimlerinde, farklı kavimlere birçok peygamber gönderilmiştir. Sıdk da bütün peygamberler zamanında ortak konular arasında yer almıştır. Aradan yüzyıllar geçse de her dönemde doğruluğun önemi vurgulanmıştır. Bizler halen, şu anda da doğruluğun öneminden bahsediyoruz ve bunun üzerine konuşuyoruz. Bu vazgeçilmez, önemli olan **sıdk kavramı nedir peki?**

"Sıdk", doğru söylemek, sözünde durmak manalarına gelen "sadaka" kökünden türemiş bir kelimedir ve bunun zıddı ise, "yalan, yalan söylemek" manasına gelen "kizb"dir.

Sıdk kelimesinin üzerinde duracak olursak; Genelde "Dostluk, doğruluk, vefalılık, içten bağlılık ve kalb doğruluğu" anlamına gelir.

İslâm'da daha çok "niyette, sözde ve davranışta (amelde) doğru olup, Allah için doğrulukla iş görmeyi" ifade etmek için kullanılmıştır. Yani insandaki düşünce, amel ve davranış birliğini ifade eder. Bu durumda insandan beklenen sadakatin emin bir temsilcisi olmasıdır. Bir anlamda sıdk/doğruluk, insan davranışlarının ruhunu ve özünü oluşturmaktadır.

Peki, sadık ve emin kimse nasıl biridir ve özellikleri nedir?

Sâdık kimse, sözünde duran kimsedir. Yalan söylemez, hile yapmaz, kimseyi aldatmaz, işini düzgün yapar ve doğru bir yoldadır.

Mü'min, önce özünde (kalbinde) sâdık olmalıdır. Öncelikle kalbinde yalana, hileye, düşmanlığa, hileye, fitneye yer vermemelidir. Aynı zamanda kişi sözünde de doğru olmalıdır. Konuşurken yalana, uydurmaya ve iftiraya başvurmalıdır. Mü'min, sonra da işinde doğru olmalıdır. İşini düzgün yapmalı, hileden ve aldatmadan uzak durmalıdır. Özetle kalbini, niyetini düzgün tutan insan zaten ne diliyle ne de eylemleriyle yanlış bir yolda ilerlemez. Yani doğruluğun en başı kalbimizde niyetimizle başlar.

Çok doğru olan, doğruluğun en güzelini yapanlara, Allah'tan gelen vahyi tereddütsüz kabul edenlere '**sıddîk**' denir. Sıddik olan kimseye örnek olarak Hz. Ebubekir'i verebiliriz. Ki bu konuya ayrıca değineceğiz. Sıddik olanlar belirttiğimiz üzere asla yalan söylemezler.

Doğruluk; niyetin, sözün ve davranışların birbiriyle uyumlu olmasıdır demiştik ve **Peygamberler** de Allah'tan aldıkları mesajları iç-

tenlikle benimsemiş, onları önce kendi hayatlarında yaşamışlar sonra da diğer insanlara öğretmişlerdir.

Kur'ân-ı Kerim 'de de peygamberlerin siddik olduklarına dair ayetler geçer.

"Kitab'ta İbrahim'i de an. O dosdoğru (siddîk) bir nebiydi." (Meryem sûresi, 19/41)

"Kitab'ta İdris'i de an. O dosdoğru bir nebiydi. Onu yüksek makamlara yücelttik." (Meryem sûresi, 19/56-57)

H. Yusuf'a (aleyhisselâm) hapisane arkadaşının hitabını Kur'ân şu şekilde nakletmiştir: "Ey özü sözü doğru Yusuf!" (Yusuf sûresi, 12/46)

Çoğu peygamber örneğin H. Nuh, H. Hud, H. Salih, H. Lut insanlara İslam'ı anlatırken hep: 'Bilin ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim.' demiştir ve güvenilir olmanın önemine vurgu yapmışlardır. Yani bir insanın dediklerine uymak için ön koşul o kişinin güvenilir olmasıdır.

Peygamber Efendimiz için de **Yasin Suresi 3 ve 4. Ayetlerde de; ' Sen elbette gönderilmiş peygamberlerdensin. Dosdoğru bir yol üzerinde.'**

Burada Allah Teala önceden beri pek çok peygamber göndermiş olduğunu belirtiyor ve H. Muhammed'in (SAV) de peygamberlerden biri olduğunu söylüyor. Devamındaysa peygamberliğin asıl niteliğini açıklıyor; ki bu da doğruluk, sadakattir. Yani istikamet üzere olduğuna değiniyor, bulundukları yolda hiçbir sapma, eğrilik, bükülme yoktur. Apaçıktır, karışık bir şey de değildir diyor. Peygamberler dini de bu şekilde, sade ve tüm yalınlığıyla anlatmışlardır. Tartışmaya mahal vermeden, sözleri süslemeden dosdoğru şekilde anlatmışlardır. Nerde yaşıyor olursa olsun, kişi hayatını, ilişkilerini kolayca ve basitçe düzenleyebileceği esasları elde edebilir ondan. Peygamberlerin yolları o kadar doğru bir yol ki peygamberlerin izinden giden kişi yaratıcımı kaybederim, O'na giden yoldan saparım diye asla korkmaz. Ve Kur'an bu yolun tek rehberidir. İnsan da Kur'an ile birlikte yürürse ve hükümlerini titizlikle hayatında uygularsa doğru yoldan şaşmaz.

Sana emredildiği gibi dosdoğru ol. Peygamber Efendimiz bu ayetten derinden etkilenmiştir ve hatta bu emre işaret ederek: 'Hud suresi saçımı ağarttı.' dediği rivayet edilmiştir. İstikamet, sağa sola sapmadan doğru olan

yolda yol almak demektir. İnce ve keskin bir yoldur bu; sürekli uyanık olma, tedbirli olmayı, en ufak bir sağa sola sapmayı kontrol altında tutmayı gerektirir. Buradaki yasak, sınırları aşmadır. Dosdoğru olacağım derken bu durumu abartmamak gerektiğini gösterir bu ayet. Bu abartı Allah'ın dinini zorlaştırır ki Allah dini nasıl indirmişse öyle yaşanmasını ister. Aşırıya gitmeyeceğiz, aynı zamanda dini de yarım yamalak yaşamayacağız, doğru yolda yürüyeceğiz.

Gerçekte imanın ve İslam'ın netleşmesi kişinin doğruluğuyla ilişkilidir. Müslüman olduğunu söyleyenler mümin ve münafık olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Bu iki grubun temel farkı doğruluktur. Münafıklığın üzerinde bina edildiği temel, yalancılıktır. Onun için ALLAH, gerçek imanı ararken onu doğrulukla niteler.

Münafıkları ise, ALLAH değişik ayetlerde yalancılıkla nitelemiştir. Şöyle buyurur:

"Kalplerinde hastalık vardır, ALLAH hastalıklarını artırmıştır. Yalan söyleye geldikleri için onlara elem verici azab vardır." (2 Bakara/10)

Yani bu insanların karakterleri bozuktur, hasta ruhludur. Doğru yoldan saptıkları için bu haldedirler ve Allah da bu insanların anormalliklerini böyle bozuk ruhlu oldukları için artırmıştır. Bir alanda meydana gelen bir hastalık, bir yanlış diğer alanları da etkiler. Yanlışla doğru adım ata ata doğruluktan, o düz yoldan daha çok sapılır. Ve Allah Teala da bunun sonunda onlara acı bir azap olduğunu bildirmiştir.

"Münafığın alametleri üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler. Söz verdiği zaman sözünde durmaz. Bir şey emânet edildiği zaman hıyanet eder." (Buhârî, İman/24, no: 33. Müslim, İman/107-108, no: 59. Ebû Davud, Sünne/16, no: 4688).

Abdullah İbni Mes'ûd radiyallâhu anh"den rivâyet edildiğine göre Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki sözde ve işte doğruluk hayra ve üstün iyiliğe yöneltir. İyilik de cennete iletir. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında **siddîk (doğrucu) diye kaydedilir. Yalancılık yoldan çıkmaya (fucûr) sürükler. Fucûr da cehenneme götürür. Kişi yalancılığı meslek edinince Allah katında çok yalancı (kezzâb) diye yazılır**".

(Buhârî, Edeb 69; Müslim, Birr 103-105. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 80; Tirmizi, Birr 46; İbni Mâce, Mukaddime 7; Dua 5)

Yani kişi yalan söyleye söyleye ona iyice alışır, yalana alışan insan da her türlü kötülüğe hazır hale gelir. Fücûrun ise insanı cehenneme götüreceği anlatılmaktadır. Bu, aslında ciddi ve açık bir uyarıdır. Yalanın küçüğü büyüğü olmaz demektir. Ve bunun da İslâm'da yeri olmadığını ortaya koymaktadır. Yalancılığı âdet edinen kişinin Allah katında "kezzâb" diye tescil edilmesi, yalanın insanı ne kadar ağır ve kötü bir duruma düşürdüğünü göstermektedir. Ve en nihayetinde Âhirete ait sonuç ise, cehennem olmaktadır. Yalan gerçekten de kendine alıştırır ve zararları bilindiği üzere çoktur. Kişi yalan söylediği zaman hatasının farkına varmazsa ve bu hatasını aklında tutmazsa farkında olmadan bunu alışkanlık haline getirir. Sonraki süreçlerde söylediği yalanlar onun karakterini değiştirir ve kişi en nihayetinde doğru yoldan ayrılmış olur. Buradaki asıl sorun kişinin bu sürecin farkına varmamasıdır. Dosdoğru yolda yürümenin zorluğu da buradadır. Her an kendimizde olmayı ve her adımda temkinli olmayı gerektirir.

Genel olarak şöyle özetleyelim;

1. Yalan konuşmak haramdır.
2. Yalanı kişiyi kendine alıştırır.
3. Yalan, insanı her türlü kötülüğe sevkeder.
4. Fücûr denilen kötülükler de insanı cehenneme götürür.

5. İman ile yalan birbirine tamamen zıddır. 'İmanla yalan asla bir arada olmaz, yalan geldiğinde iman, iman geldiğinde yalan gider. Müslüman mümkün mertebe yalandan uzak kalmalı, doğru sözlülüğü ve dürüst davranışı seçmelidir.

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN ÖZELLİKLERİ, EMİNLİK ÜZERİNE KESİTLER

Peygamber efendimiz Allah'ın gözetiminde terbiye edilmiş yüce bir şahsiyettir. Ve kendisi de şöyle der: 'Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi en güzel şekilde düzenledi.' Peygamberimiz tüm hayatı boyunca çevresindekilere örnek olmuştur. Ve bizim de onun yaşantılarından, onun doğruluğundan, eminliğinden öğrenecek çok şeyimiz var.

Küçüklüğünden beri hep sorumluluk almış ve aldığı sorumlulukların üstesinden gelmiş, işlerini büyük bir özenle ve hassasiyetle yapmıştır. 8 yaşındayken çobanlık yapmış, 15 yaşına geldiğindeyse ticaret hayatına atılmıştır ve çevresindekileri kendine hayran bırakmıştır. Ki ticaret bileceğiniz üzere doğruluğun ve gü-

venirliğin en zor olduğu alanlardandır. Ve Peygamberimiz sıdktan hiç şaşmamış, karşısındaki kişiyi razı etmeyi başarmıştır.

Rasulullah'a Şuara Suresi 214. Ayetinde Ak-raba ve aşiretini azabı İlahiden korkut ayeti ke-rimesi nazil olunca Resulullah yakınlarını dine davet etmek için Harem-i Şerife gitti, kavminin ileri gelenlerini toplayıp Safa tepesini göstere-rek: 'Ey Kureyş, şimdi ben, şu tepenin arka-sında size saldırmak üzere düşman atlılarının geldiğini söylersem bana inanır mısınız?' hepsi, bir ağızdan inanırız, senden şimdiye kadar ya-lan hiçbir söz duymadık demişlerdir. **O halde bana inanıyorsanız ben size gelmekte olan kıyamet gününün şiddetli azabıyla korkut-maya memurum demiştir.** Buna inanmayan Kureyşliler ne söyleyeceklerini bilemediler ve ona deli, sihirbaz, mecnun dediler. Ancak ya-lancı diyemediler. Çünkü buna kimse inanmazdı. Mekke'de yaşayan herkes dostları, düşman-ları hiç kimse onun sıdkindan şüphe etmezlerdi. Bu yüzden ona yalancı hariç her şeyi demişlerdir. Ellerinde, gözlerinin önünde büyümüş-tü Peygamber Efendimiz, halk onun her şeye şahit olmuştu, onu çok iyi tanıyorlardı. İçlerin-den biriydi ve Mekke'li müşrikler de onun söy-lediklerini nasıl çürüteceklerini bilmiyorlardı. Muhammed-ül Emin olarak anılan birine kalkıp da hiç kimse yalancı diyemezdi. Yani onunla na-sıl savaşıacaklarını bilemediler. Yalan söyleme-diğinden emindiler ama söylediği sözleri kabul etmediler. Bu tavırlarına yönelik Kur'an'da:

Enam 33. Ayette: 'Onlar seni yalanlamıyor, senin söylediklerini, senin getirdiklerini yalanlı-yorlar. ' buyrulmuştur.

Miraç hadisesi gerçekleştiğinde de, artık bu söylediklerine kimse inanmaz deyip bunun üzerinden Peygamberimizi sıkıştırabilecekleri-ni düşünüyorlardı. Bu kadarına da artık kim-se inanmaz diye düşünüp bir açık bulduklarını zannettiler ve sağ kolu olan Ebu Bekir'in yanına gidip onu ikna etmeye çalıştılar. Ebubekir'in in-sanlar üzerinde bir nüfuzu vardı çünkü, bu şe-kilde Ebubekir ikna olursa yanındakiler de ikna olup insanları bu şekilde vaz geçirebileceklerini sanıyorlardı. Ona miraç hadisesini anlattıkla-rında; **'Bunu o mu söylüyor? Eğer o söylü-yorsa doğrudur demiştir. Ben her gün ona semadan haberler geldiğine inanıyorum, onun semaya çıkacağına mı inanmayaca-ğım?'** demiştir. İşte Hz. Ebubekir'in sadakati. Gözü kapalı Peygamberimize güveniyor, ina-nıyor. Hz. Ebubekir'e 'Peygamber Efendimiz'in sağ kolu' diyoruz. Peygamberimiz'e olan inan-

cından hiçbir zaman taviz vermemiştir, onun hakkında böyle söylememizin nedenlerinden biri budur kesinlikle. Yine Hz. Ebubekir'in sadakatine örnek teşkil edebilecek bir örnek verelim; Bu sefer Hicret yolundalar ve insanların kalabalık olduğu bir yerde duraklıyorlar ve insanlar Ebubekir'in yanına geliyorlar ve selamlaşıyorlar çünkü Hz. Ebubekir hem bir ilim adamı hem de tüccardı yani bölgede tanınan bir kimseydi. Ve yanında bulunan Peygamberimiz için bu kimdir demişlerdir. Hz. Ebubekir çelişki de kalmıştır, çünkü gerçeği, yani Allah'ın Resulü olduğunu söylerse tüm Mekke peşlerine düşerdi, yalan söylese, böyle bir şey kesinlikle Hz. Ebubekir'in yapacağı bir şey olamazdı. Allah'ın Peygamberi için yalan söylüyorum deyip işin içinden sıyrılabilirdi ama o büyük bir sorumluluk bilinciyle doğruluğu tercih etti. Allah'ın da yardımıyla Ebubekir'in aklına aniden bir fikir geldi; **'Bu adam, bana yol gösteren rehberdir'** demiştir. Buradan iki anlam çıkarılabilir. İnsanlar çölü bilen bir rehber olarak anladılar, oysa Hz. Ebubekir Dünya ve ahiretin rehberini kastetmiştir. Yani doğruluk asla kaybetmiyor. Allah yardım ediyor, yeter ki doğruluktan şaşmayalım.

Abdullah İbni Amr, çocukluğundan hatırladığı bir olayı şu şekilde aktarıyor. "Rasulullah evimize konuk olmuştu. Annem beni yanına defalarca çağırdı ve ama ben gitmedim. En son gelersen sana avucumdakini vereceğim dedi. Allah resulü hemen ayaklandı ve anneme avucunu aç dedi. Annemin avucunda da birkaç hurma vardı. Peygamberimiz rahatladı, eğer bir şey olmasaydı ve çocuğunu kandırsaydın günahkâr olurdu". Çocukların bile sana bir şey vereceğim deyip sonradan vermeyip o şekilde kandırılması günahdır. Çünkü çocuklar büyüğünü örnek alır, küçüklükten itibaren yetiştirilirler ve bir karakter inşası bu şekilde başlar. Böyle ufak detaylar diyebileceğimiz şeylerle çocuklarda ahlak oluşur. Bunlar üst üste biner ve çocuk doğruluğun ve ahlakın önemini kavrar, o da o şekilde yaşamaya başlar. Bakın bu olay bile sahabenin çocukluğundan hatırladığı bir olay. Çocukların algıları çok açık ve her şeye dikkat ederler. Böylesi bir olay nasıl da aklında kalmış. Bir nesil bu şekilde Allah'ın peygamberi örnek alınarak yetişiyor.

Peygamber Efendimiz çevresindeki insanlara örnek alacak davranışlar sergilemiştir, bir anlamda model olmuştur ve insanlar bu şekilde onun getirdiklerini özümsemişlerdir. Eğitimde de en kalıcı öğrenme yaparak ve yaşayarak öğ-

renmedir. İnsanlar da bu ahlak bilincini yaşayarak hayatlarına yerleştirmişlerdir.

Bir başka örneği de Kaab Bin Malik'ten verelim: Kaab Bin Malik Tebük Gazvesi için zaafılarına yenik düşer ve gazveye gitmez. Burada bir hata yapar ve bu hatasının farkına varır. Gazveden sonra Peygamberimize gelir ve doğruyu söylemekle yalan söylemek arasında kalır ve en nihayetinde ne olursa olsun doğruyu söylemeye karar verir. Peygamberimiz: 'Seni bizden alıkoyan ne?' diye sorar. Kaab Bin Malik olanı biteni anlatır. Peygamberimiz duruma kızmıştır; 'Git, Allah'ın sana vereceği emir gelene kadar bir daha da gözüme görünme' demiştir. Burada önemli olan, Kaab Bin Malik hatasının farkında, sonuçta iyi bir şey olmayacağını da farkında, Rasulullah'ın öfkesinin de farkında, yani bunları bilerek doğruyu söylemiştir. Kaab Bin Malik'in yanında aynı durumda 2 sahabe daha vardır. Ve cezaları verilmiştir. 50 gün boyunca onlarla kimse konuşmadı, alış veriş yapmadı. Ve Kaab Bin Malik de derin bir pişmanlık duydu ve 50 gün sonunda Allah Teala onu affetti.

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olun!" (Tevbe, 9/117-119).

Kab Bin Malik : 'Ben ancak doğrulukla, sıdk ile kurtuldum' diyor. Evet, doğru sözlülüğün bir bedeli oldu, ama sonuçta kazandı. Yalan tatlı gibi gelir ama en nihayetinde kaybettirir.

Birçok şeyi biliyoruz diye düşünüp o şekilde yaşıyoruz. Zaman içinde çevrenin de etkisiyle ya da bilgilerimizi tazelemediğimiz için unutuyoruz ya da eksik yaşıyoruz. Dosdoğru yolda yürümek için ve emin bir kimse olmak için öğrendiklerimizi taze tutmak durumundayız. Sağa, sola birçok yol ayrımı çıkacaktır karşımıza, bizlerin de yolumuzu şaşırmamak adına dosdoğru yolun nasıl olduğunu bilmemiz gerekir. Allah bizleri sadıklarla beraber etsin inşaallah.

KAYNAKÇA

<http://www.kuranihayat.com>

<http://dergi.altinoluk.com>

Seyyid Kutup Fizilal Kuran

<http://www.mumsema.org>

<http://www.enfal.de>

Efendimiz'in (sas) Sıdk ve Doğruluğu / Muhammed Emin Yıldırım

Riyâzûs Sâlihîn

Mücadele ve Sabır

Nisa NUR

Mücadele herhangi bir amaca erişmek için harcanan sürekli çaba olarak geçiyor sözlükte. Peki Müslümanın bu dünyadaki amacı nedir, ne uğruna mücadele etmesi istenmektedir, bizim için önemli olan bu. Allah bütün âlemi insanlar için, insanı da kendisine kulluk etmesi için yaratmıştır, yani bizlerin bu dünyadaki amacı Allah'a kulluk etmek ve Allah'ın dinini hâkim kılmak için mücadele etmektir.

İslam, insanı varlığıyla şereflendiren bir inanç biçimidir. İnsan kendisine şeref katan bu değere karşı gerekli hassasiyeti ve özeni göstermek zorundadır. İslam'ın çizmiş olduğu sınırlar içinde kalmak ve hududullahın dışına taşmadan yaşamaya gayret etmek insanın esas sorumluluk alanıdır. Onun içindir ki İslami mücadele hayat boyu vazgeçemeyeceğimiz bir hayat tarzıdır. Ve İslami mücadele öncelikle nefislerden başlar sonra en yakınlarımızı bu sürece dâhil etme sorumluluğumuz doğar.

Allah'ın yarattığı ilk insan ve ilk peygamber olan Hz Adem'den bu yana insanla şeytan arasında mücadele durmaksızın devam etmektedir. Şeytan ne dedi; "bana mühlet ver ben senin kullarını sapıtacağım", Allah da ona "sen mühlet verilenlerden sin" dedi. O gün bugündür şeytanın bir an durduğunu görmedik, haksız bir dava uğrunda savaştığı halde asla davasından vazgeçmiyor. Oysa üstün olanın, haklı olanın bizim davamız olduğunun garantisi verilmiş olmasına rağmen, şeytanın kendi davası için uğraştığından çok daha az uğraşıyoruz kendi davamız için. Ve aslında uğraşmayarak şeytanın kendi görevini yapmasına fırsat vermiş oluyoruz. Onun telkinleriyle dünyaya hayatına dalıyoruz.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl her türlü bilgiye, faaliyete çok rahat ulaşabildiğimiz bir yüzyıl. Müslüman bir çevrede doğmuşuz, elimizde Rabbimizin mesajı var. Bize ne demiş okuyabiliriz, anlamayınca araştırıp öğrenebiliriz. Allah dünyayı bize süslü kılmış, bu dünya hayatı bir oyalanmadan ibarettir, işte ne yazık ki biz de bu süsün içinde dalıp oyalanıp ömür tüketiyoruz. Ve yine bize Kuran'da şöyle söyleniyor; "Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler ve ölürlər. Allah, bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır" (Tevbe 111). Bu ne muhteşem bir alışveriş kul için. Yaptığınız alışverişte ortalama bir 70 senelik ömrünü Allaha satacaksınız, o da sana karşılığında sonsuz nimetler

bahşedecek. Allah emri bil maruf nehyi anil münkeri bizlere farz kılmıştır. Ve demiş ki "İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa eren onlardır". Ali İmran 104 üncü ayette, Ahiret saadeti için bu bize şart koşulmuş. Bunun için tabi kişinin önce kendini eğitmesi gerekiyor. Mesela bu tarz Allah'ın adının anıldığı onun davasının anlatıldığı ortamlardan asla uzak durmayalım. Eğer biz kendimizi bundan bile aciz tutuyorsak mücadelemize engel, davamıza sahip çıkmamıza engel bahaneler buluyorsak; ne gibi; işte çok dersim var, sohbetlere katılmaya hiç vaktim yok, güzel bir konferans mı varmış? Biz de bugün arkadaşlarla buluşacaktık gibi, Allah bizi affetsin. Aslında biz kendi engel duvarlarımızı kendimiz örmüş oluyoruz. Yani bunların hiçbirisi engel değil, onca mücadele eden insan bu işleri günün 24 saatlik diliminin dışında bir zamanda mı yapıyor? Hayır, tabii ki herkes aynı vakte sahip.

Bu konuda size birini örnek olarak vermek istiyorum. Gülseren Gümüş diye bir bayan var. İleri derecede engelli. Tekerlekli sandalyede yaşamını sürdürüyor ve günden güne eriyor. Ve o haliyle bir dernek kuruyor, orada Allah rızası için faaliyetlerde bulunuyor. Hiç boş durmuyor ve diyor ki; "Her gün giderek güçsüzleşen bedenimdeki arta kalan kıpırdayışların hakkını vermeye çalışıyorum". Ne kadar mükemmel bir bakış açısı. Aynı zamanda kitaplar yazıyor. İlk kitabının adı "engel duvarı". Hani dedik ya kendi engelimizi kendimiz kuruyoruz diye. Bu durumdan bahsediyor kitabında. Gerçekten de eğer başka insanlar bizle aynı şartlar altında yapabiliyorken bizim sürekli bir engelimiz varsa o zaman o engeli oraya biz koymuşuzdur. Ki bizden çok daha olumsuz şartlar altında insanlar bizim yapmaktan aciz olduğumuz işleri başarıyorlar. O zaman bizim yapmamız gereken önümüzdeki engeli elimize alıp bir güzel kenara koymak. Ahiretimizi yakmasını engellemek. Böylece aslında zamanımızı bereketli kullanmayı da öğrenmiş olacağız. Çünkü ders çalışmaktır, arkadaşlarla bir yerlere gitmektir, bunların hepsi için zaman aslında zaten var. Sadece biz kullanmayı bilmiyoruz, Bunlara ayırdığımız vakti merkeze aldığımız için başka bir şeye zaman ayıramıyoruz. Ama merkeze Allah'ın davasını alırsak göreceğiz ki hepsine zamanınız olacaktır.

Dedik ya bu adeta şeytanla insanın savaşı. Kuran'da buyruluyor ki; "İş bitirilince şeytan da diyecek ki şüphesiz Allah, size gerçek olanı söz verdi. Ben de size söz verdim ama yalancı çıktım. Zaten benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi çağırdım, siz de hemen bana geliverdiniz. O hâlde beni kınamayın, kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni

kurtaramazsınız." Allah diyor ya "o gün Allah'tan başka yardımcı bulamazsınız". İşte alenen ortada, bu dünyadayken sözüne uyduğun, seni Allah yolundan çeviren kimseler seni öbür dünyada bırakıp gidecek ve aslında şeytan haklı, onun bizim üzerimizde hiçbir zorlayıcı gücü yok, seçim tamamen bize ait. Kimi, neyi seçeceğimiz bize kalmış. Ve yine bu ayette görüldüğü gibi şeytan başına gelecekle- rin, davasının haksız dava olduğunun farkında ama yine de var gücüyle savaşıyor. Bizim ise ondan çok daha fazla çalışmamız gerekiyor.

Tabi Allah bize yol yordam öğretmeyip sadece mücadele edin gibi bir şey de dememiş. İnsanla- rın içerisinde peygamber seçerek ve onları bü- yük sıkıntılarla yüzeleştirerek, ağır imtihanlardan geçirerek birer örnek olarak insanlığa sunmuş. Peygamberler şüphesiz vahyin metodunu bize gös- teren eşsiz şahsiyetlerdir. O yüzden tüm İslami mücadelelerde ortak birleşme noktası nebevi me- tod olarak kabul edilir. İslami mücadele iddiasını ta- şıyan herkes meşruiyetini mutlaka nebevi metoda dayandırma kaygısı güder. O yüzden bu yoldaki en büyük örneklerimiz nebilere

Mesela Nuh Peygamber, tam 950 yıl peygam- berlik yapıyor ve kendi evladı bile inanmıyor ama o bir an bile tebliğinden geri kalmıyor.

Hz İbrahim yine halkına tebliğde bulunuyor ve yine hiç kimse ona inanmıyor, tıpkı Efendimiz gibi hicret etmek zorunda kalıyor

Ve tabii ki Efendimizin mücadelesi Müslüman- lar için en başta örnek alınacak bir mücadele. Va- hiy geldiği andan itibaren hiç durmadan Allah'ın dini için çalışıyor, bu uğurda katlandığı zorluklar bir insan için gerçekten çok zor şeyler. Her türlü işkenceye uğruyor ama o vazgeçmiyor. Mesela Ebu Leheb, amcası, inanmıyor ve inanmadığı yetmeği gibi bir de eziyet ediyor ama efendimiz ona tek se- ferde değil defalarca tebliğde bulunuyor.

Allah (c.c.) Ahzab suresinde diyor ki "Andolsun ki, Resûlullah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman ve Allah'ı çok zikredenler için gü- zel bir örnektir". O zaman bizim mücadelemizi sür- dürürken bakıp, efendimiz bu durumda ne yapmış? Ben de Onu örnek aldığıma göre onun gibi davran- maya çalışmalıyım, dememiz gerekiyor. Tabi ki bu- nun için efendimizin hayatını da iyi bilmemiz gerek.

Bizim nihai hedefimiz cennete gidebilmektir. Bü- yük bedeller ödenmeden ve sıkıntılara göğüs ger- meden cenneti kazanmanın imkânı yok, zaten bunu bize Rabbimiz bildiriyor; "(Ey müminler!) Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Yoksul- luk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sar- sılmışlardı ki, nihayet Peygamber ve beraberindeki müminler: "Allah'ın yardımı ne zaman!" dediler. Bi- lesiniz ki Allah'ın yardımı yakındır." (Bakara 214) Bu soruyu soranlar peygamber ve yakınındakiler. Öyle ufak bir sarsıntıda yardım ne zaman diyecek kişi-

ler değiller. Demek ki o denli zorluklarla mücade- le etmek zorunda kalmışlar. Ve kulun bittim dediği yerde Allah yettim diyor. Yani aslında pes etmeden mücadele ediyorsak mücadelemizin başarısızlığa uğraması gibi bir durum da olmamış oluyor. Eninde sonunda kazanan biz olacağız inşallah.

Biz mücadele etmeyince aslında bir nevi İsrailoğuları'nın Hz. Musa'ya "... "Ey Mûsa! Sen ve Rabbin gidin onlarla savaşın. Biz burada otu- racağız." (Maide 5/24) demeleri gibi demiş oluyo- ruz. Bunu Kur'an'da okurken dehşete düşüyoruz, bir kavim kendi peygamberine nasıl böyle diyebilir diye. Ama şuanda da biz sorumluluk almaktan ka- çınca adeta böyle demiş oluyoruz. Daha önce de ifade ettik; emri bil maruf nehyi anil münker farzdı. Peki o zaman biz neden bu dava uğrunda çalışmı- yoruz? Vaktim yok, kimse beni dinlemiyor, bunlar- dan adam olmaz, gibi türlü bahaneler sununca bu duruma düşmüş oluyoruz. Bunların hepsi oldukça geçersiz bahaneler. Mesela zaman konusu; bir defa bizi yaratan Allah, mücadeleyi emreden de Allah, sana bunun için zaman yaratmaktan mı aciz. Haşa. Bu tamamen bizim tembelliğimiz ve vakti yerinde, düzgün kullanamamamızla ilgili. Kişiler açısından da hidayet Allah'ın elindedir Allah kalpleri evirip çe- virir, en ummadığımız kişilerden bile davetimize ya- nıt alabiliriz. Eğer bir kereyle tamam bu iş denseydi efendimiz de Ebu Leheb'e bir kez giderdi. Sadece bir kez ve tamam ben yapacağımı yaptım derdi ama hepimiz biliyoruz ki böyle olmadı. Kendisine yaptığı onca kötülüğe rağmen mücadeleye, davete devam etti.

İslami mücadele alanında çalışma şeytana ve taraftarlarına başkaldırı anlamına geldiğinden et- raftaki bütün namluların bu çalışmalara yönlendirilmesi şaşırtıcı değil. Bu sahada çalışan Müslü- manlar olarak, güçlü olmak zorundayız. Kınayıcının kınamasından çekinmeden, tembellik ve duyarsızlık gibi hastalıklara kapılmadan ve bütün Müslümanla- rı kardeş görerek çalışmaları sürdürmeliyiz. Ayrıca şartlar nasıl olursa olsun en küçük bir ümitsizliğe kapılmadan, İslam düşmanlarının tehditlerine, de- vasa şov ve gösterilerine aldırmandan hak bilinen yolda yürümek için çabalamalıyız.

Ve şunu da unutmamak gerekir ki biz çıktığımız bu yolda zaferle mükellef de değiliz yani Allah'ın dinini yaymak için çaba sarfetmemiz asıl olan. So- nuçta Allah bize başarı nasip eder etmez bilemeyiz. Nitekim mesela Hz. Nuh 950 sene tebliğ etmiş de- dik ama inanan bir avuç insan. Bu onun başarısızlı- ğını göstermez. Ama dediğimiz gibi biz çabaladığı- mız için yine kazanan biz olacağız inşallah.

Biraz da sabır kavramından bahsedelim:

Sabır

Sabırın sözlük anlamına baktığımızda karşımıza menetmek ve hapsedmek kelimeleri çıkıyor. Yine aynı zamanda sözlükte kontrol etmek anlamı da vardır.

Kelimenin özüne baktığımızda ise sabır; darlıkta ve sıkıntıda kendini tutmak demektir. Yani kelime anlamında olduğu gibi bir hapis anlamı söz konusudur; neyin hapsi; aklın ve şeraitin gerektirdiği hallerde nefsi hapsedme, kendine hâkim olma. Esas olan; nefsi Allah'a itaat etmeye hapsedmek ve bu itaate devamlılığı korumaktır. Sabır; insanın kendisini feryat etmekten, dilini şikâyet etmekten engellemesidir. Güzel ve hoş olmayan şeyleri yapmaktan sakınmaktır. Bela geldiğinde edep ve ciddiyeti korumaktır. Felaket zamanında kalbin sabit kalmasıdır.

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmış olan iki ciltlik Türkçe Sözlük'te sabır kavramı şu şekilde açıklanıyor: "Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini beklemek erdemi, dayanç." Oysa sabır bu değil. Kur'an, sabrı insanın karşılaştığı sorunlar karşısında pasifleşmesi ve bir köşeye çekilip, olup bitenin sonucunu beklemesi olarak değil, hayatın zorluklarıyla mücadele ederken direnç göstermesi, dayanıklılık göstermesi şeklinde tanımlar. Yani sabır insanın mücadele alanını terk etmesi değil, mücadelede sebat etmesidir. Hz. Ömer'in bu konuda güzel bir sözü var "Sabır boyun eğmek değil; sabır mücadele etmektir".

Yine aynı şekilde zillete razı olmak, haksız tecavüzlere, insan haysiyetine gölge düşürecek saldırılara katlanmak anlamına asla gelmez. Maddî ve dünyevî açılardan güçsüz olanın, yetkili ve etkili güçlüler karşısında hakkını korumaması, hatta hakkından vazgeçmesi değildir. Bunlara karşı kalben öfke duymak ve bunlarla mücadele etmek gerekir. İnsanın kendi gücü ve iradesiyle üstesinden gelebileceği kötülöklere katlanması olsa olsa acizlik ve tembelliktir. Mesela ortaçağda kilise ne demiş; siz bir şeyden anlamazsınız bizim size anlattıklarımız yeter, aman ha başınıza gelen kötü durumlara şikâyet etmeyin imanınız zedelenir. Kendi menfaatleri için o kişilere sabretmeleri söylenmiş. Hâlbuki bu zillete, zulme razı olmaktır. Müslümanın böyle durumlara yönelik de uyanık olması gerekir elbette.

Sabır özellikle de bir Müslümanın hayatında çok önemlidir Çünkü biz olaylar karşısında sabredersek olaylar bir yöne gider, sabretmezsek zıt bir yöne gider. Yani sonuç bizim sabrımıza göre iki uçtan biri olur mesela gerektiğinde sır saklama, dili gereksiz sözlerden koruma sabırdır, ziddi boşboğazlıktır. İffet; şehvetin haram isteğine karşı olan sabırdır, ziddi zinadır. Adalet; her türlü konuda haksızlık etmeden hüküm vermeye sabırdır, ziddi zulümdür. Allah ise zalimleri, zinayı sevmez. Tüm bu örneklerde görüldüğü üzere sabredilmediği zaman her bir olayın sonucu Allah'ın hoşnutsuzluğunu gerektirir. Ama eğer sabrı seçersek de zaman ne kadar uzarsa uzasın, yol ne kadar çetrefilli olursa olsun akıbet aynıdır. Mücadele yolunun sonunda her zaman Allah'ın zaferi vardır

"Ey inananlar! Sabır ve namazla yardım dileyin. Allah muhakkak ki sabredenlerle beraberdir. Ve Allah yolunda öldürülen kimseler için "ölüler" demeyin.

Hayır, onlar diridirler. Fakat siz, farkında olmazsınız. Muhakkak sizi biraz korku, biraz açlık ve mallardan, nefislerden, ürünlerden biraz eksiltmekle deneriz, sabredenleri müjdele...." (Bakara 2/153-155) Allah Müslümanlara, evet ben bu dini kabul ettim, diyen kişilere zorluklar karşısında nasıl tepki vereceğini de öğretmiş. Şunu kesin olarak biliyoruz ki eğer biz inandık diyorsak Kuran'ın iki kapağı arasında yazan her şeye iman etmişizdir. O yüzden Allah'ın ayetlerini okurken bu bilinci muhafaza etmeliyiz. Yaşadığımız hayatta zaman zaman bir takım şeyler bizi üzebilir, bu her insan için geçerlidir. Ne yazık ki bizim bu durumlarda verdiğimiz tepki genelde sizlanmak, dert yanmak, belki işi depresyona kadar götürmek oluyor. Oysa Allah ey inananlar diyerek bize söylüyor, şuan bu ayete biz muhatabız, Allah bize yol gösteriyor, biz şanslıyız çünkü elin kâfiri aynı sıkıntıyı yaşadığında acı deva bulacağı böylesi bir Kitab'a sahip değil. Ne diyor Rabbimiz; Allah'tan sabır ve namazla yardım dileyin, Allah sabredenlerle beraberdir. Allah'ın bize tavsiyesine uyduğumuz zaman hem çözümünü buluyoruz hem de zaten Allah'ı kendimize dost seçmiş oluyoruz ve Allah da bizi yolun sonunda zaferle ödüllendirmiş oluyor. "İşte onlar, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamları ile mükâfatlandırılacaklar, orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır." (Furkan 75) Allah hem çözümünü söylemiş hem de bunu yaparsan mükâfatı söylemiş. Bize sadece çözümünü uygulamak kalıyor.

Yine Allah Kur'an'da diyor ki "Rabbinin hükmüne sabret balık sahibi gibi olma". Burada bildiğimiz gibi Hz Yunus'tan bahsediliyor. Yunus peygamber yıllarca kavmine tebliğde bulunuyor, kavmi ise onu davadan vazgeçirmeye çalışıyor da Allah'tan izin almadan görevi bırakıp bulunduğu yeri terk ediyor. Sonrasında bir gemiye biniyor ve burada kurayla denize atılıyor, bir balık onu yutuyor. Tabi yaptığı hatanın farkına varıyor ve Allah onu balığın karnından sahile çıkarıyor. Burada da bize sabretmezsek nelerle karşılaşabileceğimizden bahsediliyor.

'Her şeyin anahtarı sabırdır. Cıvı, yumurtaları kuluçkaya yatırarak elde edersiniz, kırarak değil' diye bir söz var. Davet yolunda Müslüman da böyledir. Karşıdaki cahildir, bilmiyordur. Sen bir yerden sonra 'yeter ya hu sen de çıkar içindeki Allah'ın sana vermiş olduğu temiz fitratı' diyerek kırarsan onu, oradan sağlam bir Müslüman çıkmasını bekleyemeyiz, Ona anne şefkatiyle yaklaşip olgunlaşmasına fırsat vermek lazım.

Sonuç olarak; İslami mücadele Allah'ı tanımla başlar ve onunla ilişkiyi en üst düzeyde tutmayla devam eder. Bu mücadele uzun soluklu bir mücadele olup insanın sürekli vahiyle kendisini yeniden ve sürekli olarak inşa etmesiyle mümkündür. Bugün en çok ihtiyacımız olan şey şanımlar ve şerefimizin içinde saklı olduğu Kur'an'ı gereğince okumak ve anlamaya gayret etmektir. Bir ayetle bitirelim "Sadece içinizden zulmedenlere erişmekle kalmayacak olan bir azaptan sakının ve bilin ki Allah, azabı çetin olandır." Enfal 25

Ahit ve Sorumluluk

Yalçın YILMAZ

Ahit

Ahd, söz vermek, emir, talimat, taahhüt, antlaşma, yükümlülük, itimat veren söz, yemin, misak, bir şeyi korumak anlamlarına gelir. Bir şeyi her durumda koruyup gereğini yerine getirmek demek olan ahidde hem yemin, hem de kesin söz verme anlamı vardır. Yemin, ahidin dini ve kutsi yönünü; söz verme de ahlakî yönünü teşkil eder. Ahd kelimesi İslami bir kavram olarak "ahd-ü misak" şeklinde kullanılmıştır. Ahd kelimesi, Kur'an'da 46 yerde geçer. Benzer anlama gelen misak kelimesi de 25 yerde kullanılır.

Ahid yani sözleşme iki türdür:

- 1) Allah ile insanlar arasında olan sözleşme
- 2) İnsanların birbirleriyle olan ahid ve sözleşmesi

I) ALLAH İLE İNSANLAR ARASINDA OLAN AHİDLEŞME

Kur'an-ı Kerim'de Allah ile insan arasında birçok ahidin gerçekleştiğini, bunlardan bazısının genel bir kısmının da özel ahitler olduğunu ilgili âyet ve âyet pasajlarından öğrenmekteyiz. Genel ahitle, Allah'ın belirli bir toplulukla değil, bütün insanlıkla (ruhlar âleminde) yaptığı antlaşma kastedilmektedir. Özel ahite gelince, Allah'ın peygamberlerle ve Ehl-i Kitap'la yaptığı ahittir.

A)Genel Ahitler

İnsanın bağlı kalması ve bozmaması gereken antlaşmaların ya da sözleşmelerin ilki,

Allah ile olan ahidleşmesidir. Öncelikle O'nun Rabb oluşunu ikrar edecek, kendi adına da, O'na kulluğunu yerine getirecektir. Peki nedir bu ahidleşme, ne zaman, nerede olmuştur?

Ruhlar Âlemindeki Diyalog

"Elestu bi rabbikum? ... Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"

Rabbimiz tarafından Adem (a.s)'den kıyamete kadar yaşayacak olan tüm insan topluluğuna yöneltilecek bir soru..."Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"

Bu sorunun kapsama alanında ben de vardım, sizlerde, anne karnındaki cenin de, bizden önce ölenler ve bizden sonra yaşayacak olan insanlar da vardı.

Bizlerin tek tek muhatap olunduğu bu soru Ruhlar Âlemi'nde sorulduğundan hatırlayamıyoruz. Bizlerin hatırlayamaması böyle bir vak'anın olmadığı anlamına gelmez tabi ki Çünkü Rabbimiz böyle bir diyalogun olduğunu Araf/172'de hatırlatıyor.

Bakıyoruz;

"Hani Rabbin Ademoğullarından, onların bellerinden soylarını dışarı aldı ve ben sizin Rabbiniz değil miyim diyerek kendilerini birbirine şahit tutmuştu da onlar da evet şahidiz demişlerdi."

Bu ayetten de anlaşılıyor ki;

"Annesinden doğan her bir canlı Rabbi'yle ahidleşmiş olarak imtihan sahasına "merhaba" diyor."

Ruhlar alemi nasıl bir yerdir? O kadar insan nasıl muhatap alındı? Ruh nasıldı? Karşılıklı ahitleşmeler nasıl oldu?

Bu tür gaybi sualler bizlere fayda vermeyeceği için Rabbimiz kitabında belirtmemiş.

Bizleri ilgilendiren mevzu; dünyaya gelmeden önce Rabbimize söz verip sadece ve sadece kendisini ilah kabul ederek çizdiği hudutların dışına çıkmamamız.

Gerek ameli manada gerekse ilmi anlamda Allah'ı tek Rabb, tek İlah, olarak kabul etmeye itikad ettikçe ahdimizi yerine getirmiş oluruz. Çünkü sadece emir ve nehy hakkı, helal kılma ve haram yapma hakkı, hüküm koyma ve yasaama hakkı Allah'a aittir. Tüm bunlar Allah'tan alınır. İtaat ancak O'na yapılır.

Dünyaya merhaba demeden önceki yaşadığımız ahitleşmeyi gördükten sonra şöyle bir soru yöneltebiliriz:

"Rabbimizin bizlerle ahitleşmesindeki hikmeti nedir?"

Yukardaki âyetin devamında merak ettiğimiz sorunun cevabını okuyabiliriz:

"Hani kıyamet günü: 'Bizim bundan haberi-miz yoktu' demeyesiniz diye, Rabbin, Ademogullarının sırtlarından zürriyetlerini (çıkartıp) almış ve onları kendilerine şahit tutup: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (diye buyurmuştu) Onlar da: Evet (Rabbimizsin) şahit olduk demişlerdi."

Yahut: "Daha öncede sadece atalarımız Allah'a ortak koşmuşlardı. Biz de onlardan sonra gelen bir kuşaktık. Şimdi (Atalarımız olan) o batıla saplananların işledikleri yüzünden bizi helak mi edeceksin demeyesiniz diye..."

Ahitlerini bozacak olan insanların nasıl bir mazerette bulunacaklarını bilen Allah-u Teala, sanki;

"Sakın böyle bir mazeretle karşıma çıkacağınızı zannetmeyin. Çünkü en başta ben size bunları bildirdim. Böyle bir özür kesinlikle kabul edilmeyecektir." der gibi en başta belirtmiş.

Buna benzer ahitleşme şekillerini birçok kurum ve kuruluşlarda da görebiliriz: Mesela;

Bir fabrika sahibi kendi fabrikasında çalıştıracağı işçilerden, kendisinin belirlediği şartlara uymaları için sözleşme yapıp imzalamalarını talep eder. Bu sözleşmede geliş ve çıkış saatleri, yemek, çay, mola saatleri, aylık ücret, izinsiz

gelinmediğinde kesilecek ücret miktarları yazılıdır. Bu şartlar altında sözleşmeyi imzalayıp çalışmaya başlayan bir işçi yukardaki maddeleri kabullenmiş sayılır.

Şimdi;

Fabrika sahibine; "Neden böyle bir sözleşme imzalayıp işçilerine imzalatma ihtiyacı hissettiniz?" diye bir soru yöneltirsek, vereceği cevap büyük bir ihtimalle;

"İşçilerimden herhangi birinin yarın karşıma çıkıp da mazeretler sunup, özür beyan etmesin diye imzalatmış" olur.

Zaten yapılacak en ufak bir itiraz karşısında imzalamış olduğu sözleşme imzası tartışmaya son noktayı koyacaktır.

Başka bir misal:

Biletini kesip şehirlerarası otobüse binen bir yolcu varacağı yere kadar biletin arkasındaki maddelere uymak zorundadır. Bunlar neler olabilir:

- Otobüste sigara içmek yasaktır.
- Kabuklu yemiş yemek yasaktır.
- Fazla bagaj ücrete tabidir.

Biletini alan yolcunun otobüste sigara içmesi ya da kabuklu yemiş yemesi sözleşmeye uymadığını gösterir ve otobüs muavininden dikkat çekilir. Artık o yolcu hiç bir itirazda bulunamaz.

Bu iki misalle ahitleşmenin neden gerekli olduğunu açıklamış olduk.

Rabbimizle olan diğer bir ahidde, gerek ameli manada olsun, gerekse pratik anlamda olsun İslam şeriatına tam anlamıyla bağlanmaktır. Allah (c.c) şöyle buyuruyor.

"Allah'ın size olan nimetini ve O'na verdiği-niz sözü hatırlayın. Hani işittik ve itaat ettik, demiştiniz." (Maide-7)

Gerçekten Müslüman Allah'ın kendilerini tanıttığı gibi olmalıdır:

"Peygamber, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, mü'minler de. Tümü, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine inandı." (Bakara-285)

O halde Müslümanın vahiy karşısındaki tutumu şöyle olacaktır: Dinlemek ve itaat etmek. Bu, ondan istenen ahid ve sözleşmedir. Ancak sapınca, isyan edince veya hatalı bir davranış

ve tutum içerisine girince işte bütün bunlar ahdi bozmaktır. Bundan dolayı tevbe emredilmiştir. Tevbenin anlamı ise, kişinin işledikleri hatalarından geri dönüş yapıp, doğruya yönelmesi demektir. Kısaca yeniden sözleşmeye girmek, o an bağlı ve sadık kalmaktır. Kişiyi işlediği hatalarından sonra, ahidden dışarı çıktığından geri dönüp o ahde girmek demektir.

Tarihte insanlar hep iki safa ayrılmışlardır. Birincisi; Rabbiyle yaptığı ahidine bağlı kalan, Allahtan başka rabler edinmeyen, gönderdiği Rasullere uyan 'Haniflerdir'. Onların varacağı yer altlarından ırmaqlar akan cennetlerdir.

Mahşerde (Onlara) Rahîm olan Rab'den "selâm" sözü vardır (Yasin 58).

İkinci saf ise; Rabbiyle yaptığı ahdi bozan, Allah'tan başka rabler edinen müşrik kâfirlerdir. Bunların gideceği yer ise cehennemdir. Ve Rab-bimiz onları mahşerde cennetliklerden ayırarak şöyle seslenerek, dünyadayken bozmuş oldukları ahidlerini hatırlatacak;

"Ey Âdemoğulları! Şeytana tapmayın, o size apaçık bir düşmandır ve bana kulluk edin, doğru yol budur, diye size and vermedim mi?" (buyurulacak) (Yasin 60-61)

Kur'an'da Allah'la kulları arasındaki ahidleşmelerden bahsedilmiş ve Allah adına verilen ahdin bozulmaması istenmiştir. Allah'la yaptıkları muahedeye sadık kalanlara büyük mükâfat vaad edilmiş (bkz. 48/Fetih, 10), ahdini yerine getirmeyenler fesatçı/bozguncu olarak nitelendirilmiş (bkz. 2/Bakara, 27) ve Allah'a karşı ahidlerini hiçe sayanların ahirette hiçbir nasip alamayacakları haber verilmiştir (bkz. 3/Âl-i İmran, 77). **"Siz bana verdiğiniz ahde sadık kalın ki, ben de size verdiğim ahdi ifa edeyim"** (2/Bakara, 40) mealindeki ayet değişik şekillerde tefsir edilmiştir. Bir yoruma göre ayette geçen birinci ahid, Allah'ın kullarına olan emir, yasak ve tavsiyeleri, ikinci ahid ise Allah'ın kullarına vaad ettiği af ve mükâfatıdır. Diğer bir

Müslümanın vahiy karşısındaki tutumu şöyle olacaktır: Dinlemek ve itaat etmek. Bu, ondan istenen ahid ve sözleşmedir. Ancak sapınca, isyan edince veya hatalı bir davranış ve tutum içerisine girince işte bütün bunlar ahdi bozmaktır. Bundan dolayı tevbe emredilmiştir. Tevbenin anlamı ise, kişinin işledikleri hatalarından geri dönüş yapıp, doğruya yönelmesi demektir. Kısaca yeniden sözleşmeye girmek, o an bağlı ve sadık kalmaktır.

görüşe göre birinci ahid Allah'ın ahdi, yani kulları üzerindeki hakkı, ikinci ahid de kulların rableri üzerindeki haklarıdır. Bir hadise göre Allah'ın kul üzerindeki hakkı, kulun şirk koşmaksızın kendisine ibadet etmesi, kulun Allah üzerindeki hakkı ise azap görmeden cennete girmesidir (Buhari, Libas, 101; Müslim, İman 48). Semavî dinler, Allah'la kulları arasında var olduğuna inanılan bir ahidleşmeye dayanır. Hz. Peygamberimiz, dua ederken, "Allah'ım! Gücüm yettiği kadar ahidine ve vaadine sadakat gösteriyorum" (Buhari, Tirmizi) der ve kendini O'na karşı daima sorumlu hissederdi.

Kur'an'da genel ahitler bağlamında değerlendirilebileceğimiz bir başka husus da, **"emanet" in** insanoğlu tarafından alınması, yüklenilmesidir. Allah Teâlâ, ilahi mesajında bu hususa ilişkin olarak şöyle buyurmaktadır: **"Doğrusu, Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif etmişizdir de, onlar bunu yüklenmekten çekinmiş ve ondan korkup titremişlerdir. Onu insan yüklenmiştir. Gerçekten insan pek zâlim ve çok cahildir."** (Ahzab-72) Bu âyet hakkında çeşitli yorumlar yapılmış ve buradaki "emanet"e, "farzlar, namazları kılma, zekâtı verme, ramazan orucunu tutma, haccetme, borcu ödeme, ölçü ve tartıyı tam yapma, ruhî ve bedenî yetenekler, akıl, sorumluluk, taat, mârifetullah, dinî vecibeler, uzuvlar" gibi anlamlar yüklenmiştir. Taberi âyetteki emanetin Allah'ın insanlara gönderdiği hak din, bu dinin yüklediği vecibe ve hükümler olduğunu ifade eden birçok rivâyet naklettikten sonra âyetteki emanetle hem dinî vecibe ve yükümlülüklerin hem de insanlar arasındaki emanetlerin, daha açık ifadeyle, bütün emanet çeşitlerinin kastedildiğini belirten görüşün en isabetli yorum olduğunu ifade etmiştir. Zemahşerî ve F. Râzî gibi bazı müfessirler buradaki emanetin "yükümlülük" (teklif) anlamına geldiği görüşündedirler. Çünkü onlara göre, birini yükümlü kılmak demek ondan kendi do-

ğasına aykırı davranmasını istemek demektir. Ayette göklerin, yerin ve dağların kabul etmediği emanet budur. Zira insan dışındaki varlıklar yaratıldıkları amaç doğrultusunda hareket etmek durumundadırlar. Mesela, meleklerin ibadetleri bile bir yükümlülük sonucu olmayıp insandaki yeme-içme gibi kendi doğalarının bir gereğidir.

Bu âyet, insanın yeryüzünde denenirken tâbi tutulduğu sorumluluğun büyüklüğünün sembolik bir ifade biçimidir. Bu "emanet", Kur'an'ın başka yerinde "hilafet" yani Allah'ın yeryüzünde temsil edilmesi olarak nitelenir.

Ayette Rabbimiz, insanın 'emanet' sorumluluğunu yüklediğini bildiriyor. Bu sorumluluğu biraz inceleyelim.

İnsanın Sorumluluğu

1-Tanımı ve Şartları

Sorumluluk: Kişinin kendi istek ve iradesi ile yaptığı ve yüklendiği işlerin hesabını vermesi bundan dolayı hesaba çekileceği bilincine denir. Sorumluluğun Arapça karşılığı, "mükellefiyet"tir. Mükellefiyet, "teklif kökünden türemiş bir kelimedir. En genel anlamıyla mükellefiyet, Yüce Allah'ın aklı melekeleri yerinde olan insanı, hilâfet ve emanet görevi ile yükümlü tutması demektir.

İslâm Hukukuna göre mükellefiyetin temel şartı, ehliyetidir. Yani bir insanın herhangi bir işle mükellef tutulması için o işe ehil olması şarttır. Bu da, kişinin kendisine yöneltilen hitabı anlayacak ve bu hitabın gereğini yerine getirebilecek güçte bulunmasıyla mümkündür. Çünkü mükellef tutulmada amaç, insanın yükümlü kılındığı işi yerine getirmesidir. Durum bu olunca, kendisine yöneltilen hitabı anlama gücüne sahip olmayan kişiden, tabii olarak bir işin yapılmasını istemek mümkün değildir. Bunun içindir ki Yüce Allah muhatap kabul ettiği insana hitabın mahiyetini kavraması için akıl idrak, temyiz(ayırt etme) kudreti ve irade hürriyeti vermiş, bu kudret ve hürriyeti tam olarak kullanabilecek yaşa geldiğinde de onu, söz konusu hitabın içeriği ile sorumlu tutmuştur. Abdullah Draz insanın sorumlu tutulabilmesi için:

1- İhtiyaç duyduğu her türlü imkânla donatılması,

2- Önünde değişik yolların bulunması,

3- Rahatlıkla ve kolayca düşünme ve araştırma yeteneğine sahip olması,

4- Mukayese yapabilecek kabiliyetle donatılması,

5- Gerçek anlamda irade hürriyetinin bulunması,

6- Yapmak istediğini yapabilecek kudrete sahip olması gibi bir takım imkânlarla teçhiz edilmesinin gereği üzerinde durmaktadır. İşte bu imkânlarla sahip olan insan, elbette kendi iradesiyle istediği şekilde hareket edebilme özelliğini elde etmiş olacaktır. Böyle olmalı ki, insan yaptığı her davranış ve faaliyetinden sorumlu olabilsin. Aksi halde sorumluluktan söz etmek mümkün değildir

2- Hilafet ve Emanet

Yukarıda sıraladığımız özelliklerle donatılmış olarak yaratılan insan, Kur'an'a göre yeryüzüne halife olarak gönderilmiştir.

"Sizi yeryüzünün halifeleri yapan, size verdiği (nimetler) hususunda sizi imtihan etmek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O'dur. Şüphesiz Rabbin cezası çabuk olandır ve gerçekten O, bağışlayan. Merhamet edendir" (En'am 165) ayeti bunu ifade etmektedir. Tabii ki bu fonksiyonu yüklenen insan, hiçbir zaman kendisini Allah'tan bağımsız hissetmeyecektir. Zira her ne kadar hilâfet, başkasının yerine vekâlet etmek anlamına gelirse de, burada sözü edilen vekâlet Allah adına yapılan bir vekâlettir. Yani kendisine naib ve vekil olarak mahlûkatı üzerinde bir takım tasarruflarda bulunsun, hükümlerini icra ve infaz etsin, kanunlarını yürütsün ve üstlendikleri bu göreve nesilden nesile intikal ettirsinler diye Allah, yüce iradesinden kudret ve sıfatlarından insana bir kısım yetkiler vermiştir. İşte insan söz konusu yetkiyi Allah adına kullanmak durumundadır. Böyle olunca onun tasarrufta bulunması asla mümkün değildir. Çünkü bu aynı zamanda bir emanettir.

"Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara sunduk; onu yüklenmekten kaçındılar, onun sorumluluğundan korktular; onu insan yükledi. Çünkü o, çok zalim, çok cahildir" (Ahzab 72) ayeti de bunu beyan etmektedir. Bilindiği gibi sorumluluk imtihan için söz konusudur. Hilâfetten bahseden ayetlerin sonunda imtihan sırrının zikredilmiş olması, hilafet ve emanet kavramının birbiriyle yakından ilgili olduğunu göstermektedir.

İnsana yönelik bu emanet onun, hem Allah'a hem nefesine hem de diğer insanlara

karşı haklarını kendi iradesiyle yerine getirme gibi bir sonucu ortaya çıkarır. Şayet insan üslendiği emânet görevini yerine getirmezse, emânete hiyânet etmiş olur. Bu yüzdendir ki, Yüce Allah söz konusu olumsuzluğa işaret ederek emânetin gereğini yerine getirmeyen insan için "zalûm" (çok zalim) ve "cehûl" (pek cahil) sıfatlarını kullanmıştır.

Bütün bunlar gösteriyor ki insan, dünya da ağır bir görev ifâ etmek üzere yaratılmıştır. Eğer durum böyle olmasaydı o zaman insanın yaratılışı abes olurdu. Esasen Kur'ân da:

"Sizi hakikaten boş yere yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi zannediyorsunuz?" (Mü'minun 115);

"İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı zannediyor?" (Kıyamet 36) şeklindeki beyanlarıyla insanın bir amaç için yaratıldığını göstermektedir. Bu amaç da, **"Cinleri ve insanları ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım"** (Zariyat 56) âyetiyle dile getirilmiştir. İşte söz konusu âyette belirtilen ibâdet görevi, emânetin içeriğini oluşturan hususların fiilî bir tezahürüdür.

3- Sorumluluğun Niteliği

İslâm dini, öncelikle şahsi sorumluluğu benimseyen bir dindir. İslâm dinine göre her fert, kendi yaptıklarından sorumludur. Başkalarının yaptıklarından sorumlu değildir. Halbuki Hristiyanlık inancına göre, "bütün insanlar Hz. Adem'in işlediği ilk suçun cezasını çekecektir. Hz. İsa kendi kanını feda etmek suretiyle bu lanet ve azaptan insanları kurtarmıştır." İşte İslam dini, atalarının günahlarından çocuklarını sorumlu tutan bu Hristiyanlık inancını reddederken ortadan kaldırmış, onun yerine şahsî sorumluluk prensibini koymuştur.

"Hiç bir günahkâr, başkasının günahını çekmez. Eğer yükü ağır gelen kimse onu taşımak için (başkalarını çağırrsa) onun yükünden hiç bir şey (alınıp) taşınmaz. Akrabası dahi olsa (kimse onun yükünü taşımaz)" (35/Fâtır, 18)

"De ki; Allah'a itaat edin! Peygambere itaat edin! Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki o peygamber; kendisine yükletilenden ve siz de kendinize yükletilenden sorumlusunuz." (24/Nur, 54)

"Ey iman edenler! Rabbinize karşı gelmekten sakının! Babanın oğlu, oğlun da

babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun!..." (31/Lokman, 33) hükümleri bu sorumluluk prensiplerini yansıtmaktadır.

Diğer taraftan da "(Gerçek şu ki) elbette kendi yüklerini (veballerini), kendi yükleriyle birlikte nice yükleri taşıyacaklardır..."(Ankebut-13) şeklinde ifade edilerek Kur'an'da diğer insanlarla olan ilişkiye de yer verilmiştir. Ancak bu durum da sonuçta sorumluluğu ferdilikten çıkarmamaktadır. Çünkü ferdi sorumluluk, her insanın kendi yapıp ettiklerinden sorumlu olması ve bunların neticelerini ceza ve mükâfat olarak görmesi demektir. Başkalarının günahını yüklenmek ise, günaha sebebiyet vermekten dolayı terettüp eden (gereken) bir cezadır. Bu da hiçbir zaman günahı işleyenine yerine ceza çekmek demek değildir.

Sorumluluktaki ferdiliğin toplum çapında ki takdiminde insan, sebebiyet vermesinden dolayı sadece cezaya ortak olmamakta aynı zamanda sevaba da iştirak etmektedir. Bu husus, her insanın toplumsal plânda da sorumlu olduğunu anlatan hadislerden birinde şöyle ifade edilmiştir:

"Her kim İslâm'da güzel bir çığır açar, kendisinden sonra da bu çığır devam ederse, (o güzel işi) yapanların sevaplarından herhangi bir şey eksilmeksizin, onu yerine getirenlerin sevabından bir benzeri de o çığır açana yazılır. Kim de İslâm'da kötü bir çığır açar ve kendisinden sonra da bu çığır devam ederse, onu yapanların günahlarından hiçbir şey eksilmeksizin, o yolda yürüyenlerin günahlarının bir benzeri de (çığır açana) yazılır" (Müslim).

Görüldüğü gibi insanları hayırlı işler yapmaya/güzel âdet ve çığırlar açmaya ve çirkin karşılanan yanlış ve boş şeyler ihdas etmekten sakındırmaya teşvik eden bu hadis, kötü bir şeyi ilk defa gerçekleştiren kişinin vebalinin, bu kötülük her yapıldığında, kıyamete kadar artacağını bize haber vermektedir. Bir şeyi ihdas etmekle, direkt müdahale bittiği halde endirekt yoldan etkisi devam ettiği için, onu ilk ihdas edenin payına daima günah yazıldığını belirten bir başka hadis de şudur:

"Haksız yere bir cana kıyıldığında, onun kanından bir pay da, Âdem'in ilk oğluna ayrılır. Zira cana kıymayı ilk defa icad eden odur" veya "cana kıymayı ihdas edenin ilki odur." (Buhari-Müslim)

Söz konusu hadislerden anlaşılmaktadır ki, ceza ve mükâfatın başkasına geçişi hep geriye doğrudur. Hristiyanlıkta günah hep geleceğe, yeni doğan nesillere intikal ederken, merkezi günaha iştiraki gerektirecek bir şey bahis konusu değildir. Ancak İslâm Dini, daha sonraki kötülöklere sebebiyet verdikleri için cezanın, ilk ihdas edenlere de yayıldığını bize haber vermektedir.

Burada bir başka husus üzerinde de durmamız gerekecektir ki o da şudur:

Herhangi bir yerde bir kötölük yapıldığı zaman Hz. Peygamber'in hadisine göre tedricen önce elle, sonra dille o kötölöğe engel olmamız; şayet bu yönde bir müdahaleye güç yetiremezsek o zaman da kalben buğzetmemiz gerekmektedir. (Müslim-Tirmizi). Bu hususların hiçbirisini yapmadığımız yani başkalarının kötölöklere engel olmak için gücümüz dâhilindeki meşru vasıtaları devreye sokmadığımız takdirde, kötölöğe rıza göstermiş olacağımızdan hemcinslerimizin suçlarından da sorumlu tutulacağımız Yüce Allah'ın beyanından anlaşılmaktadır: **"Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay ettiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, o kâfirlerle oturmayın. Aksi halde siz de onlar gibi olursunuz"...** (Nisa 140) Çünkü olumsuz bir sosyal olgu yani "aldırışsızlık" işlenmiş bir fiil gibi suç olarak telakki edilmiştir. Bir başka deyişle kötölöğe karşı müdahaleden çekinmek, pasif bir suç ortaklığı sayılmıştır.

Kısacası insanlar kendi öz fiillerinin sorumluluklarını taşıyacakları gibi, sapıklığa sürükledikleri kimselerin sorumluluklarına da iştirak edeceklerdir. Ayrıca yapılan herhangi bir kötölöğe kendi gücü oranında değişik vasıtalarla müdahale etme durumunda bulunan insan da, söz konusu sorumluluğunu yerine getirmedeği zaman, o kötölöğü yapan gibi aynı günahı taşıyacaktır.

4- Sorumluluğun Alanı

İslâm'da kişinin sorumluluk alanı Allah'ın emir ve yasaklarınca belirlenir. Sorumlulukla-

Takva kalbin, Allah sevgisinden uzaklaştırılacak herşeyden temizlenmesi yani büyük küçük hertürlü günahdan sakınılarak Yüce Allah'a nasslarda beyan edildiği şekilde ibâdet etmek demektir. Bu da Allah'ın insan üzerindeki hakkıdır.

rın sonuçlarına, karşılıklarına ilişkin düzenlemeler de yine Allah tarafından yapılır. Sorumluluk alanı içinde kalan davranışların bir bölümü için dünyada çeşitli karşılıklar, yaptırımlar öngörölür. Bu tür sorumluluklar ve yaptırımlar İslâm hukukunun başlıca konularından birisini oluşturur. Bununla birlikte sorumluluklar konusunda İslâm'ın öngördüğü asıl karşılıklar âhiret

hayatına ilişkindir. İnsanın bu dünyadaki tüm davranışları âhirette hesap konusu olacaktır. Yazılı bir kitap biçiminde insanın eline verilecek olan hesap işlemi, son derece ayrıntılı ve âdilâne biçimde yapılacak, kim bir zerre kadar kötölük işlemişse cezasını, kim de bir zerre kadar iyilik yapmışsa ödölünü görecektir. Çeşitli nimetlerle dolu sonsuz cennet hayatı ödölü; çeşitli süre ve derecelerdeki azapla cehennem hayatı ise cezâyı oluşturacaktır.

Gücünün üstünde herhangi bir yükümlölük öngörölme (Bakara 286) insanın üzerinde kendi nefsinin ve ailesinin hakkı olduğu gibi Allah'ın da hakkı vardır. **"Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi bir ateşten koruyun ki, onun yakıtı insanlar ve taşlardır..."** (Tahrim 66) âyeti Mevdûdî'nin de ifade ettiğı gibi insanın hem kendisini Allah'ın azabından kurtarmasını hem de ailesini Yaraticı'nın sevdiği birer kul olacak şekilde yetiştirmesi gerektiğini beyân etmektedir. Kişinin sorumluluk bilinci içerisinde hareket etmesi de Allah'ın kul üzerindeki hakkıdır. Bunu Kur'an "takva" kavramıyla dile getirmektedir. Bu kavram Kur'an'da 230 yerde geçer. Mekki âyetlerde korku, Medeni âyetlerde ise saygı anlamına gelmektedir. Çünkü Mekki âyetlerde daha ziyade müşriklerin, Allah'ın azabından korkmaları bağlamında kullanılmış, Medeni âyetlerde ise söz konusu korku ögesi giderek yerini Allah'a karşı duyulan derin bir saygı ve sevgiye bırakmıştır. İşte bu anlamı itibarıyla takva kalbin, Allah sevgisinden uzaklaştırılacak herşeyden temizlenmesi yani büyük küçük hertürlü günahdan sakınılarak Yüce Allah'a nasslarda beyan edildiğı şekilde ibâdet etmek demektir. Bu da Allah'ın insan üzerindeki hakkıdır.

Var Olana Sığınma

M. Cihat BATMAZ

“İnandığımız şeye inanmaya mahkûmuz” diyor, Kierkegaard.

İnsanların inandıkları veya iman ettikleri olgular genel itibarıyla erken çocukluk dönemi veya fallik dönemleri yaşadıkları ile iniltidir. Bir çocuğun varlığını ve özünü keşfedene kadar imanının edimsel yönde olduğunu söylememize bile gerek yoktur. Yaratıldığını ise çok daha erkenden ve bilinçli bir şekilde keşfedebilir. Yaratılmak ve var olmak, farklı anlamlardadır. Söz gelimi bir buzağı rahimden yeryüzüne düşer düşmez yaratıldığını fark edip ona göre davranmaya başlar, ama var olduğunu yüzde yüz anlaması büyük ihtimalle hiç gerçekleşmeyecektir. Hatta Descartes’in cogitosuna göre bu mümkün değildir. Descartes var olmayı düşünmeye indirgemiş midir yoksa yükseltmiş midir bu tartışılarsun, düşünmenin ve anlamının var olmak için mihenk taşı olduğu birçok düşünür tarafından kabul görmektedir. Varoluşçular bir mahlûkun uzayda kapladığı yerden çok, varlığının farkına varması ile hissettiği özün yaptığı diyafram baskısını anlamaya çalışmışlardır. Özellikle Sartre tarafından **bulantı** kelimesi diye adlandırılan bu hissiyat dindar ve tanrı tanımaz varoluşçular tarafından farklı yorumlanmıştır. Başını Karl Jaspers’in çektiği dindar varoluşçular **bulantı** hissinin yaratıcıya beslenen ümitsizlik ve özü anlayamamadan ileri geldiğini belirtirken, Heidegger ve Sartre gibi tanrı tanımaz varoluşçular ise insanların tanrıyı tanımlayamadıkları ve bu sebeple öze vakıf olamadıklarından kaynaklandığını savunurlar. Açıkçası son yüzyılda maddeciliğin benimsenmesindeki yaygınlaşma ve

varoluşçuluğun popülerleşmesi arasındaki doğru orantı Sartre’nin haklılığını perçinliyor. Yakın dönemde edebiyat, sinema ve bir çok sanat alanında varoluşsal sancıları görememek bu eserleri çok yüzeysel değerlendirmek anlamı taşır. Marks varoluşçu felsefeyi her ne kadar öznelci ve aksiyoner keti olarak suçlasa da, Sartre Marksizm’in varoluşçu temellere dayandığını söyler.

Aksiyoner olsun olmasın, bir insanın ye’se düşmesi, bulantı hissetmesi ve özünü zalimce sorgulaması kaçınılmaz görülür. Hatta bu durumun tanrı tanımaz insanlarda daha belirgin olduğunu savunduğu için, Sartre’ye karşıtları tarafından gizli softa yakıştırmaları yapılmıştır. Bu bağlamda bulantı çaresizliğinin, hastalığının ya da tercihinin, anti tezi olarak sığınma duygusunu benimseyebiliriz. En azından ben bunun mümkün olabileceğine kaniyim. En başta bu iki duygu durumunun da, fitri olduğunu inkâr eden çıkmayacaktır. Ayrıca iki hissin de birbirinin yokluğunda vuku bulduğunu göz önüne alırsak, birbirini bertaraf etme durumunu fark ederiz. Sığınma ve varoluşsal **bulantı** hislerini peşinen hak ve batıl olarak sınıflandırmak istemememle beraber, İslami fikir yapısının sığınma duygusunu imanda önemli bir merhale olduğunu kabul ettiğini hepimiz biliriz. Kuran-ı Kerim’in birçok yerinde yaratan, koruyan, gözeten gibi özelliklerinden ötürü Rabbe sığınmamız istenir ve bu ayetlerin devamında genelde sınırsak varoluşsal problemlerin bizim için rafa kalkacağı vaat edilir.

“De ki: “Sabahın Rabbine sığınırım. Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman

gecenin şerrinden." (Felak Sûresi),

"De ki: "İnsanların Rabbine, İnsanların yegâne Hükümdarına, İnsanların İlahına sığınırım." (Nas Suresi).

Mûsâ da şöyle dedi: "Ben, âhirete, hesap gününe inanmayan her kibirli ve zorbadan benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a sığınırım." (Mü'min Suresi 27),

"Ya Rabbî, de, şeytanların vesveselerinden, onların yanımda bulunmalarından Sana sığınırım!" (Mü'minin Suresi 97).

Bu ayetlerin dışında başka ayetler de bulmak mümkündür. Tabi bir vaadin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinden öte, vaade inanıp inanamamanın bulantı kavramıyla daha ilintili olduğunu düşünüyorum. Varoluşçular bulantının esas kaynağının **kaygı** ve ümitsizlik olduğunu söylerler. Ümitsizliği boşa çıkaracak şey ise sağlam bir ümit kaynağıdır, dolayısı ile vaat eden çok güvenilir demektir.

Marksist düşünürler varoluşçuluğu basit tabir ile hareketsizlik ve öznellik olarak tanımlayıp bizim söylediğimizin tersine din kaynaklı görmüşlerse de yakın zamanda üretilen Marksist düşünceye sahip kişilerin edebiyat ve sanat yapıtları bu tezi çürütmeye yeter. Ne var ki varoluş bulantısının insanı öznelliğe ve hareketsizliğe ittiğini kabul etmek gerekir. Bu durumun ise toplumun ve insanın güncel ve tarihsel problemlerini çözmenin önünde ciddi bir engel teşkil ettiğini görürüz. Marksistlerin bu konuda yakınlıkları haklı olmakla beraber getirdikleri çözümler tartışmalıdır.

İslam, Kur'an aracılığı ile ta 1400 yıl önceden insanoğlunun gelişen ve özellikle şehirleşen çağlarda ruhsal yalnızlığa düşüp varoluşsal sancılar çekeceğini tahmin edercesine, insanları kudreti ve vaatleri sonsuz yaratıcıya sığınmaya çağırmıştır. Marksizm ise bulantının en çözümü olarak daha fazla aksiyon, daha devrimci bir çizgi dolayısı ile daha fazla yıkımı işaret etmiştir. Peki doğru sonuçlar alabilmiş mi, orası muğlaklığını korumaktadır. Kuran'ı incelediğimizde sığınma ayetlerinden sonra insan hiçbir zaman hareketsizliğe veya öznelliğe davet edilmez.

İslam, Kur'an aracılığı ile ta 1400 yıl öncesinden insanoğlunun gelişen ve özellikle şehirleşen çağlarda ruhsal yalnızlığa düşüp varoluşsal sancılar çekeceğini tahmin edercesine, insanları kudreti ve vaatleri sonsuz yaratıcıya sığınmaya çağırmıştır.

Kutsal kitabın işaret ettiği nokta daha çok bulantının kaynağı olarak görülen kaygıdır. Sartre de bulantılı insanı kaygılı olarak tanımlar. Yaratıcıya teslim olan -ki İslam kelimesinin kökenidir- insanın ne kadar kudretli bir varlıkla çepeçevre kuşatıldığı tarif edilerek kaygı hissinden uzaklaşması sağlanır. Böylece varoluşsal bulantı ile meşgul olmayan insan kendini toplumu ve içinde

bulunduğu ekosistemi daha yaşanabilir hale getirebilmek için uğraş içine girecektir. Mahmut Toptaş tefsirinde Felak Sûresini yorumlarken sığınma duygusu ile ilgili çok güzel bir atasözümüzü hatırlatır: "İnsana güvenme ölür, ağaca dayanma kurur". Eskiden şehirleşme ve modernleşme bu denli hızlı olmadığı için bulantı gibi sosyolojik kavramlar insanların gündeminde olmasalar da sığınmak için güvenebilecek yegâne varlığın bize sınırsız bir kudret ve ömür vaat etmesi gerektiğini görebilmişlerdir. Kaldı ki ümit bağlamak ve gölgesine sığınmak için, mahlûkatın en güçlü iki varlığı olan insan ve tabiatı bile (burada ağaçtan kastın tabiat olduğunu düşünüyorum) geçicilik sıfatından dolayı yeterli görmemişlerdir.

Yazıya inanmanın kaçınılmazlığı üzerine söylenmiş bir vecize ile başlamıştık, inanma ile birlikte sığınma güdüsünün de kaçınılmaz olduğunu düşünmemek elde değil. Psikolojide çokça bahsi geçen ana rahmine dönme isteği, sığınma isteğinin yoğun bir şekilde yaşandığı zaman cenin pozisyonuna bürünme veya çağdaş sinemada bolca göndermeye maruz kalan; baba figürünün yaşattığı hayal kırıklığı sonrası yaşanan nevrotik problemler gibi konular buna örnek olarak gösterilebilir. Yani sığınma güdüsü yemek yeme, nefes alma gibi hem zorunlu hem de çıkarıp atmadığımız bir ihtiyacımızdır. Geçmiş dönemde sadece müreffeh ve bilgi düzeyi yüksek toplumlarda görüldüğü sanılan **kaygı**, iletişimin gelişmesi ve müreffeh olmanın farklılaşmasıyla daha da yaygın hale gelmiştir. Dolayısıyla sığınma ihtiyacı da daha anlamlı hale gelmiştir. Belki de esas eksiklik yaratıcıya yabancılaşma değil de, tevhit anlayışının işaret ettiği gibi yanlış otoritelere sığınmakta gizlidir. Ya da otorite olduğunu bize yanılsama ile kabul ettirmiş geçicilerde.

İmtihan Bilinci

Cefai DEMİREL

İmtihan kelimesine; Türkçe sözlüklerde **deneme, denetleme, inceleme, ölçüp biçme, sınav, test, yoklama** gibi anlamlar verilmiştir.

Fitne kelimesi Arapçada maden kaynatmak kirlerinden arınmak demektir.

Bela kavramının sözlük anlamı denemek, sıkıntı vermek ve bitkin hale getirmektir.

Musibet kelimesi 'isabet eden şey' demektir.

Allah(cc.), "iman ettim" diyen kulunu dünya hayatında imtihan edeceğini bildirir. İnsanların yalnızca diliyle **"ben inanıyorum"** demesi yeterli değildir. Dünya imtihan mekânı olarak yaratılmıştır. Yaşadığımız olaylarla sınıdığımız, imtihan olduğumuz bir alandır.

Mümin imtihan edildiğinin bilinci ile sürekli uyanık ve diri olmak zorundadır. Misal vererek açıklarsak, okul derslerinin sonunda imtihan ediliriz, imtihanı atlattıktan sonra 1 ay veya 2 ay rahat ederiz imtihan yoktur. Üniversite sınavını vermişsek oh. Sıkıntı bitti. Rahatız. Ehliyet sınavını geçtim yetmiş yaşına kadar bir daha kimse ehliyet sınavı sormaz. Ama müminin imtihanı akıl baliğ olduktan sonra her an her dakika ruhunu teslim edene kadar devam eden bir imtihandır. Sürekli başarılı olmak yada olamamak arasında, ahireti kazanmak ya da kazanamamak arasında geçecek bir ömür, sürekli bir imtihan hali. Bu bilinçte olmalıyız. Çünkü Rabbim bizlere bazen nimet verip şımarıp şımarmadığımızı, bazen yokluk verip tahammül

gösterip göstermediğimize, bazen makam verip emrimiz altındakilere davranışımıza, bezende çalışan olup işverenin malını emanet olarak mı gördüğümüze bakmaktadır.

Bizler farkında olalım ya da olmayalım sürekli bir imtihan halindeyiz ve her hareketimiz kayıt altına alınmaktadır. Zorluk yaşamadan ve o zorluk anlarında Rabbimize sadakatimizi, sabrımızı, tevekkül ve teslimiyetimizi göstermeden imtihanda başarılı olamayız ve ebedi mutluluğa ulaşamayız.

İnsanoğlunun imtihan edileceği ile ilgili ayetler

İnsanoğlu daha yeryüzüne inmeden, cennete yerleştirildiği gün yasak meyve ile imtihanı başlamıştı. Kıyametin kopuşuna kadar da her insan kendi zamanına özgü imtihanlardan geçirileceklerdir. Kuran nazarında hayat bir imtihanlar silsilesidir.

Cennete talip olanların, iman iddiasında olanların iddialarını denemek, inkâr edenlerin bize bildirilmedi dememeleri için, iman etmelerini sağlamak veya küfürlerini arttırmak için, iman edenlerle etmeyenleri ayırt etmek için tüm insanlık imtihana tabi tutulmaktadır.

Ankebut Suresi 2- "İnsanlar sırf 'inandık' demekle; hiçbir sınavdan geçirilmeksizin bırakılacaklarını mı sanıyorlar?"

Müminun Suresi 115- "Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzuru muza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız."

Al-i İmran Suresi 142- "Yoksa siz, Allah (cc.) içinizden çaba harcayanları ve sabredenleri belirtip, ayırt etmeden cennete gireceğinizi mi sandınız"

Al-i İmran Suresi 186- "Mallarınız ve canlarınız konusunda kesinlikle deneyden geçirileceksiniz, gerek kitap ehlinde ve gerekse müşriklerden birçok incitici söz işiteceksiniz. Eğer (bunlara karşı) sabreder ve Allah'tan korkarsanız, bu tutum azimliliğinizin, kesin kararlılığınızın bir belirtisidir."

Bakara Suresi 155-156- "Andolsun ki sizi biraz korku, açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azalma (fakirlik) ile imtihan eder, deneriz. (Ey Peygamber!) Sen sabırlı davrananları müjdele. İşte o sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman 'Biz Allah için varız ve biz sonunda O'na döneceğiz' derler."

Bakara Suresi 214- "Yoksa sizden önce gelip geçenlerin hali başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle bir yoksulluk, öyle dayanılmaz bir zorluk çattı ve öylesine sarsıldılar ki, sonunda peygamber ve beraberindeki müminlerle "Allah'ın yardımı ne zaman?" diyordu. Dikkat edin. Şüphesiz Allah'ın yardımı pek yakındır denildi."

Allah (cc) Amelimizin güzelliğine bakacak

Kehf Suresi 7- "Biz, insanların hangisinin daha güzel amel işleyeceğini deneyelim diye yeryüzündeki her şeyi, dünyanın kendine mahsus bir ziynet/süs yaptık."

Hûd Suresi 7- "O, hanginizin amel bakımından daha güzel olduğu hususunda sizi imtihan etmek için Arş'ı su üzerinde iken gökleri ve yeri altı günde yaratandır."

Mülk Suresi 2- O hanginizin daha güzel iş yapacağınızı denemek için, ölümü ve hayatı yarattı. O, üstündür, bağışlayandır.

Bizler dünyaya imtihan için gönderildik

Buraya kadar aktardığımız ayetlerden anlaşılacağı gibi bizler dünyaya denenmek, sınanmak için, nasıl davranacağımıza bakılmak için gönderildik. Yani dünya nimetlerinden faydalanalım, yiyip içip gezelim diye yeryüzüne gönderilmedik.

Farklı zamanlarda bir veya birkaç çeşit imtihanlara muhatap olacağız. Bu imtihanlarda bizler son nefesimizi verene kadar devam edecektir. Bizlerde müminler olarak bu bilinci kav-

rayabilirsek, karşılaştığımız bela ve musibetler (imtihanlar) karşısında daha sabırlı, metanetli ve hazırlıklı oluruz. İmtihanlar karşısında hemen yılmınlığa düşmeyiz.

Anlaşılabileceği üzere imtihanlardan kaçış veya kurtuluş yok, peki bizler nasıl bir imtihana talip olmalıyız. Nasıl bir imtihanın üstesinden gelebiliriz. İnşallah biraz da bunlara değinmeye çalışalım.

Bizlere verilen nimetler (mal, mülk) ancak bir imtihandır

Zümer Suresi 49-52- "İnsana bir zarar dokunduğu zaman Bize yalvarır. Sonra, kendisine tarafımızdan bir nimet verdiğimiz vakit, 'Bu bana ancak bilgimden dolayı verilmiştir' der. Hayır! O bir imtihandır, fakat çokları bilmezler."

Kasas Suresi 78- Karun ise "O servet bana ancak kendimdeki bilgi sayesinde verildi" demişti. Bizlere verilen nimetler (para, araba, ev, ürünler, sürüler, iyi bir eş, hayırlı bir anne baba, hayırlı evlatlar,) Ancak Rabbimizin bize verdiği bir imtihan vesilesidir.

Enam165- Sizi yeryüzünde halife yapan ve verdiği nimetler hakkında sınavdan geçirmek için bazılarınızın derecesini diğer bazılarınızdan üstün kılan O dur. Hiç şüphesiz Rabbinin cezalandırması gecikmesizdir, aynı zamanda O, bağışlayıcı ve merhametlidir.

Allah (cc) insanları eşit olarak yaratmamış (bilgi, beceri, kabiliyet, güzellik) ve eşit nimetlerde vermemiştir (zenginlik, ilim, soy nesep). Adil bir dağıtım yokmuş gibi görünse de Allah (cc) **Bakara Suresi 286.** Ayette; "Allah kimseyi gücünün yettiğinden başkasıyla sorumlu tutmaz" ve devamında "Rabbimiz bizden öncekilere yüklediği gibi bizim üzerimize de ağır yük yükleme, Ey Rabbimiz bizim gücümüzün yetmediği şeylerden bizi sorumlu tutma." diye de dua etmemizi tavsiye ediyor. Yani herkesin gücünün yettiği kadar yük veriyor, verilen nimetler kadar külfet ve sorumluluk yükleniyor.

Dünya metaı süslü kılınmıştır

İnsanlar olarak en büyük yanılgımız, bu dünya hayatının geçici olduğunu unutmamız ve aslında bir imtihandan geçmekte olduğumuzu unutmamızdır. Dünyada insanları etkileyebilecek, akıllarını çelebilecek pek çok güzellik ve süs vardır. Ahretin unutulduğu toplumlarda insanlar, doğdukları andan itibaren kendilerine süslü görünen bu değerleri elde etme hırsına kapılırlar.

Allah (cc) insanları dünyaya hırsla bağlayan bu süsleri şöyle belirtir:

Âl-i İmran Suresi 14-15- "Kadınlara, oğullara, kantar kantar yığılmış altın ve gümüşe, salma güzel atlara, hayvanlara ve ekinlere duyulan tutkulu şehvet, insanlara süslü ve çekici kılındı. Bunlar dünya hayatının metaidir. Asıl varılacak güzel yer Allah katında olmalıdır. De ki: 'Size bundan daha hayırlısını bildireyim mi? Korkup sakınanlar için Rablerinin katında, içinde ebedî kalacakları, altından ırmaklar akan cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır. Allah, kullarını hakkıyla görendir."

Müminler olarak bizlerin yapması gereken dünya nimetlerinin albenisine kendimizi kaptırmamak ve birbirimizi din nasihattir hadisi gereğince uyarmaktır.

Varlıkla nimetlerle imtihan nefsimize hoş gelir

Müslümanlar olarak zengin olmayı ve fakirlere yardım etmeyi, hayır yapmayı, cömert Müslüman olmayı istemişsinizdir. Ebetteki böyle düşünülmesi, istenmesi güzeldir. Benim anlatmak istediğim varlıkla imtihanın yoklukla olan imtihandan daha zor olduğudur. Rabbim bizlere varlık vermemişse İnşallah bizim hayrımızadır. Belki de taşıyamayacağımız için vermemiştir. En doğrusunu Allah (cc) bilir. Rasulallah'ın (sav) terbiyesinde yetişmiş mescit kuşu Salebe'nin durumunu hepimiz biliyoruz.

Varlık, afiyet ve iyiliklere karşı verilen imtihan, belâ ve musibetlere karşı verilen sabır imtihanından daha güçtür. Para ile zenginlikle imtihan, fakirlikle imtihandan daha zordur. Ashâb-ı kiramdan bazılarının şöyle söyledikleri rivayet edilir: "Sıkıntı ve güçlüklerle imtihan edildik, sabrettik; ama bolluk ve genişliğe müptelâ olduğumuzda, rahatla denendiğimizde sabredemedik." Bu sözün Hz. Ömer'e ait olduğu da rivayet edilir. (Râgıp el-İsfahanî, el-Müfredât, s. 61)

Bugün Türkiye olarak açlıkla imtihanımız yoktur. Lüks'le imtihanımız vardır. Onun var benim neden olmasın. Obezite de dünya sıralamasında ilk onlara giriyoruz.

Abdurrahman bin Avf

Hazreti Abdurrahmân bin Avf, Resûlullahın sağlığında Allah yolunda çok mal harcadı. Üç kere malının yarısını verdi. Birinci defa 4000 dirhem, (4000=400 DİNAR =1760 GR al-

tın=176,000 eski para ile 176 milyar), ikincide 40 000 dirhem (17 600 gr altın=eski para ile 1 trilyon 760 milyon) ve üçüncüde de 40 000 altın sadaka olarak Allah yolunda dağıttı. Uhud savaşı esirlerinden 30 tanesini azad ettirdi ve her birine 1000 altın dağıttı. Tebük seferi için 500 at ve 500 yüklü deve verdi.

Bizans altın para birimi **dinar= 4.4 gr.**,

İran gümüş para birimi **dirhem=2.8 veya 3.36 gr, ortalama 3 gr)**

Hz. Ömer devrinde 1 dinar=10 dirhem olarak kullanılmıştır.

Harun reşit zamanında 1 dinar=20 dirhem olarak kullanılmıştır.

Hz. Peygamber'in vefatından sonra bir gün Medine'de bir heyecan ve kalabalık meydana gelmişti. Bunun sebebini soran Hz. Âişe (r.a.)'ya Abdurrahman b. Avf'ın (r.a) kervanının buğday, un ve çeşitli zahire yüklü **yedi yüz devesi** ile (500 olduğu rivayeti de var, Ahmet AĞIRAKÇA), şehre yaklaştığı söylenince Hz. Âişe (r.a) söyle demişti Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu, **"Abdurrahman sıratından geçerken düşer gibi oldu ama düşmedi."** Bir başka rivayette de Rasûlullah (sav) efendimizin, **"Abdurrahmân bin Avf, Cennete diz üstü girer."** buyurduğunu bildirince, develerin hepsini yükleriyle birlikte Allah yolunda dağıtmıştır. Bedir harbinde bulunup da sağ kalanların her birine, kendi malından 400 dirhem (2 kg civarında) altın para verilmesini vasiyet etti. Vasiyeti hemen yerine getirildi.

Müminler olarak yoklukla, hastalıkla, imtihana razı değiliz varlıkla imtihan kolay mı? zannediyoruz. Bu imtihandan kaç yiğit galip çıkabilmiş? O mübarek sahabe bile sıratında tökezlemişken, kim Abdurrahman bin avf (r.a) olabilir?

İmtihanın ağırsa şükret

Sahabelerden Sa'd (r.a) rivayet ediyor:

Dedim ki: 'Ya Rasulallah, insanların belâsı, imtihanı en çetin olanı kimdir? Buyurdu ki:

"Peygamberler ve sonra da derece derece müminlerdir. Kişi, dini oranında belâ görür, imtihan edilir. Dini kuvvetli ve sağlam ise imtihanı ağır olur. Dininde zayıflık söz konusu ise, dini kadar imtihana tâbi tutulur. Belâ insanın yakasına öylesine yapışır ki, günahsız gezene kadar peşini bırakmaz." (Tirmizî, c.7, s.78-79; Süyûtî, Câmiu's-Sağîr, c. 1, s. 136; Ahmed bin Hanbel)

Bela ve musibetler ne kadar büyükse bizim imanımızın büyüklüğüne delildir. Asıl korkmamız gereken imtihan edilmediğimiz zaman olmalıdır. Doktorlar ümitsiz vakanın canını yakmazlar. Gönlünce yesin içsin, gezsın derler. Allah (cc.) bizi imtihan ediyor canımızı acıtıyorsa ne mutlu bize. Hala bizde ümit var demektir. İmtihan edildiğimiz duruma sabır göstermeliyiz. İmtihan edildiğimiz durumdan şikâyetçi isek kendimize bir soralım **biz nasıl bir imtihan istiyoruz?** Diğer imtihanlar daha mı kolay?

"Sevabın çokluğu, belânın büyüklüğüyle beraberdir. Allah, bir toplumu sevdiği zaman şüphesiz onları (sıkıntı, musibet ve belâlarla) imtihan eder. Artık kim bir (imtihan edildiği belâ ve musibetlere) rızâ gösterirse, Allah'ın rızâsı (ve sevabı) o kimseyedir. Kim de (imtihan edildiği belâ ve musibetlere) öfkelenir (ilâhî hükme rızâ göstermez) ise, Allah'ın gazabı (ve azâbı) o kimseyedir." (İbn Mâce, Fiten 23, hadis no: 4034)

Derdin, imtihanın yoksa o zaman kork

İmam-ı Gazali hazretleri buyuruyor ki: **"Firavun 400 yıl yaşamıştı. Bir kere başı ağrıamamış, ateşi olmamıştı. Bir kere başı ağrısaydı, herkesin kendine tapınmasını istemesi hatırına gelmezdi."** Kimya-ı Saadet.

"Firavun dört yüz yıl boyunca asla baş ağrısını görmemiştir" (Suyuti, ed-dürrül mensur Araf 103 tefsirinde)

Allah (cc.) buyuruyor ki; "İnkâr edenler sanmasınlar ki, kendilerine süre vermemiz kendileri için hayırlıdır. Sadece günahlarını artırmaları için onlara mühlet veriyoruz. Ve onlar için alçaltıcı azap vardır" **Ali İmran 178**. Başımıza bela gelmiyorsa bilinmelidir ki bu bizim hayrımıza bir durum değildir. Bazı kimselerin sağlıklı, hali vakti yerinde, işlerinin yolunda olması bizleri aldatmamalıdır. Allah'ın (cc.) onlara sadece mühlet vermesinden dolayıdır.

Sahabelerden Sa'd (r.a) rivayet ediyor: Dedim ki: 'Ya Rasulallah, insanların belâsı, imtihanı en çetin olanı kimdir? Buyurdu ki:

"Peygamberler ve sonra da derece derece müminlerdir. Kişi, dini oranında belâ görür, imtihan edilir. Dini kuvvetli ve sağlam ise imtihanı ağır olur. Dininde zayıflık söz konusu ise, dini kadar imtihana tâbi tutulur. Belâ insanın yakasına öylesine yapışır ki, günahsız gezene kadar peşini bırakmaz." (Tirmizî)

Herkes cennetin en güzelini ama imtihanın en hafifini ister, öyle bir piyango yok

"Sevabın çokluğu, belânın büyüklüğüyle beraberdir. Allah, bir toplumu sevdiği zaman şüphesiz onları sıkıntı, musibet ve belâlarla imtihan eder. Artık kim imtihan edildiği belâ ve musibetlere rızâ gösterirse, Allah'ın rızâsı ve sevabı o kimseyedir. Kim de imtihan edildiği belâ ve musibetlere öfkelenir, ilâhî hükme rızâ göstermez ise, Allah'ın gazabı ve azabı o kimseyedir." (İbn Mâce, Fiten 23, hadis no: 4034.)

Müminler olarak bil-meliyiz ki bela ve musi-

betler bizlerin mertebesinin yükselmesi içindir. Büyük bela ve musibetlere uğrayanlar peygamberlerdir. Öyleyse bizlerde belaların bizlere mertebemizin yükselmesi için gönderildiğini bilerek sabredeceğiz.

Müminun Suresi, 111- "Bugün ben, gerçekten onların sabretmelerinin karşılığını verdim. Şüphesiz onlar, 'kurtuluşa ve mutluluğa' erenlerdir."

Hastalıklarla imtihan

Hadis: "Yüce Allah buyuruyor ki: 'Mü'min bir kulumu bir hastalığa müptelâ ettiğim zaman Bana hamd ederse anasından doğduğu günkü gibi günahlarından temiz olarak yatağından kalkar. Yüce Allah buyuruyor ki: Ben kulumu bağladım, sınadım (şimdi ey meleklerim:) sağlam iken ona yazdığınız sevaplar gibi hastalık zamanı için de aynı sevapları yazın.'" (Ahmed bin Hanbel, Müsned IV/123)

Sahabelerden Abdullah diyor ki: "Rasûlullah'ın huzuruna girdim; Yâ Rasûlallah, dedim, çok ateşin var. Evet dedi, Ben sizden iki kişinin hastalığı kadar hastalanırım. Ben: Şu halde, senin için ecir vardır deyince buyurdu ki: Evet, aynen öyle. Hiçbir Müslüman yoktur ki, ona bir diken ve daha küçük bir şey de olsa eziyet veren bir şey isâbet etsin de, Allah o şeyi, ağacın yapraklarını dökmesi gibi, o Müslüman'ın günahlarına keffâret

kılarak günahları ondan dökmesin.” (Buhârî; Askalânî, S. Buhârî Şerhi, c. 10, s. 111)

Mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır

Mala ve çocuklara karşı olan tutku, onları ve aileyi koruma ve kollama duygusu insanı bazen adaletten uzaklaştırabilir, haddi aşır haksızlık yapmaya sürükleyebilir. Böyle yapmak da ilâhî ölçülerden sapma sonucunu doğurur. Bu da insan için bir imtihan sebebidir.

Enfâl, 28- “Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir. Allah’a gelince; büyük mükâfat O’nun yanındadır.” Ayrıca bkz. Teğâbûn 15.

Tegabûn 14. “Ey iman edenler, Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlarda vardır. Onlardan sakının. Ama affeder, kusurlarını başlarına kakmaz, hoş görür ve bağışlarsanız, bilin ki Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.

Rabbim evlatları süslü gösterir, nimet olarak verir, bizlere destek olurlar, bizleri sevindirirler. Bezen de hayırsız evlat olarak verir bizlere, zarar verirler. Her iki şekilde de evlatlarla, eşle bizleri imtihan eder.

Evlatla imtihan edilmek ister misiniz?

Kendi imtihanımızın ağır olduğunu mu düşünüyoruz? Diğer imtihanların kolay olduğunu mu düşünüyoruz? Hiç zannetmeyelim. İnsanoğlu olarak, güzel olanla, iyi olanla, akıllı olanla, uyumlu olanla, yardımcı olanla beraber olmayı seviyoruz. Fakat yardıma muhtaç olanla, bize yük olacakla beraber olmayı sevmiyoruz. Zor olanla imtihan edilmeyi sevmiyoruz. Zor olanlardan kaçıyoruz.

Ne güzel ki, bizler ne kadar hatalı, kusurlu, özürlü olsak da bizleri bırakmayan bir Allah (cc.) var. Bizler ne kadar suçlu da olsak o affetmeye hazır, dualarımıza icabet eden bir Allah (cc) var. Dua edelim, ondan imtihanlarımız için yardım dileyelim. O yardıma muhtaç olanlara hiçbir zaman sırtını dönmez.

Bakara 155- “Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.” Müminler olarak mutlaka imtihan olacağız. Bazı kardeşlerim yoksulluktan, bazılarımız sağlıktan şikâyetçi olabiliriz. Kendimize bir soralım nasıl olsa imtihan olacağım, **neyle imtihan olmak isterim?** Evlatla imtihan edilmek daha mı kolay? Canla imtihan edilmek daha mı kolay

Peygamberler de imtihan edilir

İmtihan kuralı herkes için geçerlidir. Yani, bütün insanlar imtihan edilmektedir. İnsanın imtihana tâbi tutulması Allah’ın bir sünnetidir. Peygamberler bile imtihan edildiler. Meselâ Hz. Zekeriya ve Yahya canları ile imtihan oldular. Hz. İbrahim, oğlunu kurban etmesi için emredildiği rüyayla imtihan edildi. Hz. Yusuf Züleyha ile imtihan edildi. Hz. Eyüp hastalıkla imtihan edildi. İmtihani başaranların imanı daha da güçlenir, başaramayanlar ise sapkınlıklarının daha da ileri giderler.

Sahabelerden Sa’d rivayet ediyor: Dedim ki: “Ya Rasûlallah, insanların belâsı/imtihanı en çetin olanı kimdir? Buyurdu ki: “Peygamberler ve sonra da derece derece müminlerdir. Kişi, dini oranında belâ görür/imtihan edilir. Dini kuvvetli ve sağlam ise belâsı ağır olur. Dininde zayıflık söz konusu ise, dini kadar belâ görür/imtihana tâbi tutulur. Belâ insanın yakasına öylesine yapışır ki, günahsız gezene kadar peşini bırakmaz.” (Tirmizî, c. 7, s. 78-79; Süyûtî, Câmiu’s-Sağîr, c. 1, s. 136; Ahmed bin Hanbel)

“İnsanların belâ/imtihan yönünden en şiddetlisi, en çok belâyâ müptela olanları peygamberlerdir, sonra Salihler, sonra da derece derece iyi hal sahibi diğer mü’minlerdir.” (Dârimî, c. 2, s. 320; Sabuni, Muhtasarı Tefsir-i İbn Kesir, III/28; Taberânî, Mu’cemu’l-Kebir; Süyûtî, Câmiu’s-Sağîr c. 1, s. 136; Keşfü’l-Hafâ, I/144) “Allah, sevdiği kavmi daha çok belâyâ/sınava uğratar.” (Keşfü’l-Hafâ, I/80)

Sonuç olarak bir imtihan dünyasında olan bizlerde sıkıntılarla, dertlerle, geçim sıkıntılarıyla karşılaştığımızda, evlatlarımızla, eşlerimizle sorunlar yaşadığımızda, sağlıkla ilgili şikâyetlerimiz olduğunda, neden bunlar benim başıma geliyor demeyelim. Dünya bir imtihan dünyası ve bunlar benim de başıma gelecek diyelim ve sabredelim.

Biz sabretmeyi bilelim, istemeyi bilelim. Dua ediyorum ama kabul olmuyor diyorsak, henüz vaktinin gelmediğini bilelim veya bizim için hayırlı olmadığını bilelim, bunun imtihan vesilesi olduğunu bilelim ve ona günahsız ağızlarla dua edelim.

İmtihanlarımıza sabretmek, Allah (cc)’dan dua ile yardım istemek ve sonucun hayırla bitmesi temennisiyle esen kalın.

Nübüvvet Kervanı: Hz. Lut (as)

Soner ARSLAN

*“Rabbinizin sizler için yarattığı eşleri bırakıp da insanlar arasında erkeklere mi yanaşıyorsunuz!
Doğrusu siz haddi aşmış bir kavimsiniz.”
(Şuara suresi 165-166)*

Allahû Teâlâ, Lût (as)’a ve içerisinde yaşamış olduğu Sedum kavminin kıssasına Kur’an’da yer vererek, hem Hz. Peygamber dönemindeki topluma, hemde kıyamete kadar gelecek kavimlere bu kıssa örneği içinde cinsel konuların sınırlarını belirlemiş, buna göre hayat sürdürmelerini istemiş ve bu doğrultuda hayatlarına çeki düzen vermelerini, yaşantılarını düzenlemelerini istemiştir.

Allahû Teâlâ insanı yaratmış, ona nefis vermiş ve ardından nefsi ihtiyaçlarını giderecek meşru yollar göstermiştir. Toplumu bozacak, nesli yok edecek davranıştan kaçınmalarını isteyerek uyarmış, yanlış davranışlar sergileyip kişisel ve toplumsal huzuru bozacak hareketlerden kaçınmayı ve dolayısıyla toplumun refah ve huzurunu kaçırmadan hayatımızı ikame etmemizi istemiştir.

İnsanın tüm hayatına hükmeden Rabbimiz, Kur'an'da, insanın ibadet hayatına, kişilerle ilişkilerine, alış-verişine, yeme-içmesine ve sair tüm yaşantısına yönelik yol gösteren ayetler vermiş ve kurallar koyduğu gibi, yine insanın cinsel konularda da sınırlarını çizmiş, helal-haram boyutunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla insanın tabi bir parçası olan ve aynı zamanda neslin devamlılığı için gerekli olan cinsel arzularının da sınırlarını çizmiş ve ona göre hareket etmelerini emretmiştir.

Fuhşun alenen işlendiği günümüz toplumunda, cinsel bunalımlar hat safhaya ulaşmış, cinsel ilişkilerin bırakın gizli işlenmesini, alenen işlenir duruma gelmiştir. Hatta milyonlara hitap eden televizyon kanalları, gazeteler ve dahası internet, tüm mahremiyet kurallarını çiğneyerek fuhşu meşrulaştırmış, aile kavramını yıkarak, cinsel ilişkileri karma karışık hale getirmiştir. Bu yaptıkları ahlaksızlığı da gayet doğal bir şeymiş gibi altın tepside sunarak, nesli yok edebilmek için adeta seferber olmuşlardır.

Lût (as)'un kavminin, helakına sebep olan eşcinsellik maalesef günümüz toplumunda da baş göstermiş ve insanı hayrete düşürür bir şekilde yine Lût kavmi gibi alenen işlenir bir hal almıştır. Sözde insan hakları savunucusu Batı, eşitlik ve özgürlük adına fuhşu normalleştirerek aile kavramını yok ettiği gibi, yine özgürlük ve insan hakları adına eşcinselliği yasallaştırarak yaygınlaştırmaya ve nesli yok etmeye çalışmaktadır. Bugün Avrupa denilen, Müslümanların bile Avrupa adını söylerken ağızlarından hayranlık döküldüğü bu Hristiyan birliktelikte, özgürlük adıyla eşcinsellik yasal zemine oturtulmuştur. Bu tür sapık insanlar, gayet doğal bir şey gibi belediyelere giderek evlilik akdi gerçekleştire bilmektedirler.

Sözde insan hakları, eşitlik ve özgürlük savunucusu Batı, insan hakları adına, insanın mahremiyet haklarını hiçe sayarak, insanın yaratılış fitratını bozmuş ve insan haklarını çiğneyerek

Lût kavmi, âlemler içinde kendilerinden önce görül-meyen sapıkça bir davranışa meyletmişler ve bu halleriyle ün salarak meşhur olmuşlar-dı! Bu sapık davranışları da tarihe Lûtilik olarak geçmiştir. Bu kavim, insan soyunun devamı için zorunlu olan cinsel ihtiyacı, Allah'ın çizdiği meşru yolun dışına çıkmakla kalmayıp, toplumu ifsada gö-türen ve nesli yok eden haram bir fiile yönelmişlerdir.

özgürlüklerini elinden almıştır. Bu sözde Hristiyan birliktelik, kendi toplumlarında nesli bozdukları gibi, müslüman toplumlarda da aynı şekilde nesli bozmak için seferber olmuş durumdadırlar. Birlikte-liklerine katılabilmek için kapılarını aşındırdığımız, imrendiğimiz Avrupa'da, aile hayatı felç olmuş, karma karışık ilişkiler almış başını yürümüş, eşcinsellik hat safhaya ulaşmış ve dolayısıyla da nesil bozulmuş bir durumdadır. Kendi toplumlarını bozmuş bu millet, müslüman toplumları da kendi toplumlarına benzetmek için ellerinden gelen tüm gayreti sarf etmektedirler.

Dolayısıyla şuan yaşadığımız bu dönemde, Rabbimizin Kur'an'da bahsettiği Lût kavmi kıssasını, idrak ederek okumalı, öğrenmeli ve temiz fitratımızı koruyarak hayatımızı ona göre idame etmeliyiz. Rabbimiz Lût kavmi kıssasıyla çok büyük dersler vermiş, ibret almamız gerekliliğini vurgulamış ve buna göre yaşantımızı düzenleyerek yoldan sapmamamızı ve nesli korumamızı emretmiştir...

Lût (as), Hz. İbrahim (as)'in yeğenidir ve onunla aynı dönemde yaşamıştır. Hz. İbrahim (as)'e inanmış ve ona tabi olmuştur. İbrahim (as)'in ateşe atılma hadisesinden sonra onunla birlikte hicret etmiş ve daha sonra da Filistin'in güney doğusunda yer alan Sedom şehrine giderek oraya yerleşmiştir. Bir müddet sonra da Allahû Teâlâ tarafından Sedom halkını uyarıp, hakkı tebliğ üzere peygamber olarak görevlendirilmiştir. Ayeti kerimede bu durum şöyle ifade edilmektedir:

"Şüphesiz Lût da resullerdendi." (Saffat 133)

Kur'an-ı Kerimde İbrahim (as) kıssası zikredilirken, Lût'un da kendisine iman edenlerden olduğu geçmektedir¹ ve yine Lût kavmini helak etmek üzere gönderilen meleklerin İbrahim (as)'e de uğramaları her iki peygamberinde birbirlerine yakın bölgede yaşadıklarına işarettir. Ve yine Lût kavminin yaşadığı bölgenin Hz.

Peygamber dönemindeki Arapların ticaret yolunun üzerinde olduğu² ve dolayısıyla Lût kavminin akıbetinin sabah-akşam gözlerinin önünde olduğu vurgulanarak müşrik Araplar uyarılmaktadır.

Lût kavmi, âlemler içinde kendilerinden önce görülme- yen sapıkça bir davranışa meyletmişler ve bu halleriyle ün salarak meşhur olmuşlardır! Bu sapık davranışları da tarihe Lûtîlik olarak geçmiştir. Bu kavim, insan soyunun devamı için zorunlu olan cinsel ihtiyacı, Allah'ın çizdiği meşru yolun dışına çıkmakla kalmayıp, toplumu ifsada götüren ve nesli yok eden haram bir fiile yönelmişlerdir. Ayeti kerimede:

"Lût'u da hatırla, hani o kavmine şöyle demişti: 'Gerçekten siz, âlemler içinde sizden önce hiç kimsenin yapmadığı hayâsızlığı yapıyorsunuz. Erkeklerle yaklaşıyor, yol kesiyor ve toplantılarınızda fena şeyler yapıyorsunuz.'" **(Ankebut 28-29)**

Lût (as), işte böyle bir kavmi, sapıklıklarından vazgeçirmek, onları uyarmak, korkutmak ve hidayete iletmek üzere görevlendirilmişti. Diğer peygamberlerden farklı olarak işi biraz daha zor ve çetindi, Rabbinden almış olduğu bu görev oldukça zor, meşakkatli ve sabır gerektirmekte idi. Zira sadece Allah'a imanı, kendisine itaati emretmekle görevli değil aynı zamanda bu sapık hallerini de terk etmeleri için uğraşması gerekmektedir.

Sedom halkının bu sapık halleri sadece birkaç kişi tarafından değil bir virüs gibi bütün halkı sarmıştı vede bunu saklı gizli değil, meşrulaştırarak her yerde ve hiç kimseden çekinmeden alenen yapmakta idiler. İşte Lût (as), böyle bir kavme elçi olarak görevlendirilmişti. Lût (as), doğru yoldan sapmış bu kavmi, Allah'a davette başlamış, doğru yola yönelmelerini, yapmış oldukları sapıkça fiillerden vazgeçmelerini, yol kesip eşkıyalık yapmamalarını, fitratlarına dönmelerini tebliğ etmiştir. Kendisine iman edip, çağrısına kulak asmadıkları takdirde gazaba uğrayacaklarını bildirmiştir. Bu tebliğini sunarken de Hz. İbrahim (as)'e indirilen sahifelere tabi olarak görevini ifa etmiştir.

Lût kavminin yapmış olduğu bu iğrenç eşcinsellik hareketi tüm toplumca alenen yapılması kendilerinden önce hiçbir toplumda görül- müş bir olay değildi. Lût kavmi, Allah'ın koymuş olduğu sınırı çiğneyerek hiçbir canlı fitratıyla uyuşmayan, hiçbir mahlûkatta görülme-

miş bu iğrenç hareketi, içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan, hiçbir kimseden utanmadan normal bir davranış haline getirmişlerdi. Oysa Allahû Teâlâ fitrat olarak erkeği kadına, kadını erkeğe meyilli yaratmış ve neslin devamlılığı için nikâh akdiyle helal bir yoldan bir birliktelik kurmalarını istemiştir. Ayeti kerimede kadın ve erkeğin birbirleri için yaratıldığını ve nesillerinin devamı için meşru bir birliktelik kurmalarını istemektedir.

"...Onlar sizin örtünüz, sizde onların örtüleri- siniz." **(Bakara 187)**

Allahû Teâlâ varlıklar âleminde her canlıyı çift çift yaratmıştır. Bu yaratılış insanlardan tutun, hayvanlara, bitkilere hatta atomlara kadar aynıdır. Hiçbir hayvan, hiçbir bitki ve adlarını bilmediğimiz hiçbir canlı Allah'ın koymuş olduğu bu fitratı bozarak, fitratı olan, karşı cinsi bırakıp kendi cinsine meyletmemiş ve kıyame- te kadar da meyletmeyecektir. Zira onlar fitratlarının gereğini yapmakta ve Allah'a boyun eğmektedirler. Fakat Allah'ın kendilerini seçme ve reddetme konusunda özgür bıraktığı insan, Allah'ın birliğini reddederek şeytana veya Allah'tan başka diğer varlıklara, putlara, kendi nefislerine kulluk ettikleri gibi, akıllarını kullanmayıp şeytanın vesveselerine kanarak Allah'ın kendileri için yarattığı eşlerini bırakıp hemcinslerine meyledebilmektedirler.

Adı Lûtîlik olarak tarihe geçen bu eşcinsel- lik, insanın hafsalasının alamayacağı bir olaydır. Zira Allahû Teâlâ dişi ve erkek organlarını öyle bir düzen içinde yaratmıştır ki fitri olarak karşı cinsler birbirlerine meyillidirler ve karşı cins varlıklar bu birleşme sonucunda bir haz alırlar, hemcins varlıklarda ise böyle bir organik yapıdan söz etmek mümkün değildir. Böyle bir organik yapıya rağmen eşcinsellik gibi bir sapıklığın akla mantığa uyan hiçbir tarafı yoktur.

Lût kavminin bu mirası! Çeşitli medeniyet- lerde, çeşitli şekillerde görülerek günümüze kadar gelmiştir ve günümüz çağında adına Batı medeniyeti dediğimiz, ilerici, çağdaş ve doğu ülkelerini sömürerek gelişmiş bu medeniyette, eşcinsellik alabildiğince yaygınlaşmış ve bu sapıkça davranışı alenen yapabilmek için, güya insan hakları, demokrasi ve özgürlük adına birçok kampanyalar başlatarak yasal düzenleme- lerle meşru hale getirmişlerdir. Bugün Avrupa birliği denilen ülkelerin bazılarında, bırakın eşcinselliğin normal karşılanmasını yasal düzenle- melerle eşcinsel evliliklerin yolu bile açılmıştır.

Allah'ın koymuş olduğu sınırları aşarak fuhşa yönelen, kendilerine helal olan eşleri bırakıp, harama yönelip fuhuş bataklığına sürüklenen insanların yaptıkları bile eşcinsellik gibi adi ve sapıkça davranışlardan daha olumludur. Zira eşcinsellik fitrata aykırı ve nesli yok eden sapıkça bir davranıştır.

Lûṭ kavmi, alenen işledikleri eşcinsellik gibi bir sapıklıkla kalmayıp, eşkıyalık yaparak yol kesiyor, insanların mallarını gasp ediyor ve ellerine geçirdikleri erkeklere zorla tecavüz ediyorlardı. Lûṭ kavminin bu davranışları, fitratlarının ne kadar bozulduğunu, rezaletlerini ve yüzüstlüklerini ortaya koymaktaydı. Lûṭ (as), kavmini bu çirkin davranışlarından vazgeçmelerini söyleyerek Allaha kuluğa yönelmelerini ve kendisine itaat etmelerini tebliğ etmiş ve şöyle demiştir:

"Kardeşleri Lûṭ, onlara: 'Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Doğrusu ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah'tan sakının ve bana itaat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum; benim ecrim ancak Âlemlerin Rabbine aittir. Rabbinizin sizin için yarattığı eşleri bırakıp da, insanlar arasında, erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz azmış bir milletsiniz' dedi." (Şuara 161-166)

Kendilerini doğru yola iletmek, fitratlarına geri dönmelerini sağlamak üzere gönderilen peygamberlerine karşı tutumları da onların iyice azgınlaştığının ve ıslaha yanaşmayacaklarının bir göstergesiydi. Nitekim ayeti kerime:

"Ey Lûṭ, bu sözlerinden vazgeçmezsen mutlaka kovulacaksın" (Şuara 167)

"Kavminin ona cevabı: 'Lûṭ'un ailesini kasabanızdan çıkarın, çünkü onlar temiz kalmaya çalışan insanlardır.' Demekten başka bir şey olmadı." (Neml 56)

"Kavminin cevabı: 'Doğru sözlü isen bize Allah'ın azabını getir.' Demek oldu." (Ankebut 29)

Ayetlerden de anlaşılacağı üzere, kendilerini doğru yola iletmek ve kurtuluşa erdirmek üzere gönderilen peygamberlerine iman edip, itaat etmedikleri gibi, birde onu yalanlamışlar, dalga geçmişler, dahası ahlaksızlıklarını rahatça işleyebilmek için peygamberlerini yurtlarından sürgün etmek istemişler ve Lûṭ (as)'a meydan okumuşlardır. Lûṭ (as) da, son derece haddi aşmış, küfür ve isyanda sınırı çiğnemiş, ahlaken çökmüş ve günaha hiçbir sınır tanımayan bu kavmin ıslaha yanaşmayacakları aşikâr olunca durumu Rabbinne havale etmiş ve şöyle dua etmiştir:

"Rabbim, bozgunculara karşı bana yardım et." **(Ankebut 30)**

"Rabbim, beni ve ailemi bunların yaptıklarından kurtar." **(Şuara 169)**

Lût (as)'un bu duası üzerine Allahû Teâlâ, peygamberlerinin öğütlerine ve davetine uymayan bu kavmi helak etmek üzere elçiler (melekler) gönderdi. Gönderilen elçiler önce Hz. İbrahim (as)'e uğradılar ve ona salih bir çocuk müjdesi verdikten sonra Lût kavmini helak etmek üzere gönderildiklerini söylemişlerdir.

"Biz, Lût ailesi dışında suçlu bir topluluğu cezalandırmak için gönderildik; onun karısı hariç tüm ailesini kurtaracağız. Zira eşinin suçlularla beraber kalmasını gerekli gördük." **(Hicr 58-60)**

Daha sonrada İbrahim (as)'e konuk olan elçiler, Allah'ın kendilerine vermiş olduğu görevi ifa etmek üzere Lût (as)'un evine misafir olmuşlardır.

"Elçilerimiz Lût' a gelince, Lût onlar hakkından tasalandı, takatten düştü³." **(Ankebut 33)**

Lût (as), kendisine gelen misafirlerin melek olduklarını bilmediği için tasalanmış ve içine büyük bir sıkıntı düşmüştü. Zira evine gelen misafirler erkekti ve Lût (as)'un onları kavminin ahlaksızlıklarında koruyabilecek bir gücü yoktu. Lût (as) biliyordu ki kavmi evine gelen misafirleri öğrendikleri anda, evine baskına gelecekler ve misafirlerine kötülük yapmaya çalışacaklar, ahlaksızlıklarını uygulayacaklardı. Nitekim ayeti kerimede şöyle denilmektedir:

"Şehir halkı, birbirlerine müjde vererek keyif içinde geldiler. Lût onlara dedi ki: 'Bunlar benim misafirlerimdir, onlara karşı beni mahcup edip, utandırmayın.' **(Hicr 67-68)**

"Ey kavmim! İşte bunlar benim kızlarıdır. Onlar sizin için daha temizdir. (size nikâhlayabilirim)" **(Hud 78)**

Burada şu hususa dikkat etmek gerekir. Lût (as), evine gelen misafirleri koruyabilmek ve

Lût kavminin bu dünyada hak ettikleri azabın ardından kıyamete kadar kendilerinden sonra gelecek nesillere ibret olmuştur. Sedom halkının yeryüzünden silinip tarihe karışmaları, kulakları sağır eden bir çığlık ile yerin altını üstüne getiren bir deprem ve akabinde yanardağın patlamasıyla üzerlerine yağın, yağmur gibi alevlerle olmuştur. Bu başlarına gelen azap, kendi elleriyle işledikleri suçtan ötürü hak ettikleriydi.

onlardan kötülükleri savabilmek adına kavmine kızlarını sunmuş değildir. Lût (as)'un buradaki amacı kavmini duçar oldukları illetten kurtarmak, doğru yolu göstermek, harama ve nesli yok eden davranışlardan kurtarıp, meşru olan ve kendilerine nikâh akdiyle helal olan bir birlikteliğe yönlendirerek onları işledikleri hayâsızlıktan kurtarmaktı. Fakat Lût (as)'un onca çabasına rağmen sapıklıktan başka bir şey düşünmeyen, ahlaktan yoksun kavminin cevabı şu oldu:

"Senin kızlarından bizim bir hakkımız olmadığıni biliyorsun ve sen bizim

ne istediğimizin farkındasın." **(Hud 79)**

Bunun üzerine Lût (as), üzüntüsünü dile getirerek, kavmine şöyle bir serzenişte bulundu:

"Keşke size yetecek bir kuvvetim olsaydı ve sağlam bir yere sığınabilseydim." **(Hud 80)**

Artık her şey bitmiş, tebliğ etme, uyarma, korkutma bitmiş ve Sedom halkına duçar olan azabın vakti gelmişti. Lût (as)'un misafirleri kim olduklarını ve niçin geldiklerini açıklamışlardı.

"Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz, onlar sana asla zarar veremezler." **(Hud 81)**

"Korkma, üzülme! Biz, karının dışında seni ve aileni kurtaracağız. Karın, geride kalıp helâk olanlardan olacaktır. Haberin olsun ki, biz bu kasaba halkı üzerine, yaptıkları çok çirkin ahlâksızlıktan dolayı gökten azap indireceğiz." **(Ankebut 33-34)**

Lût (as)'a misafir olarak gelen elçiler, artık yalanlamakta oldukları vaat edilen azabın geldiğini, bundan sonra geriye dönüşün olmadığını, Lût (as)'a karısı dışında tüm ailesini alıp şehri terk etmesini söylemişlerdir.

"Ey Lût! Gecenin bir kısmında ailenle yola çıkıp yürü. Karından başka sizden hiçbir geri kalmayın. Çünkü onlara gelecek olan azap, şüphesiz ona da isabet edecektir. Onlara vaat olunan helâk zamanı, sabah vaktidir. Sabah ya kın değil mi?" **(Hud 81)**

Lût kavmi için artık her şey bitmiş, vaat edilen azabın vakti gelmişti ve o vakit çok yakındı. Yapmış oldukları iğrenç eşcinsellik ve zorbalığın karşılığı olarak bu dünyada helake uğramak, ahirette ise bitmek tükenmek bilmeyecek azap olacaktır.

Lût kavminin bu dünyada hak ettikleri azabın ardından kıyamete kadar kendilerinden sonra gelecek nesillere ibret olmuştur. Sedom halkının yeryüzünden silinip tarihe karışmaları, kulakları sağır eden bir çığlık ile yerin altını üstüne getiren bir deprem ve akabinde yanardağın patlamasıyla üzerlerine yağın, yağmur gibi alevlerle olmuştur. Bu başlarına gelen azap, kendi elleriyle işledikleri suçtan ötürü hak ettikleri idi.

"Tan yeri ağarırken o korkunç çığlık onları yakalayiverdi. Şehirlerinin altını üstüne getirdik, üzerine de balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık." (Hicr 73-74)

"Azap emrimiz gelince o memleketin altını üstüne getirdik ve tepelerine Rabbinin katından işaretlenmiş ve pişirilmiş balçıktan taşları arka arkaya yağdırdık. Bu felaket taşları zalimlerden hiçbir zaman uzak değildir." (Hud 82-83)

Böylece Lût kavmi yeryüzünden silinip, ibret olarak tarihin sayfalarına karışmış oldu. Yaptıkları çirkin ve hayâsızlıktan ötürü kıyamete kadar da müslümanlar tarafından kötü bir şekilde anılacak ve bıraktıkları gayri ahlaki mirasları (!) dolayısıyla, günah haneleri açık kalacak ve ahiretteki azapları kat kat artırılabilecektir. Zira iyi veya kötü yönde açılan bir çığır, o yolu açmaları hasebiyle amel defterleri açık kalacaktır. İyi yönde bir yol açılmışsa, o yolu takip edenler, ondan faydalananların kazandıkları sevap kadar, ona vesile olanların amel defterlerine de işleyecektir. Aynı şekilde kötülükte bir çığır açanlara da, o yolu takip edip günah işleyenlerin günahlarından, o yolda çığır açanlara da geçecektir. Dolayısıyla bizler iyilikte bir çığır açmalıyız. Rabbim bizleri kötülükte bir çığır açmaktan korusun.

Kıyamete kadar tarihin herhangi bir döneminde böyle sapıkça bir suçu işleyip, insan şahsiyetine ve haysiyetine hiç bir şekilde yaraşmayan eşcinsellik gibi ahlaksızca bir fiile bulaşarak, yeryüzünde nesli yok edenlere, Allah resulünün buyurduğu üzere, bu suçu engellemek ve faillerini ortadan kaldırmak, islam devletinin üzerine bir görevdir. Hz. Peygamber (sav) bununla ilgili hadisi şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

İbn Abbas'tan rivayeten Resulullah şöyle buyurmuştur: **"Lût kavminin işlerini yapanları gördüğünüzde (eşcinselliği), faili de mefulü de öldürün."** (Ahmed b. Hanbel, Darekutnî, Beyhâkî)

"Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey Lût kavminin davranışlarıdır." (İbn Mâce, Tirmizî)

Ebû Hüreyre'den rivayeten Resulullah buyurdular ki: **"Lût kavminin iğrenç fiilini işleyen kimse mel'undur."**

Yeri gelmişken son olarak da insanın yaratılış fitratını bozarak nesli yok eden bir davranış olan erkeğin kadına, kadının da erkeğe benzemeye çalışmasıyla ilgili şu hadisi de aktarmak istiyorum.

"Kadınlardan kendisini erkeklere benzetenlerle, erkeklerden kendilerini kadınları benzetenlere Allah lânet etsin!" (Buhârî, Ebû Dâvud, Tirmizî)

...Selam, hidayete tabi olarak yeryüzünün imarı için çalışan, zulme boyun eğmeden, kula kulluk etmeden sabır ve azimle Allah yolunda yürüyen, bu uğurda canlarını feda etmekten çekinmeyen kulların üzerine olsun...

Allah'ın kahhar sıfatıyla azabı ve helakı, yeryüzünde bozgunculuk yapan, ekini ve nesli yok eden, kula kulluğu zorlayan, şeytanın izinde giden, insanlara zulmetmekten çekinmeyen insanlıktan nasip almamış, vicdansızların üzerine olsun...

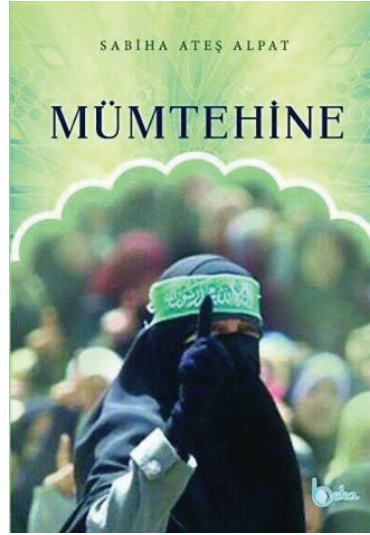
Dipnotlar

Ankebut suresi 26

Saffat suresi 137-138

Benzer ayetler: Hicr 62 / Hud 77

Çocuğu Olmayan Kadınlar Var Bu Romanda

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Topluşsal yaralardan, hatta kangrenleşen hususlardan birisi de takdir edersiniz ki, kadınlar için çocuğunun olmamasıdır. Özellikle “kadınlar için” dedim, çünkü bu durumdan en çok etkilenen onlar oluyor. Ya da hedef tahtasına oturtulanların genelde onların olduğunu görüyoruz, diyebiliriz. Tamamen Yaradan’ın elinde ve emrinde olarak gelişen ve değişen bir vakia olmasına rağmen, toplum ve çevre tarafından çocuksuzluğundan ötürü dışlanıyor, horlanıyor, öteleniyor kadınlar malumunuz olduğu üzere. Yüce Yaradan, Kerim Kitabımız Kur’an’da, Şura Suresi’nin ellinci ayetinde dilediğine kız çocuk, dilediğine erkek çocuk vereceğini söylerken dilediğini de kısır bırakacağını bildiriyor açık bir şekilde. Söz Allah’ın, mülk Allah’ın, yaratılanlar da Allah’ın olduğuna göre, ne düşer yaratılmış olanlara; tabi ki de itaat etmek!

Allahu Teâlâ’nın uygun gördüğünü, yazdığını, “bu böyledir” dediğini beğenmemek kimin haddi nedir? Kimsenin haddine değil esasen, ama bakınca insanlara, yeryüzünde haddini aşmaya zorlayanların, öyle sayılarının pek de az olmadığını görüyoruz. İslah olurlar inşaallah, diyerek asıl konumuza gelelim biz.

Mümtehi-ne... Yazar Sabiha Ateş Alpat’ın, Beka Yayınları arasından okurlara gülümseyen 13. romanı... Yine muvahhid sözlerin ve işlerin iyiden iyiye ağırlığını hissettirdiği bir roman çalışması ortaya koymuş yazarımız. Kitap, ismini Kur’an surelerinin birinden alıyor. İmtihan edilen kadınların hikâyesinden ötürü Rabbimiz tarafından Mümtehi-ne adına layık görülen Sure, yazarımızın kitabının içeriğiyle de benzeştiğindendir ki, Sure ile adaş ol-

muş. Suredeki imtihan ile eserdeki imtihanın alanı ve boyutu farklı olsa da imtihan imtihandır işte. Mesele, alınının aklıyla üstesinden gelebilmektir üzerine yazılmış olanların, üzerinde ezelde karar kılınmışlıkların.

Roman, tamamıyla hayatın kendisini anlatıyor; birebir hayatın içinden kareler taşıyor. Evlat hasreti çekenlerin o ağır mı ağır imtihanları var sayfalarda. Kendilerinden başka kimselerin anlayamayacağı bir imtihan hali bu. Moral olsun için “seni anlıyorum” diyenlerin bile anlamalarının imkânsız olduğu derince ve büyükçe bir imtihan!

Yazarımız Sabiha Ateş Alpat’ın da söylediği gibi hayatın adıydı imtihan. Buraya, yani dünyaya imtihan için sürülmedik mi zaten? Âdem aleyhis-selam ile Havva validemizin işi neydi ki imtihan olunmaktan başka? Hafif ya da ağır, az ya da çok, küçük ya da büyük ne denirse densin, nasıl tavsif edilirse edilsin, bu dünya hayatı imtihan alanının ta kendisi...

Evlat sahibi olma ümidiyle hastane yollarını arşınlarken kaderleri kesişen üç beş kadının hikâyesi etrafında dönüyor roman. Sayıları ne kadar da üç beş ile ifade edilse de, toplum içerisinde aynı dertte olan cümle hanımkişileri kapsıyor yazılanlar, anlatılanlar. Aslında onlar, Rabbimizin ayetini yaşıyorlar. Yaşıyorlar, ancak bunun farkında olmuyor, olamıyor kimisi. Kimisi nefsinin ve şeytanın iğvasıyla fark edemiyor bu hakikati. Kimisi farkında olsa da etrafının, yakınlarının etkisinde kalarak ikilem yaşıyor. Öylesi de var ki, tamamen meselenin künhüne vakıf olmuş da kaderdaşlarını ve cahil cühela insanları bilinçlendirmenin derdine düşüyor. Hatta kendileri adına üzüldüğünü

sanar, "ah, vah" edenlere karşı tavırlarını haktan yana koyuyorlar. Bunun Allah'tan olduğunu, bu durumun Allah'ın muradı sonucunda hayat bulduğunu daima vurgulayıp duruyorlar.

Hani çocuğu olmayanlar için "ayeti yaşıyorlar" dedik ya, peki çocuğu olanlarınkı de ayeti yaşamıyor mu? Zikrettiğimiz Şura Suresi'ndeki ayetin kapsamına onlar da girmiyor mu? Belki daha çok onlar giriyor. Evladı olanların imtihanı, olmayanlarınkinden daha az ve daha küçük olmasa gerek. Roman'da konu edinilenler kucağına yavrusunu alıp da koklayamayanlar olduğu için, bunun üzerinde başka zaman durulması daha isabetli olur sanırım.

Roman'da, gösterdikleri üstün sabırları sonucunda evlat nimetine bir zaman sonra kavuşanlara şahid olduğumuz kadar, çocuksuzluğu kanıksayanları, bu halin bir rahmet olduğunu kavrayanları da görüyoruz. Geleneksel inanca sahip olanlara tevhidî bir bilinç yerleştirmenin derdine düşen kimi roman kahramanlarımız, rahmanî ve nebevî havalar estiriyor yer yer. Kimileri bu havadan nasibini oldukça fazlasıyla alıyor iken, kimisi handikaplarını tam olarak aşmayı başaramıyor. Tam bu noktada onların elinden tutması gerekenlerin yine kendi hemcinsleri, yine kendi kaderdaşları olduğunu anlıyoruz okuduklarımızdan.

Eserde konu edinilen hanımları en çok ezen ve perişan eden husus da hemcinslerinin aymazlıkları, duyarsızlıkları ve tutarsızlıkları oluyor. Sanki yüce Allah dilemeseydi çocuk sahibi olabileceklerdi! Sanki O'nun lütfunun sınırlarının dışında gelişen bir durumdu bu! Onların daha çok arka çıkmaları, destek olmaları gerekirken, bunların aksine ezici söz ve tavırları, işi içinden çıkılmaz hale getiriyor. İnsana desteği, yine insan olanların vermesi en makulü ve en makbulü değil midir? Bu eser, bunu bütün boyutlarıyla ifade ediyor anlamak isteyen. Veren de Allah'tır bekleten de, bu böyle biline!

Yazarımız, okurlara, bütün soruların ve sorunların cevabını ilahî kaynakta bulabilmeyi hatırlatmak istemiş gibi. Bunu, eserde sayfa sayfa yol alırken anlamak, fark etmek hiç de zor değil. İslam'ı kendisine dava edinmiş değerli hanım müminler, muhataplarına dur duraksız Rabbin ahlakını, Rabbin ahkâmını anlatma, aktarma, duyurma mücadelesinde oluyorlar. Kendileri de çocuksuz olmalarına rağmen, kaderdaşlarına hayatta olma-

larının amacını ayetlerle ve Rasulullah aleyhisselatu vesselam'ın örneğiyle aşılama çalışıyorlar. Aslına bakılırsa onların da morale, onların da sakinleştirilmeye, destek görmeye ihtiyaçları olmuyor değil kimi zaman. Ancak çare mercii her şeyin sahibi ve rabbi olan Allahu Teâlâ'da. O'na sığınan, O'nun sözlerine sarılan, o sözleri kuşanan ancak huzura eriyordu, erebiliyordu. O'nun sahipliğiyle hayata gözlerini açtığını bilmek ve hatta bilmekten de öte bunu bilince dönüştürmek, yine O'nun emri ve izniyle son vakte ereceğini tüm hücrelerine yerleştirmek kazanmanın nirengi noktası.

Roman'da da okuduğumuz gibi, bu hal üzerinde olan hanımların en büyük destekçisi eşleri oluyor ve zaten olmak zorundalar da. Eğer eşlerinden gereken ilgiyi ve desteği göremezlerse, bittiklerinin resmi demektir bu. Ama Müslüman gibi Müslüman olan erkeklerin eşleri olanlar, sıkıntılarını kolay atlatıp yaratılış gayelerine daha sıkı sarılabiliyorlar. Ancak kendisini Müslüman sanan erkeklerin eşleri olan hanımların imtihanı ise ikiye katlanıyor haliyle. Bu durumda, onlara hayır duasında bulunmak düşünüyor bizlerin üzerine.

Hanımlara özel yazılmış bir roman çalışması gibi gözükse de, erkeklerin de hassaten bilmeleri, önemsemeleri ve ibret almaları gereken pek çok noktayla karşılaşılıyor Mümtetine'yi okurken. Eğer sözlerimiz, sadece hanımları kapsayan bir esermiş gibi bir hissiyatı doğurduysa affoluna! Bütün bu sözlerden sonra kanaatimizce, Mümtetine yolculuğuna koyulsa iyi eder sevgili okur. Yok mu ibret almak isteyen?

İNNA LİLLAHİ VE İNNA İLEYHİ RACİÛN

Okurlarımızdan Sn. Ekrem AFŞAR'ın dayısı (eşinin amcası) vefat etmiştir.
Merhuma Allah'tan (C.C.) rahmet, yakınlarına sabrı cemil niyaz ederiz.

Okurlarımızdan Sn. Mustafa ÇAMUR'un babaannesi vefat etmiştir.
Merhumeye Allah'tan (C.C.) rahmet, yakınlarına sabrı cemil niyaz ederiz.